

NOTER KONSERN

OVERORDNET INFORMASJON

Note 1	Overordnet informasjon	83
Note 2	Grunnlag for utarbeidelsen av konsernregnskapet	83
Note 3	Presentasjon av regnskapet og utviklingen fremover	84
Note 4	Regnskapsforhold, estimater og forutsetninger ved utarbeidelse av konsernregnskapet	85

ENDRINGER I KONSERNET OG UTVIKLINGEN I DELEIDE SELSKAPER

Note 5	Salg og kjøp av virksomhet	86
Note 6	Investeringer regnskapsført etter egenkapitalmetoden	89

SEGMENTINFORMASJON

Note 7	Segmenter	92
Note 8	Geografisk fordeling av anvendt kapital, investeringer og antall årsverk	96

INFORMASJON OM RESULTATPOSTER

Note 9	Inntektsføring	96
Note 10	Varekostnader	97
Note 11	Lønnskostnader	98
Note 12	Pensjoner	99
Note 13	Andre driftskostnader	101
Note 14	Andre inntekter og kostnader	102
Note 15	Renter og andre finansposter	103
Note 16	Skatter	104
Note 17	Resultat pr. aksje	106

INFORMASJON OM BALANSEPOSTER

Note 18	Nedskrivningsvurderinger	107
Note 19	Immaterielle eiendeler	111
Note 20	Varige driftsmidler	113
Note 21	Andre eiendeler (langsiktige)	115
Note 22	Varelager og beholdning av eiendom under utvikling	115
Note 23	Kortsiktige fordringer	116
Note 24	Aksjer og finansielle eiendeler	117
Note 25	Likvide midler	118
Note 26	Avsetninger og annen langsiktig gjeld	118
Note 27	Kortsiktig gjeld	119

KAPITALSTYRING

Note 28	Kapitalstyring og finansiering	120
Note 29	Rentebærende gjeld	121
Note 30	Finansiell risiko	122
Note 31	Derivater og sikringsforhold	126

EGENKAPITALINFORMASJON

Note 32	Aksjekapital	128
Note 33	Minoriteter	129

ANDRE FORHOLD

Note 34	Leieavtaler, leasing	130
Note 35	Kraftproduksjon og kraftkontrakter	131
Note 36	Pant og garantier	132
Note 37	Nærstående parter	132
Note 38	Ikke videreført virksomhet	133
Note 39	Andre forhold	134
Note 40	Kontantstrøm Orkla-format	135
Note 41	Hendelser etter balansedagen	135

NOTE 1 OVERORDNET INFORMASJON

Overordnet informasjon gir oversikt over hvilket regnskap som avlegges, hvem som godkjenner det, og hvor selskapet er notert. Eventuelle endringer i regnskapsprinsipper beskrives i tillegg til enkelthendelser som er spesielle i årets regnskap, også i forhold til tidligere avlagte regnskaper.

Generelt

Konsernregnskapet for Orkla ASA, inklusiv noter, for året 2016 ble godkjent av styret i Orkla ASA 8. februar 2017. Orkla ASA er et allmennaksjeselskap med kontoradresse Nedre Skøyen vei 26, Oslo (Norge). Aksjene omsettes på Oslo Børs. Orklakonsernet har virksomhet hovedsakelig innen merkevarer, fornybar energi, eiendom samt aluminiumløsninger gjennom eierandelen i Sapa (50 %). Forretningsområdene er beskrevet i segmentinformasjonen i note 7.

Regnskapet for 2016 er avlagt i henhold til International Financial Reporting Standards (IFRS), som godkjent av EU. Måling og innregning av postene i regnskapet er gjort ut fra gjeldende IFRS-standarder.

Det er ikke gjort endringer i rammebetingelsene fra IFRS som påvirker årets regnskap i vesentlig grad. For opplysninger angående endringer i regnskapsstandarder fremover, se note 3.

Orkla viderefører presentasjonen hvor prinsipper og estimatusikkerhet i stor grad er inkorporert i de enkelte notene. Prinsippene er skilt ut med «P» (P), og estimatusikkerhet er skilt ut med «E» (E). Estimatusikkerheten vil være av ulik grad, og de områdene hvor estimater vil ha størst betydning vil være omtalt både i note 4 og i de aktuelle notene med krysshenviing. I tillegg er enkelte bærekraftselementer presentert i aktuelle noter med «B» (B).

En uttalelse om «Alternative resultatmål i finansiell rapportering» gitt av European Securities and Markets Authority (ESMA), gjelder med virkning fra 3. juli 2016. Uttalelsen omhandler presentasjon av justerte resultater (non-GAAP measures) eller alternative resultatmål (Alternative Performance Measures) som del av den finansielle rapporteringen.

Orkla benytter EBIT (adj.) både i resultatoppstilling og i presentasjon av segmentresultater. EBIT (adj.) er definert som «Driftsresultat før andre inntekter og kostnader». «Andre inntekter og kostnader» er beskrevet både nedenfor og i note 4 og 14.

Orkla benytter begrepet «Organisk vekst» i forklaring av utvikling i driftsinntektene. «Organisk vekst» er ikke et regnskapsbegrep, men benyttes bl.a. i Årsberetningen. «Organisk vekst» er definert som omsetningsvekst justert for valutaomregningseffekter og strukturelle endringer.

Begrepet «Ekspansjonsinvesteringer» er definert i note 40 «Kontantstrøm Orkla-format». Begrepet benyttes også i segmentinformasjonen i note 7.

I resultatoppstillingen er linjene for «Av- og nedskrivning varige driftsmidler» og «Amortisering av immaterielle eiendeler» fra 2016

presentert på én linje. Dette er både ut fra et vesentlighetssyn og at konsernet nå presenterer EBIT (adj.) og således ikke skiller på hva som er amortiseringer. Sammenligningstallene er tilsvarende endret.

Konsernet har for øvrig ikke endret presentasjon, regnskapsprinsipper eller tatt i bruk nye standarder som vesentlig påvirker regnskapsrapporteringen eller sammenligningen med tidligere perioder.

Endringer i konsernsammensetningen i 2016

Det har ikke vært avhendelse i vesentlige enheter i konsernet i 2016, se note 5.

Konsernet har kjøpt ny virksomhet. De største oppkjøpene i 2016 er Hamé (Orkla Foods) og Harris (Orkla Care). Oppkjøp gjennomført i 2016 er presentert i note 5.

Andre inntekter og kostnader

Spesielle forhold i driften er presentert på egen linje som «Andre inntekter og kostnader» fordi de kun i begrenset grad er utsagnskraftige i forhold til å kunne måle konsernets løpende inntjening. De viktigste forholdene er omtalt i note 14.

Andre forhold

Konsernet har ikke låneavtaler med krav til finansielle nøkkeltall (covenants).

Gjennomførte verdifallstester underbygger at balanseførte verdier pr. 31.12.2016 på konsernets mest utsatte eiendeler er intakte, se note 18.

Den norske kronen har styrket seg gjennom 2016. Dette reduserer verdien av utenlandske investeringer, og det er i alt ført netto 642 mill. kroner i negative omregningsdifferanser mot egenkapitalen som følge av dette.

B BÆREKRAFTSELEMENT

God interessentdialog er viktig for å ivareta Orklas ansvar overfor ulike interessentgrupper, tilpasse seg endringer i samfunnet og for å skape tillit til virksomheten. Orkla har en aktiv dialog med kunder, leverandører, ansatte, eiere, myndigheter og samfunnsaktører, og er opptatt av å forstå deres synspunkter. Selskapene i konsernet skal legge til rette for en god og effektiv håndtering av klager og andre henvendelser. Gjennom samarbeid med andre kan Orkla oppnå større fremskritt i arbeidet for en bærekraftig verdikjede.

NOTE 2 GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSEN AV KONSERNREGNSKAPET

Det er avgjørende for forståelsen av det avlagte regnskapet at de grunnleggende prinsippene for så vel regnskapsføringen som sammenstillingen av konsernet er kjente. På samme måte vil bruk av parenteser og hvilken valuta regnskapet er avlagt i, være betydningsfull.

Eiendelene i balansen regnskapsføres med utgangspunkt i anskaffelseskost og denne vil i stor grad være førende for videre behandling. Normalt vil anskaffelseskost være den høyeste verdien en eiendel kan føres opp til. Avvik fra dette er behandling av finansielle eiendeler og

regnskapsmessige sikringer, som blir løpende regnskapsført til virkelig verdi. Eiendeler som ikke lenger forsvarer sin verdi, blir skrevet ned til gjenvinnbart beløp, som er det høyeste av bruksverdi og salgsverdi fratrukket salgskostnader.

Som underliggende forutsetning for regnskapsføringen ligger periodiseringsprinsippet og fortsatt drift. Fortsatt drift kan overordnet begrunnes i Orklas soliditet med en egenkapitalandel pr. 31.12.2016 på 61 % og god likviditet som mer enn dekker konsernets forpliktelser i kommende 12 måneder, se note 29.

Eiendeler eller gjeld er klassifisert som kortsiktige når de er en del av normalt varekretsløp, når de er holdt primært for handelsformål, når de har forfall innen 12 måneder, eller når de på balansedagen er likvide midler. Andre poster er langsiktige. Utbytte blir først gjeld når det er formelt vedtatt av generalforsamlingen. Ikke videreført virksomhet og eiendeler holdt for salg blir skilt ut på egne linjer som kortsiktige poster.

Alle beløp er i mill. NOK dersom ikke annet er angitt. Tall i parentes er kostnader eller utbetalinger (kontantstrøm). Morselskapets (Orkla ASA) funksjonelle valuta er NOK, og konsernets presentasjonsvaluta er NOK.

Avsnittene i *kursiv* foran resultatregnskap, balanse, kontantstrøm og noter er vist for å gi en mer utfyllende forklaring til de ulike presentasjonene.

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet viser det samlede økonomiske resultatet og den samlede finansielle stillingen når morselskapet Orkla ASA og dets kontrollerte eierandeler i andre selskaper presenteres som én økonomisk enhet. Alle selskapene har benyttet konsistente prinsipper, og alle interne forhold mellom selskapene er eliminert.

Eierandeler i selskaper der konsernet alene har bestemmende innflytelse (datterselskaper), er konsolidert 100 % linje for linje i konsernregnskapet fra den dagen konsernet har kontroll, og er konsolidert til den dagen slik kontroll opphører. Kontroll vil foreligge når konsernet har makt til å styre datterselskapet, er eksponert for, eller har rettighet til variabel avkastning fra datterselskapet og har mulighet til å bruke makten over datterselskapet til å påvirke størrelsen på avkastningen. Dersom konsernet har kontroll, men eier mindre enn 100 % av datterselskapene, blir selskapene fortsatt innregnet linje for linje med 100 %, mens minoritetenes andel av resultat etter skattekostnad og andel av egenkapitalen blir presentert på egne linjer. Pr. 31.12.2016 er det ingen selskaper som er konsolidert i konsernet med bakgrunn i reglene om å ha «De facto kontroll».

I tillegg vil resultatet fra felleskontrollerte og tilknyttede selskaper løpende presenteres som en del av konsernets resultat. Disse presenteres

NOTE 3 PRESENTASJON AV REGNSKAPET OG UTVIKLINGEN FREMOVER

Sentrale regnskapsprinsipper utdyper de grunnleggende prinsippene og beskriver hvorledes enkeltposter i regnskapet er behandlet. Alle prinsipper er forankret i gjeldende IFRS, men det må allikevel gjøres valg, tolkninger og tilpasninger som i større eller mindre grad kan påvirke regnskapsavleggelsen. Utviklingen innen regnskap skjer fortløpende, og endrede regler vil kunne gi vesentlig endret regnskapsførelse.

Beskrivelse av regnskapsprinsippene er som nevnt innledningsvis, presentert i hver aktuelle note. Dette er gjort for at brukerne av regnskapet skal få så god oversikt som mulig ved oppslag på den aktuelle noten.

Oppstillingsplanene

De totale oppstillingsplanene er resultatregnskap, totalresultat, balanse, kontantstrømpoppstilling og oppstilling over endringer i egenkapitalen.

Orkla har valgt en tradisjonell artsinndeling av **resultatregnskapet**. Resultatregnskapet viser konsernets ordinære resultat, er inndelt i ulike resultatlinjer og ender opp i konsernets årsresultat. Resultatregnskapet viser tre sammenlignbare år.

begge etter egenkapitalmetoden. Dette gjelder eierandeler i selskaper der konsernet sammen med andre har bestemmende innflytelse (felleskontrollerte selskaper), og eierandeler i selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse (tilknyttede selskaper). Begge disse kategoriene er presentert i note 6.

Mindre eierandeler i andre selskaper er omtalt i note 24. Disse finansielle investeringene er i hovedsak behandlet som tilgjengelige for salg og balanseført til virkelig verdi med verdiendring ført mot totalresultatet.

Prinsipper for omregning av utenlandsk valuta

Inntekter og kostnader i datterselskaper med annen funksjonell valuta enn morselskapet omregnes pr. måned til månedens gjennomsnittskurs og akkumuleres. Balanseposter i datterselskaper med annen funksjonell valuta omregnes til kursen på balansedagen. Omregningsdifferanser regnskapsføres mot totalresultatet. Omregningsdifferanser oppstår fra to ulike forhold. Det første skyldes at resultatregnskap med annen funksjonell valuta enn morselskapet blir omregnet til månedens gjennomsnittskurs, mens egenkapitalen blir omregnet til sluttkurs. Det andre skyldes at åpningskurs og sluttkurs på egenkapitalen er forskjellig. Når gjennomsnittskurs i resultatet og åpningskurs på egenkapitalen er ulik sluttkurs, vil det måtte oppstå omregningsdifferanser i forklaring av utviklingen i egenkapitalen. Omregningsdifferanse knyttet til inn- og utlån i annen funksjonell valuta utpekt som nettoinvestering, regnskapsføres også mot totalresultatet. Denne er vist som egen post i totalresultatet. Alle kurser er hentet fra Norges Bank.

Viktigste valutakurser ved konsolidering mot norske kroner

	Gjennomsnitt av månedskursene		Sluttkurs pr. 31.12.	
	2016	2015	2016	2015
EUR	9,29	8,94	9,09	9,62
SEK	0,98	0,96	0,95	1,05
DKK	1,25	1,20	1,22	1,29
USD	8,40	8,06	8,62	8,81

Transaksjoner i utenlandsk valuta regnskapsføres til dagskurs på transaksjonstidspunktet. Finansielle fordringer og gjeld i valuta presenteres til kursen på balansedagen, og eventuell gevinst/tap resultatføres som finansposter. Andre pengeposter i valuta (for eksempel kundefordringer og leverandørgjeld) presenteres til kursen på balansedagen, og gevinst/tap resultatføres som driftsposter. USD er i hovedsak viktig for utviklingen i Orklas 50 % andel av Sapa (felleskontrollert selskap).

Totalresultatet tar utgangspunkt i konsernets årsresultat og er en oppstilling som viser poster ført mot egenkapitalen, men som ikke inngår i periodens ordinære resultat. Postene som inngår, er estimatavvik på pensjoner, endring på sikringsreserve i sikringsforretninger, endring i resultatreserve på aksjeinvesteringer samt valutaomregningsdifferanser. Estimataavvik på pensjoner blir ført mot egenkapitalen med permanent virkning, mens de øvrige postene er midlertidige egenkapitalføringer, som vil reverseres ved salg eller oppgjør av de relaterte eiendelene/postene. Tilsvarende poster i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper regnskapsføres på samme måte.

Balansen er også tradisjonell, med start på langsiktige eiendeler og ender opp i likviditet på eiendelssiden. Rentebærende fordringer utover likvide midler er ikke skilt ut på egne linjer ut fra et vesentlighetssyn. De rente-

Note 3 forts. ➔

bærende postene fremkommer i noter. På egenkapital- og gjeldssiden er det skilt mellom egenkapital, rentebærende og ikke rentebærende poster.

Kontantstrømoppstillingen er satt opp i henhold til den indirekte metoden og viser kontantstrøm fra henholdsvis operasjonelle-, investerings- og finansieringsaktiviteter, og forklarer periodens endring i «Likvide midler».

Orkla presenterer i tillegg en kontantstrøm i Orkla-format, som summerer seg til endring i netto rentebærende gjeld og er presentert i note 40. Segmentinformasjonen og opplysninger gitt i Årsberetningen refererer i stor grad til denne, da det er slik konsernets kontantstrømmer rapporteres og styres. Kontantstrøm fra driften er en viktig styringsparameter i Orkla, se note 7.

Oppstilling over endringer i egenkapitalen viser alle poster som går mot egenkapitalen, inklusiv poster fra totalresultatet. De postene som kommer i tillegg til totalresultatet, er transaksjoner mot eierne, slik som utbytte, kjøp og salg av egne aksjer samt minoritetstransaksjoner.

Endringer i standarder fremover

Konsernregnskapet vil bli påvirket av endringer i IFRS. IASB har både publisert standarder og arbeider med prosjekter som i større og mindre grad vil påvirke Orklakonsernets regnskap fremover. De viktigste standardene som kan medføre endringer, er ny IFRS 15 Inntektsføring (publisert mai 2014), IFRS 9 Finansielle instrumenter (publisert juli 2014) og IFRS 16 Leieavtaler (publisert januar 2016). I tillegg arbeides det med endringer i IFRS Rammeverk samt med ny standard for Forsikringskontrakter.

De nye standardene vil ikke tre i kraft før i 2018/19. Overordnet ser det ut til å være leiekontrakter som vil påvirke Orklakonsernet mest. Det vil bli krav om å balanseføre alle ikke uvesentlige leiekontrakter, og grensen opp mot balanseføringspliktige servicekontrakter kan være vag. Dette vil føre til endringer i kostnadsbildet med reduksjon i andre driftskostnader, høyere avskrivninger og finanskostnader som følge av balanseføring og effekter fra neddiskontering av oppstått forpliktelse. I balansen vil det bli høyere verdi på anleggsmidler, tilsvarende høyere forpliktelser, og egenkapitalandelen vil falle. Analysen og utfall av endringen vil være avhengig av at porteføljen av leasingobjekter er tilnærmet uforandret frem mot ikrafttredelse. Nye regler kan føre til nye holdninger og endrede vurderinger rundt nytten av leasing. Nærmere beregninger av dette forholdet er presentert i note 34.

Når det gjelder inntektsføringsstandardene, ser det ut til at effektene vil bli begrensede for den type salg Orklakonsernet i hovedsak har. Nærmere omtale av effekter er presentert i note 9.

Endringer i IFRS 9 Finansielle instrumenter ser overordnet ikke ut til å påvirke konsernet i stor grad. Etter at konsernet har solgt ut hoveddelen av den tidligere aksjeporteføljen, vil effekten av om eventuelle gevinster/tap presenteres i det ordinære resultatet eller i totalresultatet, sannsynligvis ikke ha vesentlig effekt. Liberalisering av reglene om sikringsbokføring vil derimot gjøre det lettere å sikre f.eks. fremtidige kontantstrømmer. Dette kan medføre at konsernet vil nyttiggjøre seg mer av denne muligheten enn tidligere.

NOTE 4 REGNSKAPSFORHOLD, ESTIMATER OG FORUTSETNINGER VED UTARBEIDELSE AV KONSERNREGNSKAPET

Avleggelse av regnskap medfører at ledelsen på avslutningstidspunktet må ta beslutninger som bygger på den kunnskap og det skjønnnet som eksisterer på den gitte dato. Dette kan gjelde estimater og forutsetninger for regnskapsposter eller andre forhold som også kan ha vesentlig innflytelse på verdsetting av selskapet. For regnskapsbrukerne er det viktig å være klar over disse ulike postene og hvilke verdsettelsesteknikker som ligger til grunn for verdiene i regnskapet. Vesentlige endringer i verdier helt frem til styret avlegger årsberetningen vil være reflektert enten i regnskapet eller i noter.

Områder med størst estimatusikkerhet

Ledelsen har benyttet estimater og forutsetninger ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Dette gjelder for eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og tilleggsopplysninger knyttet til betingede forpliktelser.

Virkelige verddivurderinger påvirkes av estimat på avkastningskrav. Avkastningskrav fastsettes gjennom kapitalverdimodellen og påvirkes av estimat på risikofri rente og risikopåslag.

De fleste balanseposter vil i noen grad være påvirket av estimatusikkerhet. Denne er beskrevet og inngår i omtalen pr. note. Noen områder er betydelig påvirket av estimatusikkerhet, og de områdene hvor estimater vil ha størst betydning vil være:

Beløp i mill. NOK			Bokført verdi
Regnskapspost	Note	Estimat/forutsetninger	
Goodwill	18, 19	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	12 741
Varemerker med ubestemt levetid	18, 19	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	4 985
Varige driftsmidler	18, 20	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	11 038
Felleskontrollerte selskaper	6	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	8 883

¹NSV: Netto SalgsVerdi

Områdene med størst risiko for vesentlige endringer er balanseført goodwill og varemerker med ubestemt levetid. Dette gjelder både fordi beløpene er betydelige og fordi eiendelens verdi er basert på innregningsprinsipper fra kjøpsverdiallokeringer. Vurderinger rundt disse langsiktige eiendelene er omfattende omtalt i note 18.

Verdsetting av og estimert utnyttbar levetid for varige driftsmidler bygger på fremtidsinformasjon og vil alltid være beheftet med en viss grad av usikkerhet. Spesielt i en situasjon hvor konsernet planlegger store endringer i produksjonsstruktur og antall produksjonssteder, vil vurderinger gjort på ulike produksjonsanlegg komme i ekstra fokus. De ulike produksjonsstedene er løpende vurdert ut fra en going concern-tankegang, og i en situasjon hvor endret organisering kan bety at enkelte anlegg vil bli lagt ned eller reorganisert, vil disse vurderingene løpende måtte endres og kan føre til at både mer- og mindrev verdier avdekkes.

Verdien av felleskontrollerte selskaper utgjøres av konsernets 50 % andel av Sapa. Verdien bygger på innskutt verdi ved overgang fra datterselskap til felleskontrollert selskap i 2013, se note 6.

Innen merkevareområdet utgjør rabatter betydelige beløp. Rabattene fremkommer ikke direkte av regnskapet. Det er netto omsetning etter rabatter som presenteres som konsernets driftsinntekter. Størstedelen av rabattene avregnes på fakturaene. Det gjøres avsetninger for den delen av rabatter som ikke blir løpende avregnet. Dette vil i hovedsak være knyttet til forhold som opptjent årsbonus, kjederabatter og joint marketing.

Note 4 forts. →

Rabatter det gjøres avsetning for, rapporteres som kortsiktig gjeld pr. 31.12. og beløper seg til 1,4 mrd. kroner. Avsatte rabatter er knyttet til avtalefestede forhold som i hovedsak er basert på rapportert salg. Rabattstrukturen er kompleks og beregnes ut fra ulike rabattmatriser og avtaler, og innebærer iboende risiko for estimatavvik. Det har ikke blitt konstatert vesentlige avvik mellom beregnede og utbetalte rabatter de siste årene.

Andre salgsinntektsreduksjoner som returer av sesongvarer o.l., må estimeres med bakgrunn i at data fra eksterne kilder ikke vil være tilgjengelige før etter avleggelse av regnskapet. Disse vil også være med på å redusere konsernets salgsinntekter. Ordningene innebærer en iboende risiko for estimatavvik. Det har ikke vært vesentlige avvik mellom avtalt og virkelig rapportert de siste årene.

Andre estimater og forutsetninger er omtalt i de ulike notene, og det som ikke naturlig inngår i andre noter, fremkommer i note 39.

Fremover

Fremtidige hendelser og endringer i rammebetingelser kan medføre at estimater og forutsetninger må endres. Orklas samarbeidsavtaler med kunder inngås, i likhet med bransjen for øvrig, i hovedsak for avgrensede tidsperioder. Rammene for samarbeidet blir dermed normalt reforhandlet med jevne mellomrom. Disse forhandlingene kan medføre endringer i både betingelser og posisjoner som omfattes av den enkelte samarbeidsavtale. Det er Orklas selskaper (business units) som normalt inngår avtaler med den enkelte kunde.

Nye uttalelser og tolkninger av standarder kan medføre at valg av prinsipper og presentasjon vil bli endret. Slike endringer vil bli regnskapsført når nye estimater blir utarbeidet og nye krav til presentasjon eventuelt foreligger. Disse forholdene er omtalt både i prinsippbeskrivelse og noter.

Utøvelse av skjønn

I tillegg vil valg av presentasjonsform, regnskapsprinsipper og skjønn ved utøvelsen av disse kunne påvirke regnskapet. Dette gjelder f.eks. både vurderingen av hvorvidt en «Ikke videreført virksomhet» skal skillers ut og presenteres på egen linje, og hvilket tidspunkt dette skal gjøres fra. Vesentlige engangs- og periodefremmede resultatposter blir presentert som «Andre inntekter og kostnader» på egen linje i resultatregnskapet. Disse inngår i konsernets driftsresultat, men ikke i det segmentfordelte EBIT (adj.). Det er også valgt å presentere resultat fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper etter driftsresultatet.

Det er viktig å merke seg at et annet sett av forutsetninger for presentasjon av regnskapet kunne gitt betydelige endringer i de ulike resultatlinjene i det presenterte resultatregnskapet. Sluttlinjen ville vært den samme.

B BÆREKRAFTSELEMENT

De globale utfordringene knyttet til klimaendringer, ressursknapphet, ernæring og helse påvirker Orklas virksomhet i form av risiko for endringer i råvaretilgang, kostnader, forbrukerpreferanser og politiske rammebetingelser. Konsernet følger utviklingen nøye gjennom aktiv interessentdialog og løpende analyser. Orklas bærekraftsstrategi omfatter de temaene som vurderes som spesielt viktige for konsernet ut fra et kombinert bærekrafts- og forretningsperspektiv. Ambisjonen for Orklas bærekraftsarbeid er å bidra til de globale bærekraftsmålene, sikre god risikohåndtering og utnytte bærekraftsrelaterte muligheter til å skape vekst, tillit og langsiktig lønnsomhet.

NOTE 5 SALG OG KJØP AV VIRKSOMHET

Solgte og kjøpte selskaper påvirker sammenligningen med året før, og endringen i de ulike notene må ses i lys av dette. Kjøpte selskaper er presentert i regnskapet fra det tidspunktet konsernet har kontroll. Solgte selskaper, som ikke blir omfattet av reglene om «Ikke videreført virksomhet», går ut på det tidspunktet konsernet ikke lenger har kontroll.

P PRINSIPP

Utgang av selskaper

Når en virksomhet blir avhendet, måles gevinsten som forskjellen mellom salgssum og bokført egenkapital, redusert med eventuelle gjenstående merverdier knyttet til virksomheten. I tillegg vil pådratte salgsgifter redusere gevinsten / øke tapet. Akkumulerte omregningsdifferanser knyttet til den avhendede virksomheten, vil bli resultatført som en del av gevinsten med tilsvarende motpost i totalresultatet, og eventuelle sikringsreserver resultatføres. Påløpte salgskostnader vil føres som «Andre inntekter og kostnader» (M&A) i perioden frem til avtaletidspunktet og vil bli flyttet mot gevinsten ved gjennomføring. Gevinsten vil bli rapportert før skatt, og virksomhetens tilhørende skatt vil bli resultatført på skattelinjen. Summen av gevinst og skatt speiler den reelle gevinsten. Dersom den solgte virksomheten kvalifiserer for å bli ført som «Ikke videreført virksomhet», vil alle effektene rundt gevinsten samles på linjen for «Ikke videreført virksomhet» i resultatregnskapet, se note 38.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger er regnskapsført ved bruk av overtagelsesmetoden. Ved oppkjøp av datterselskap foretas en virkelig verdianalyse, og eiendeler og gjeld blir vurdert til virkelig verdi ved oppkjøpet. Residualverdien i oppkjøpet vil utgjøre goodwill. Oppkjøpet blir regnskapsført fra det tidspunktet konsernet har kontroll. Kontrolltidspunktet er normalt det tidspunktet avtalen trer i kraft og alle offentlige godkjenninger foreligger, og vil normalt være etter avtaletidspunktet. Dersom det er minoritetsinteresser i det oppkjøpte selskapet, vil disse få sin andel av henførte eiendeler og gjeld. Transaksjoner med minoritet vil bli regnskapsført mot egenkapitalen. I selskaper der konsernet allerede hadde eierinteresser før konserndannelsen, vil verdiendring på tidligere eierandeler resultatføres. Konsernets egenkapital vil således bli påvirket av at eiendelene réprises som om hele kjøpet ble gjort på dette tidspunktet. Samme prosedyre vil i prinsippet bli gjennomført ved etablering av et felleskontrollert selskap og ved et kjøp av et tilknyttet selskap. Dette er imidlertid ikke å anse som virksomhetssammenslutninger, fordi konsernet ikke oppnår kontroll. Oppkjøpskostnader (M&A) føres som «Andre inntekter og kostnader».

Salg av selskaper

Forutsetning for godkjenning av oppkjøpet av Cederroth i 2015 var at varemerket Asan måtte selges. Oppgjøret for varemerket kom i 1. kvartal 2016 og utgjorde 115 mill. kroner. Avhendelsen av Asan medførte ingen resultateffekter.

Orkla Food Ingredients har i 4. kvartal 2016 solgt det polske selskapet Poznan Onion med en gevinst på 16 mill. kroner. Gevinsten er presentert på linjen «Andre inntekter og kostnader».

Orkla Eiendom har i 4. kvartal solgt det tilknyttede selskapet Åsane Utvikling. Gevinsten på 38 mill. kroner er presentert på linjen «Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper» i resultatet.

Orkla Eiendom solgte også i 2. kvartal 2016 datterselskapet Mortensrud Næring med en bokført gevinst på 28 mill. kroner som inngår i EBIT (adj.). I 1. kvartal 2016 solgte Orkla Eiendom sin andel i Raufoss Næringspark. Gevinsten på 57 mill. kroner er presentert på linjen «Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper» i resultatet.

Alle salgene er presentert på linjen for solgte selskaper i kontantstrømmen.

Orkla Eiendom har i tillegg solgt landområder fra en tidligere industrieiendom (Attisholz) i Sveits, se note 20.

Kjøp av selskaper

Orkla Foods har kjøpt **Hamé**, et ledende merkevareselskap innen matvarer i Tsjekia og Slovakia. Transaksjonen ble gjennomført 31. mars 2016. I Tsjekia og Slovakia har Hamé ledende posisjoner innen kategoriene leverpostei, ferdigmat, ketchup, konserverte grønnsaker, syltetøy og barnemat. Produktporteføljen inkluderer merkevarer som Hamé, Hamánek, Znojnia og Otma. I tillegg har Hamé sterke posisjoner innen leverpostei i Ungarn, Romania og Russland. Hamé har ca. 2.400 ansatte og ti fabrikker. 70 % av Hamés salgsinntekter kommer fra Tsjekia og Slovakia. Hamé er innregnet i resultatet fra 1. april 2016.

Orkla House Care Norge AS har kjøpt **L.G. Harris & Co. Limited** (Harris), en ledende leverandør av «gjør-det-selv»-malerverktøy i Storbritannia, med velkjente merkevarer som Harris, Lynwood, Harris Victory og T-Class. Orkla House Care dobler sin virksomhet med dette kjøpet. Harris eier to fabrikker, hvorav den ene er lokalisert i Stoke Prior i Bromsgrove utenfor Birmingham (Storbritannia) og den andre i Zhaoqing City i Guangdong-provinsen (Kina). Til sammen har Harris nesten 1.000 ansatte. Selskapets hovedkontor ligger i Bromsgrove. Harris eier også 50 % i et joint venture med en lokal partner i India, for å betjene det indiske markedet. I tillegg eier selskapet en minoritetsandel i en produsent av malerverktøy på Sri Lanka. Harris er innregnet fra 1. september 2016.

Pierre Robert Group har kjøpt fire velkjente merker innen sokker, strømpebukser og undertøy fra den finske merkevareleverandøren **Nanso Group**. Avtalen innebærer kjøp av merkene Norlyn, Amar, Black Horse og Finnwear, som har sterke posisjoner i finsk dagligvarehandel. Produktene passer godt sammen med Pierre Robert Groups eksisterende produktportefølje, som i tillegg til undertøy, sokker og strømpebukser består av treningstøy og ullundertøy. 22 medarbeidere vil bli overført til Pierre Robert Group som følge av transaksjonen. Kjøpet er innregnet fra 1. mai 2016.

Orkla Food Ingredients (OFI) har kjøpt **The Waverley Bakery Limited**, som er en ledende leverandør av iskjeks og -tilbehør i Storbritannia. Waverley selger primært iskjeks til dagligvarehandelen i Storbritannia. I tillegg tilbyr de iskjeks, iskremingredienser og -tilbehør til isbarer og småskalaprodusenter av iskrem. Waverley Bakery har vært et kjent navn i den skotske iskrembransjen i mer enn 100 år. Virksomheten har ca. 45 ansatte. Waverley Bakery er innregnet fra 1. mars 2016.

Orkla Health Poland har kjøpt merkevaren **Colon-C** gjennom en eiendelstransaksjon. Med dette kjøpet styrker Orkla sitt fofeste innen magehelse, som er en raskt voksende kategori. Merkevaren Colon-C er et godkjent europeisk varemerke med vekstpotensial også utenfor det polske markedet. Merkevaren er innregnet i Orklas balanse fra 30. september 2016 og vil resultatmessig bli innregnet fra 1. oktober 2016. Transaksjonen innebærer ikke overdragelse av ansatte eller fabrikker.

Øvrige oppkjøp

Orkla Foods Danmark har kjøpt 100 % av aksjene i **O. Kavli A/S**. Selskapet er en betydelig leverandør til dagligvarehandelen i Danmark, med kjente varemerker som Fun, Grønnegården, Scoop og Blomberg's Gløgg. Orkla eide allerede Fun-merket i de øvrige nordiske landene, og med denne avtalen fikk Orkla det fulle eierskapet til Fun i Norden. O. Kavli omsatte i 2014 for DKK 170 mill. Selskapet har 70 medarbeidere. Overtakelsen skjedde med virkning fra 1. mars 2016, og det er beregnet en mindreverdi ved overtakelsen, se note 19.

OFI har kjøpt 70 % av aksjene i **Broer Bakkerijgrondstoffen B.V.** (Broer). Broer er en ledende produsent av mandelmasse, bakeriingredienser og iskrempulver i Nederland. Med egen produksjon av ferdigmiks for softis bidrar kjøpet av Broer til ytterligere å styrke OFIs posisjon i det nederlandske iskremmarkedet. Broer har til sammen 32 ansatte, og virksomheten er lokalisert i Waddinxveen, Nederland. Selskapet oppnådde en omsetning på 17 mill. euro (ca. 158 mill. kroner) i 2015 og en EBIT (adj.) på 0,7 mill. euro (ca. 6,5 mill. kroner). Minoritetsaksjonærer vil fortsette å eie til sammen 30 % av selskapets aksjer. Broer er innregnet fra 1. september 2016.

OFI har i tillegg kjøpt ut resterende eierinteresser i Call Caterlink og Marcantonio Foods samt kjøpt fire mindre selskaper, hvorav tre på Island og ett i Sverige.

Øvrige forhold knyttet til merverdianalysene

For oppkjøpene gjennomført i 2016 er ingen av merverdianalysene endelig ferdigstilt pr. 31. desember 2016, på grunn av usikkerhet knyttet til enkelte verdsettelsesforhold.

Merverdianalysene for alle selskaper som ble kjøpt i 2015, er sluttført i 2016. Det er ikke gjort noen vesentlige endringer i merverdianalysene, med unntak av for Cederroth, hvor det er blitt tilordnet en merverdi til en fabrikk i Falun på 39 mill. kroner, samt at verdien av kjøpte varemerker er redusert med 15 mill. kroner. Det er også gjort noen tilleggsavsetninger på 16 mill. kroner slik at goodwill er på samme nivå som ved opprinnelig oppkjøpsanalyse.

Driftsinntekter og EBIT (adj.) for de største oppkjøpte selskapene, før og etter oppkjøpet, er oppgitt i tabellen på neste side.

Se note 39 for informasjon om inngåtte avtaler om kjøp av selskaper.

Det er totalt kostnadsført 83 mill. kroner i oppkjøpskostnader i 2016.

ESTIMATUSIKKERHET

I virksomhetsovertagelser blir overtatte eiendeler verdsatt til virkelig verdi på kjøpstidspunktet. De ulike eiendelene blir verdsatt ut fra forskjellige modeller, og goodwill blir residualen i en slik verdi-allokering. Feil i estimer og forutsetninger kan føre til at splitten av verdien på de ulike eiendelene kan bli feil, men summen av totale merverdier vil alltid være i tråd med betalt kjøpesum.

Beløp i mill. NOK	Inn- regnings- tidspunkt	Andel kjøpt (%)	An- skaffel- seskost	Mer-/ mindre- verdi ¹	Vare- merker	Drifts- midler	Annnet	Utsatt skatt	Good- will	Dr.innt. etter over- tagelse	Dr.res. etter over- tagelse	Dr.innt. før over- tagelse	Dr.res. før over- tagelse
2016													
Hamé, Orkla Foods	april	100	1 623	838	497	50	55	(158)	394	1 363	136	410	27
L.G. Harris & Co. Ltd., Orkla Care	september	100	562	173	80	31	(53)	(33)	148	184	13	519	50
Netto eiendeler fra Nanso Group, Orkla Care ²	mai	100	157	157	30	-	34	-	93	ia	ia	ia	ia
The Waverly Bakery, Orkla Food Ingredients	mars	100	64	50	-	-	2	-	48	67	9	6	(2)
Varemerket Colon-C, Orkla Care	oktober	100	61	61	61	-	-	-	-	ia	ia	ia	ia
Øvrige oppkjøp			181	79	61	(4)	10	(6)	18				
Sum kjøp gjeldfri basis			2 648	1 358	729	77	48	(197)	701				
Kjøp tilknyttede selskaper			3										
Segmentfordelt oppkjøp, gjeldfri basis, se note 40			2 651										
Rentebærende gjeld oppkjøp			(500)										
Kontantstrømeffekt oppkjøp^{3,4}			2 151										
2015													
Cederroth, Orkla Care	september	100	1 836	1 526	503	(1)	41	(181)	1 164	527	28	1 116	94
NP Foods, Orkla Confectionery & Snacks	april	100	862	618	187	21	-	(33)	443	559	14	142	(5)
Condite, Orkla Food Ingredients	januar	67	101	9	-	15	(4)	(3)	1	288	4	ia	ia
W. Ratje Frøskaller, Orkla Care	februar	100	88	77	33	-	-	(7)	51	54	20	5	2
EISUNION GmbH, Orkla Food Ingredients	april	100	67	26	-	-	3	(1)	24	149	5	45	2
Anamma, Orkla Foods	juni	100	59	41	12	-	-	(3)	32	30	4	22	1
Øvrige oppkjøp			157	77	4	(1)	-	(1)	75				
Sum kjøp gjeldfri basis			3 170	2 374	739	34	40	(229)	1 790				
Kjøp tilknyttede selskaper			3										
Segmentfordelt oppkjøp, gjeldfri basis, se note 40			3 173										
Rentebærende gjeld oppkjøp			(1 611)										
Kontantstrømeffekt oppkjøp^{3,4}			1 562										
2014													
Mindre innmatskjøp Branded Consumer Goods			49	-	-	-	-	-	-	ia	ia	ia	ia
Eiendom Sofienlund, Financial Investments	august	100	38	20	-	20	-	-	-	-	-	1	-
Sum kjøp gjeldfri basis			87	20	-	20	-	-	-				
Kjøp tilknyttede selskaper			-										
Segmentfordelt oppkjøp, gjeldfri basis, se note 40			87										
Rentebærende gjeld oppkjøp			(28)										
Kontantstrømeffekt oppkjøp^{3,4}			59										

¹Mer-/mindreverdi er differansen mellom kjøpesum for aksjene og konsernets andel av egenkapitalen i det oppkjøpte selskapet.

²Tilhørende driftsinntekter og driftsresultat kan ikke separeres fra den øvrige virksomheten, da det er netto eiendeler som er kjøpt.

³Herav utgjør likvide midler 206 mill. kroner i 2016, 261 mill. kroner i 2015 og 0 mill. kroner i 2014.

⁴Tilsvarende vedertag for egenkapitalen korrigeret for likvide midler.

Sum balanser fra oppkjøpte selskaper	Total 2016	2016	2016	Total 2015
Beløp i mill. NOK	Virkelig verdi	Hamé	Harris	Virkelig verdi
Varige driftsmidler	674	516	131	534
Immaterielle eiendeler	730	499	79	747
Eiendeler ved utsatt skatt	4	-	-	60
Andre langsiktige eiendeler	160	54	106	60
Varelager	589	403	84	422
Fordringer	897	515	280	662
Aksjer i andre selskaper	2	-	2	0
Eiendeler	3 056	1 987	682	2 485
Avsetninger	225	178	53	481
Langsiktig gjeld, ikke rentebærende	13	13	-	53
Kortsiktig gjeld, ikke rentebærende	881	567	215	594
Minoriteter	(10)	-	-	(23)
Netto eiendeler	1 947	1 229	414	1 380
Goodwill	701	394	148	1 790
Anskaffelseskost gjeldfri basis	2 648	1 623	562	3 170

B BÆREKRAFTSELEMENT

Flere av de selskapene Orkla har kjøpt i perioden 2015-2016 øker konsernets evne til å tilby sunnere og mer bærekraftige produkter. Gjennom oppkjøpet av Anamma styrker Orkla sin posisjon innenfor

vegetariske og veganske produkter, oppkjøpet av Bioquelle øker tilbudet av økologisk mat, og oppkjøpet av Cederroth styrker Orklas posisjon innenfor sårpleie.

NOTE 6 INVESTERINGER REGNSKAPSFØRT ETTER EGENKAPITALMETODEN

Investeringer i tilknyttede selskaper gjelder selskaper som konsernet gjennom sin eierandel anses å ha betydelig innflytelse. Felleskontrollerte selskaper (joint ventures) representerer investeringer i selskaper hvor konsernet sammen med andre har bestemmende innflytelse. Begge disse typene investeringer énlinjeksolideres etter egenkapitalmetoden.

P PRINSIPP

Egenkapitalmetoden

Investeringer i tilknyttede selskaper representerer investeringer i selskaper hvor Orklakonsernet gjennom sin eierposisjon har betydelig innflytelse. Vanligvis dreier dette seg om selskaper som er eiet 20–50 %. Felleskontrollerte selskaper (joint ventures) representerer investeringer i selskaper hvor konsernet, sammen med andre, har bestemmende innflytelse. Dette gjelder selskaper hvor konsernet har inngått en avtale med en annen part om å drive og utvikle et felles selskap hvor ingen av partene alene har kontroll. Begge disse typene investeringer regnskapsføres etter egenkapitalmetoden ved at konsernet presenterer sin andel av selskapenes resultater etter skatt og minoriteter på en egen linje i resultatregnskapet og akkumulerer bokførte resultater til andelen på én

linje i balansen. Eventuelle merverdier som skal amortiseres, fratrekkes resultatet etter samme prinsipper som for selskaper som konsolideres. Goodwill amortiseres ikke. Mottatt utbytte fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper føres mot andelen i balansen og oppfattes som tilbakebetaling av kapital. Balanseverdien av de tilknyttede og felleskontrollerte selskapene representerer opprinnelig kostpris tillagt akkumulerte resultater frem til dags dato, fratrukket eventuell amortisering av merverdier og akkumulert mottatt utbytte. I tillegg er andelen av eventuelle omregningsdifferanser og lignende i det tilknyttede og felleskontrollerte selskapet hensyntatt. En eventuell nedskrivning av andelens verdi presenteres på samme linje.

Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper

Orklas 42,5 % eierandel i Jotun er presentert som tilknyttet selskap. Orkla har i tillegg noen mindre tilknyttede selskaper, som stammer fra oppkjøpet av Jordan og fra Capto Eiendom.

Orklas 50 % eierandel i Sapa AS er basert på en avtale med Norsk Hydro og er vurdert å være et felleskontrollert selskap. Konsernet hadde i tillegg en 40 % eierandel i Rygge sivile lufthavn AS (RSL), som også var et felleskontrollert selskap. Som følge av innføring av flypassasjeravgift fra 1. juni 2016 og Ryanairs beslutning om å legge ned sin driftsbasis på Rygge, ble virksomheten ved RSL avviklet 1. november 2016. På denne bakgrunn skrev Orkla ned balanseverdiene knyttet til RSL med i alt

171 mill. kroner. Bokført verdi av Orklas egenkapitalandel er skrevet ned med 71 mill. kroner og er presentert på linjen for «Resultat fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper». Lån til selskapet på 100 mill. kroner er skrevet ned på linjen for «Øvrige finansposter, netto». Nedskrivningen ble foretatt i 2. kvartal.

Det finnes ingen vesentlige krav til kapitalinnskudd i felleskontrollert selskap hvor Orkla er deltaker. Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som ikke selv rapporterer etter IFRS, blir omregnet før innregning i konsernet. Orkla har ingen betingede forpliktelser, verken alene eller sammen med andre investorer, i tilknyttede eller felleskontrollerte selskaper.

Note 6 forts. →

Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper

Beløp i mill. NOK	Jotun	Sapa	Gränges	Øvrige	Sum
Balanseført verdi 1.1.2014	2 221	7 641	-	515	10 377
Tilgang/avgang	-	-	923	(24)	899
Andel resultat	384	(313)	26	24	121
Sluttoppgjør/utbytte	(218)	(36)	-	(16)	(270)
Poster belastet egenkapitalen	414	468	45	-	927
Balanseført verdi 31.12.2014	2 801	7 760	994	499	12 054
Tilgang/avgang	-	-	(1 432)	(15)	(1 447)
Andel resultat	569	123	32	37	761 ¹
Gevinst ved avhendelse	-	-	425	-	425 ¹
Nedskrivning	-	-	-	(75)	(75) ¹
Utbytte	(218)	-	(31)	(5)	(254)
Poster belastet egenkapitalen	132	538	12	3	685
Balanseført verdi 31.12.2015	3 284	8 421	0	444	12 149
Tilgang/avgang	-	-	-	(186)	(186)
Andel resultat	471	890	-	(1)	1 360 ¹
Gevinst ved avhendelse	-	-	-	89	89 ¹
Nedskrivning	-	-	-	(71)	(71) ¹
Utbytte	(218)	-	-	(4)	(222)
Poster belastet egenkapitalen	(183)	(428)	-	0	(611)
Balanseført verdi 31.12.2016	3 354	8 883	0	271	12 508
Kostpris pr. 31.12.2016	175	7 709	-	-	-
Eierandel (%)	42,5	50,0	-	-	-

¹Summen av postene utgjør resultat fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper og utgjør totalt 1.378 mill. kroner i 2016 (1.111 mill. kroner i 2015).

²Stemmerettsandel i Jotun utgjør 38,3 %.

Jotun

Jotun er en av verdens ledende produsenter av maling og pulverlaker, med 53 datterselskaper, tre felleskontrollerte selskaper og seks tilknyttede selskaper. Jotun har 37 produksjonsanlegg, fordelt på alle kontinenter. Virksomheten omfatter utvikling, produksjon, markedsføring og salg av ulike malingsystemer til hjem, skipsfart og industri. Jotun er organisert i fire segmenter: Decorative Paints, Marine Coatings, Protective Coatings og Powder Coatings.

Orklas 42,5 % eierandel i Jotun er presentert som tilknyttet selskap, og Orkla har gjennom om lag 40 år vært en aktiv minoritetsseier i Jotun. Kostpris for Jotun er 175 mill. kroner, mens bokført verdi etter egenkapitalmetoden er 3.354 mill. kroner. Orklas eierandel i Jotun på 42,5 % er utgangspunkt for føring etter egenkapitalmetoden, mens stemmerettsandel er 38,3 %. Orkla eier 42.014 A-aksjer og 103.446 B-aksjer i selskapet. Én A-aksje gir ti ganger så mange stemmer som én B-aksje.

Nedenfor vises 100 %-tall for Jotun.

Resultat og balanseposter

Beløp i mill. NOK	Jotun	
	2016	2015
Driftsinntekter	15 785	16 282
Driftsresultat	1 763	2 064
Resultat etter skatt og minoriteter	1 108	1 338
Totalresultat etter minoriteter	676	1 648
Kortsiktige eiendeler	8 132	8 476
Langsiktige eiendeler	7 026	6 710
Sum eiendeler	15 158	15 186
Kortsiktige forpliktelseser	4 445	4 606
Langsiktige forpliktelseser	2 679	2 648
Sum gjeld	7 124	7 254

Avstemming egenkapital Jotun mot Orklas andel

Egenkapital i Jotun	8 034	7 932
Minoritetsinteresser	149	210
Majoritetens egenkapital	7 885	7 722
Orklas andel av egenkapital (42,5 %)	3 354	3 284

ESTIMATUSIKKERHET

Jotun er et familiekontrollert konsern, og Orkla er med sin eierandel på 42,5 % å betrakte som minoritetsaksjonær. Verdien av Orklas andel av Jotun må ses i lys av dette. En gjennomført verdierunding av Jotun underbygger at det er betydelige merverdier i Orklas Jotun-investering i forhold til bokførte verdier.

Sapa

Sapa ble en del av Orklakonsernet gjennom oppkjøpet av Elkem i 2005 og ble rapportert som datterselskap helt frem til avtalen med Norsk Hydro ble inngått i 2012. På det tidspunktet ble virksomheten i Sapa Profiles, Sapa Building System og deler av Heat Transfer (Precision Tubing) skilt ut som Sapa (del av fremtidig JV) og presentert på én linje som «Ikke videreført virksomhet». Historiske tall ble omarbeidet. Avtalen med Norsk Hydro ble effektiv fra september 2013, og fra dette tidspunktet ble Orklas 50 % andel av Sapa presentert etter egenkapitalmetoden. Heat Transfer-virksomheten ble separert fra det kommende joint venture mellom Norsk Hydro og Orkla og ble videreført i Orkla. Selskapet skiftet navn til Gränges i 2013 og ble listet på Nasdaq Stockholm i oktober 2014. Orkla solgte seg helt ut av Gränges i 1. kvartal 2016, og gevinsten på 26 mill. kroner er presentert på linjen for «Andre finansinntekter».

Sapa er verdens ledende leverandør av aluminiumsløsninger innenfor ekstrudert aluminium, med en markedsandel på 22,2 % i Europa og 24,0 % i Nord-Amerika ved utgangen av 2016 samt virksomhet i Sør-Amerika og Asia. Konsernet leverer bearbejdede aluminiumprofiler til kunder i de fleste bransjer, blant annet innen bilindustri, transport, elektronikk, bygg og anlegg.

Morselskapet Sapa AS er et norsk aksjeselskap med forretningsadresse i Oslo, Norge. Selskapet er holdingselskap til en rekke norske og utenlandske selskaper. Orklakonsernets 50 % eierandel i Sapa AS eies gjennom Industriinvesteringer AS. Hydro Aluminium AS, et datterselskap av Norsk Hydro ASA, eier de resterende 50 % av aksjene i Sapa AS. Orkla og Norsk Hydro har inngått en aksjonæravtale som, supplert av norsk aksjelovgivning, regulerer partenes rettigheter og forpliktelser i den forbindelse. Avtalen inneholder bestemmelser der begge parter kan initiere en prosess for børsnotering etter om lag tre år fra gjennomføring (1. september 2013), og hvor begge parter kan bestemme seg for å beholde 34 % eierandel.

Styret i Sapa har foreslått å dele ut et utbytte på 3 mrd. kroner for regnskapsåret 2016, 1,5 mrd. kroner til hver av eierne.

E ESTIMATUSIKKERHET

Eiendeler i Sapa har vært testet for verdifall i 2016. Dette er gjort både gjennom neddiskontert kontantstrøm, en multipelttilnærming og gjennom en «Sum of the parts»-vurdering. Resultatet fra alle de tre modellene er entydige på at verdien er vurdert å kunne opprettholdes.

Sapa Profiles, Inc. (SPI), et Portland (Oregon)-basert datterselskap av Sapa AS (50 % eiet av Orkla), er under etterforskning av United States Department of Justice (DOJ) Civil og Criminal Divisions knyttet til visse aluminiumprofiler som SPI produserte i perioden 1996–2015, herunder profiler som ble levert til en underleverandør av NASA. SPI samarbeider fullt ut i denne etterforskningen. Etterforskningen pågår, og på det nåværende tidspunkt er det knyttet usikkerhet til utfallet av etterforskningen og de identifiserte kvalitetsproblemene, herunder finansielle konsekvenser for Sapa. SPI har også blitt midlertidig suspendert som leverandør til offentlige myndigheter. Basert på den informasjon Orkla har tilgjengelig, forventes det ikke at relaterte forpliktelser vil ha vesentlig negativ effekt på Orklas konsoliderte resultat, likviditet eller balanse.

Nedenfor vises 100 %-tall for Sapa.

Resultatregnskap	Sapa	
	1.1.–31.12. 2016	1.1.–31.12. 2015
Beløp i mill. NOK		
Driftsinntekter	53 430	55 397
Driftskostnader	(49 932)	(52 669)
Avskrivninger	(1 301)	(1 321)
Andre inntekter og kostnader	223	(879)
Driftsresultat	2 420	528
Finansposter	(52)	(281)
Resultat før skatt	2 368	247
Skattekostnader	(583)	4
Resultat etter skatt	1 785	251
Minoriteter	(6)	(5)
Nettoreultatet (100 %)	1 779	246
Orklas andel av nettoreultat (50 %)	890	123
Poster ført mot totalresultatet (100 %)	(856)	1 076
Totalresultat (100 %-basis)	923	1 322

Balanse	31.12. 2016	31.12. 2015
Beløp i mill. NOK		
Likvide midler	670	2 512
Kortsiktige eiendeler	12 527	12 799
Langsiktige eiendeler	12 722	13 529
Sum eiendeler	25 919	28 840
Kortsiktige forpliktelser, ikke rentebærende	9 186	9 334
Kortsiktige forpliktelser, rentebærende	712	1 191
Langsiktige forpliktelser	2 221	5 442
Sum gjeld	12 119	15 967

Avstemming egenkapital Sapa mot Orklas andel

Egenkapital i Sapa	13 800	12 873
Minoritetsinteresser	53	49
Majoritetens egenkapital	13 747	12 824
Orklas andel av egenkapital (50 %)	6 873	6 411
Goodwill Orkla-nivå	2 010	2 010
Bokført andel	8 883	8 421

NOTE 7 SEGMENTER

Segmentinformasjonen fordeler salgsinntekter, resultat, kontantstrøm og kapitalforhold samt driftsmargin og antall årsverk på de forskjellige forretningsområdene. På denne måten får regnskapsbrukere bedre grunnlag for å kunne forstå konsernets underliggende drift.

P PRINSIPP

Orkla har forretningsområder som driftssegmenter. Driftssegmentene sammenfaller med den måten konsernledelsen (chief operating decision maker) i konsernet får innrapportert tall fra forretningsområdene på, dog begrenset til et hensiktsmessig antall.

Salgsinntektene er fordelt på geografiske markeder med utgangspunkt

i kundens plassering. Regnskapsprinsippene for segmentrapportering er de samme som for konsernregnskapet for øvrig.

Prising av transaksjoner mellom ulike segmenter er gjort på markedsmessige vilkår. Orkla ASA yter tjenester til konsernselskapene, og disse tjenestene blir fakturert etter omtalte prinsipper.

Segmentinformasjon

Driftsresultatet i segmentinformasjonen er identisk med det som presenteres i resultatoppstillingen for konsernet. Det er derfor ikke behov for ytterligere avstemming av resultatpostene. Segmentinformasjonen inneholder også splitt på resultat fra selskaper ført etter egenkapitalmetoden. Orklakonsernet har en sentralisert finansfunksjon, og finansieringen av de ulike segmentene gjenspeiler ikke nødvendigvis den reelle soliditeten knyttet til hvert enkelt segment. Finansposter er derfor presentert for konsernet samlet. Det samme gjelder for skattekostnader. Tall knyttet til kontantstrømmen er hentet fra Orkla-format, se note 40.

Tabellene for segmentinformasjon viser omsetning fordelt på markeder, basert på kundenes beliggenhet. Hvilke produkter og tjenester som inntektene stammer fra, fremkommer av tabellen under. Orkla har fire kunder som hver for seg utgjør rundt 10 % av omsetningen i merkevareområdet.

HK/øvrig virksomhet dekker i hovedsak aktiviteten ved hovedkontoret og er presentert som eget segment. I tillegg er tall for geografisk fordeling av anvendt kapital, investeringer i varige driftsmidler og antall årsverk presentert, se note 8.

Orklas fire segmenter innen merkevarer må karakteriseres som aggregerte segmenter. I rapportering til konsernledelse og styre er ytterligere inndeling presentert for utvalgte KPler. Karakteristikaene i de ulike segmentene er noe varierende. Orkla Foods og Orkla Confectionery & Snacks aggregeres i hovedsak fra likeartet virksomhet fra land med relativt lik risiko. Orkla Care er mer differensiert, men opererer i hovedsak innen likeartede markeder med tilnærmet lik risiko. Orkla Food Ingredients har i hovedsak også relativt lik virksomhet innen ingredienser i mange europeiske land, med salg til i hovedsak industrikunder og grossister.

Nærmere om de enkelte forretningsområdene (se også note 18):

Merkevareområdet

Orkla Foods omfatter Orklas matvarevirksomheter, med hjemmemarked i Norden, Baltikum, Tsjekkia, Slovakia, Østerrike og India. Selskapene som inngår i forretningsområdet, er i Norden henholdsvis Orkla Foods Norge, Orkla Foods Sverige, Orkla Foods Danmark og Orkla Foods Finland, i Baltikum henholdsvis Põltsamaa Felix, Orkla Foods Latvia og Orkla Foods Lietuva, i Sentral-Europa henholdsvis Felix Austria, Vitana Group og Hamé, samt MTR Foods i India.

Orkla Confectionery & Snacks omfatter produktkategoriene godteri, snacks og kjeks, og består av seks merkevarevirksomheter med hjemmemarked i Norden og Baltikum. Selskapene som inngår i forretningsområdet, er Orkla Confectionery & Snacks Norge (godteri, snacks og kjeks), Orkla Confectionery & Snacks Sverige (snacks og kjeks), Orkla Confectionery & Snacks Finland (godteri, snacks og kjeks), Orkla Confectionery & Snacks Danmark (snacks og godteri), Kalev i Estland (godteri, snacks og kjeks) og Orkla Confectionery & Snacks Latvia (godteri, snacks, kjeks, kaker og ferdigmat).

Orkla Care omfatter seks merkevarevirksomheter med hjemmemarked primært i Norden, men også gode posisjoner i Baltikum, Storbritannia, Polen og Spania. Orkla Care integrerte fra starten av 2016 Cederroths virksomheter med egne selskaper i samtlige nordiske land. Integrasjonen har vært vellykket med høyt nivå på synergiuttak og solid omsetningsutvikling. Etter integrasjonen omfatter Orkla Care virksomhetene Orkla Home & Personal Care Group (vaskemidler, tannbørster og hygieneprodukter til personlig pleie), Lilleborg (totalleverandør av hygiene- og rengjøringsløsninger til det profesjonelle markedet), Orkla Health Group (kosttilskudd og helseprodukter), Pierre Robert Group (basistekstiler i dagligvarekanalen), Orkla House Care Group (malerverktøy og rengjøringsprodukter) og Orkla Wound Care Group (sårpleieprodukter).

Orkla Food Ingredients er den ledende aktøren innen bakeri- og iskremingredienser i Norden og Baltikum, og har i tillegg voksende markedsposisjoner i utvalgte land i Europa. Totalt ivaretas nærhet til kundemarkedet med salgs- og distribusjonsselskaper i 22 land. De største produktgruppene er margarin og smørblandingsprodukter, gjær, bakehjelpemidler og bakemikser til brød og kaker, marsipan samt iskremingredienser.

Orkla Investments

Hydro Power består av kraftverk i Sarpsfoss og Orklas eierandel på 85 % i AS Saudefaldene. Energivirksomheten produserer og leverer kraft i det nordiske kraftmarkedet, og har en samlet normalproduksjon på 2,4 TWh. Kraftvirksomheten i Sauda er underlagt en leieavtale med Statkraft som løper til 31. desember 2030, hvoretter kraftverkene vil bli tilbakelevert mot en avtalt økonomisk kompensasjon. Om lag 1 TWh av AS Saudefaldenes produksjon er underlagt særskilte kontraktsbetingelser.

Financial Investments består av Orkla Eiendom, resterende del av aksjeporteføljen, Chaka samt investeringene i Sapa og Jotun (se note 6). Orkla Eiendom Group ivaretar konsernets behov for kompetanse og bistand innen eiendom og er i tillegg ansvarlig for drift, utvikling og salg av eiendommer som ikke anvendes innen Orklas industrivirksomhet. Orkla har også en historisk portefølje av eiendomsrelaterte investeringer, som realiseres i tråd med gjeldende strategi. De viktigste utviklingsprosjektene er nytt hovedkontor for Orkla på Skøyen samt to boligprosjekter på Torshov i Oslo.

Note 7 forts. →

SEGMENTINFORMASJON 2016

Beløp i mill. NOK	Orkla	Orkla	Orkla	Orkla	Elimin-	Branded	Hydro	Financial	HK/	Elimin-	Orkla
	Foods	Confec- tionery & Snacks	Care	Food Ingredients	eringer	Con- sumer Goods	Power	Invest- ments	Annen Virk- somhet	eringer	
SALGSINNEKTER/RESULTAT											
Norge	4 798	2 139	3 110	960	-	11 007	670	-	16	-	11 693
Sverige	4 372	1 253	1 054	1 314	-	7 993	-	-	-	-	7 993
Danmark	1 229	591	532	1 528	-	3 880	-	-	-	-	3 880
Finland og Island	874	838	492	638	-	2 842	-	-	-	-	2 842
Baltikum	444	1 028	59	297	-	1 828	-	-	-	-	1 828
Norden og Baltikum	11 717	5 849	5 247	4 737	-	27 550	670	-	16	-	28 236
Øvrige Europa	2 756	299	1 125	3 254	-	7 434	-	48	-	-	7 482
Øvrige verden	926	54	316	74	-	1 370	-	-	4	-	1 374
Sum salgsinntekter	15 399	6 202	6 688	8 065	-	36 354	670	48	20	-	37 092
Andre driftsinntekter	13	14	26	6	-	59	51	524	32	-	666
Internsalg	64	14	26	90	(185)	9	-	9	600	(618)	0
Driftsinntekter	15 476	6 230	6 740	8 161	(185)	36 422	721	581	652	(618)	37 758
Varekostnader	(7 592)	(2 563)	(2 956)	(5 247)	182	(18 176)	(300)	(235)	(5)	4	(18 712)
Lønnskostnader	(2 916)	(1 240)	(1 250)	(1 248)	-	(6 654)	(39)	(59)	(507)	-	(7 259)
Andre driftskostnader	(2 517)	(1 252)	(1 457)	(1 062)	3	(6 285)	(130)	(134)	(408)	614	(6 343)
Avskrivninger og amortiseringer	(483)	(238)	(121)	(165)	-	(1 007)	(60)	(22)	(57)	-	(1 146)
Driftsresultat før andre inntekter og kostnader (EBIT adj.)	1 968	937	956	439	-	4 300	192	131	(325)	-	4 298
Andre inntekter og kostnader	(81)	(14)	(149)	(86)	-	(330)	-	-	(52)	-	(382)
Driftsresultat	1 887	923	807	353	-	3 970	192	131	(377)	-	3 916
Resultat fra TS og felleskontrollerte selskaper	-	-	1	-	-	1	-	1 377	-	-	1 378
Minoritetenes andel av resultatet	-	-	-	(48)	-	(48)	(15)	(19)	-	-	(82)
KONTANTSTRØM (SE NOTE 40)											
Kontantstrøm fra driften før investeringer	1 912	1 283	873	601	-	4 669	268	(78)	(242)	-	4 617
Netto fornyelsesinvesteringer	(717)	(205)	(146)	(186)	-	(1 254)	(14)	123	(59)	-	(1 204)
Kontantstrøm fra driften	1 195	1 078	727	415	-	3 415	254	45	(301)	-	3 413
Ekspansjonsinvesteringer	(145)	(4)	-	(14)	-	(163)	-	-	-	-	(163)
Kjøpte selskaper (enterprise value)	(1 675)	(1)	(784)	(188)	-	(2 648)	-	-	(3)	-	(2 651)
ANVENDT KAPITAL											
Segmenteiendeler											
Kunde- og andre handelsfordringer	2 321	962	1 220	1 088	(22)	5 569	9	52	95	(128)	5 597
Andre kortsiktige fordringer	164	34	72	71	-	341	51	252	168	-	812
Varelager og eiendom under utvikling	2 494	601	1 207	882	-	5 184	-	80	1	-	5 265
Pensjonsmidler	14	1	105	9	-	129	-	-	-	-	129
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	-	-	202	5	-	207	-	12 301	-	-	12 508
Immaterielle eiendeler	8 129	4 791	4 218	1 079	-	18 217	19	5	-	-	18 241
Varige driftsmidler	4 103	1 677	911	1 042	-	7 733	2 029	1 027	249	-	11 038
Sum segmenteiendeler	17 225	8 066	7 935	4 176	(22)	37 380	2 108	13 717	513	(128)	53 590
Segmentgjeld											
Leverandør- og annen handelsgjeld	(1 915)	(833)	(891)	(676)	22	(4 293)	(20)	(40)	(104)	128	(4 329)
Skattetrekk, offentlige avgifter	(296)	(120)	(140)	(77)	-	(633)	(8)	(3)	(24)	-	(668)
Annen kortsiktig gjeld	(501)	(295)	(332)	(274)	-	(1 402)	(8)	(81)	(624)	-	(2 115)
Pensjonsforpliktelser	(711)	(175)	(266)	(176)	-	(1 328)	(20)	(4)	(520)	-	(1 872)
Utsatt skatt henførte merverdier	(457)	(379)	(184)	(12)	-	(1 032)	-	3	-	-	(1 029)
Sum segmentgjeld	(3 880)	(1 802)	(1 813)	(1 215)	22	(8 688)	(56)	(125)	(1 272)	128	(10 013)
Anvendt kapital ¹	13 345	6 264	6 122	2 961	-	28 692	2 052	13 592	(759)	-	43 577
NØKKELTALL											
Driftsmargin EBIT (adj.) (%)	12,7	15,0	14,2	5,4	-	11,8	26,6	ia	ia	ia	11,4
Antall årsverk pr. 31.12.	8 501	3 001	3 222	2 820	-	17 544	45	110	359	-	18 038

¹De fleste linjer i segmenteiendeler og segmentgjeld er direkte avstembare mot henholdsvis noter og balanse. Avvik mellom «Andre kortsiktige fordringer» i note 23 og «Annen kortsiktig gjeld» i note 27 skyldes at andre kortsiktige fordringer og gjeld også inneholder poster som ikke inngår i anvendt kapital, for eksempel periodiserte renter, mens deler av derivatene inngår i anvendt kapital. Utsatt skatt knyttet til merverdier, inngår i utsatt skatt. Se avstemming av segmenteiendeler og segmentgjeld mot totale eiendeler og total gjeld på side 96.

SEGMENTINFORMASJON 2015

Beløp i mill. NOK	Orkla	Orkla	Orkla	Orkla	Elimin-	Branded	Hydro	Financial	HK/	Elimin-	Orkla
	Foods	Confectionery & Snacks	Care	Food Ingredients	eringer	Consumer Goods	Power	Investments	Annen virksomhet	eringer	
SALGSINTEKTER/RESULTAT											
Norge	4 749	1 993	3 159	981	-	10 882	629	-	4	-	11 515
Sverige	4 115	1 138	706	1 313	-	7 272	-	-	-	-	7 272
Danmark	944	558	429	1 470	-	3 401	-	-	-	-	3 401
Finland og Island	858	792	272	488	-	2 410	-	-	-	-	2 410
Baltikum	398	902	56	258	-	1 614	-	-	-	-	1 614
Norden og Baltikum	11 064	5 383	4 622	4 510	-	25 579	629	-	4	-	26 212
Øvrige Europa	1 272	326	565	2 932	-	5 095	-	29	-	-	5 124
Øvrige verden	853	55	300	58	-	1 266	-	-	8	-	1 274
Sum salgsinntekter	13 189	5 764	5 487	7 500	-	31 940	629	29	12	-	32 610
Andre driftsinntekter	8	13	25	8	-	54	61	438	35	-	588
Internsalg	53	36	22	90	(193)	8	-	9	428	(445)	0
Driftsinntekter	13 250	5 813	5 534	7 598	(193)	32 002	690	476	475	(445)	33 198
Varekostnader	(6 392)	(2 385)	(2 285)	(4 984)	193	(15 853)	(288)	(200)	(4)	-	(16 345)
Lønnskostnader	(2 527)	(1 178)	(1 061)	(1 070)	-	(5 836)	(39)	(59)	(498)	-	(6 432)
Andre driftskostnader	(2 222)	(1 173)	(1 209)	(972)	-	(5 576)	(146)	(117)	(361)	445	(5 755)
Avskrivninger og amortiseringer	(408)	(234)	(98)	(158)	-	(898)	(63)	(43)	(53)	-	(1 057)
Driftsresultat før andre inntekter og kostnader (EBIT adj.)	1 701	843	881	414	-	3 839	154	57	(441)	-	3 609
Andre inntekter og kostnader	(164)	(58)	(201)	(37)	-	(460)	-	(8)	(34)	-	(502)
Driftsresultat	1 537	785	680	377	-	3 379	154	49	(475)	-	3 107
Resultat fra TS og felleskontrollerte selskaper	-	-	1	-	-	1	-	1 110	-	-	1 111
Minoritetenes andel av resultatet	-	-	-	(53)	-	(53)	(2)	(1)	-	-	(56)

KONTANTSTRØM (SE NOTE 40)

Kontantstrøm fra driften før investeringer	1 888	962	1 224	553	-	4 627	205	3	(261)	-	4 574
Netto fornyelsesinvesteringer	(382)	(270)	(75)	(132)	-	(859)	(9)	91	(62)	-	(839)
Kontantstrøm fra driften	1 506	692	1 149	421	-	3 768	196	94	(323)	-	3 735
Ekspansjonsinvesteringer	(368)	(16)	-	(4)	-	(388)	-	-	-	-	(388)
Kjøpte selskaper (enterprise value)	(103)	(891)	(1 924)	(255)	-	(3 173)	-	-	-	-	(3 173)

ANVENDT KAPITAL

Segmenteiendeler

Kunde- og andre handelsfordringer	1 977	1 049	1 039	1 126	(21)	5 170	28	31	184	(146)	5 267
Andre kortsiktige fordringer	170	52	84	74	-	380	52	13	88	-	533
Varelager og eiendom under utvikling	2 082	617	1 043	872	-	4 614	-	224	1	-	4 839
Pensjonsmidler	24	2	5	8	-	39	-	-	-	-	39
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	-	-	23	5	-	28	-	12 121	-	-	12 149
Immaterielle eiendeler	7 310	5 119	4 044	1 100	-	17 573	19	4	15	-	17 611
Varige driftsmidler	3 425	1 784	755	1 062	-	7 026	2 096	1 162	239	-	10 523
Sum segmenteiendeler	14 988	8 623	6 993	4 247	(21)	34 830	2 195	13 555	527	(146)	50 961

Segmentgjeld

Leverandør- og annen handelsgjeld	(1 678)	(768)	(724)	(645)	21	(3 794)	(25)	(54)	(119)	146	(3 846)
Skattetrekk, offentlige avgifter	(288)	(127)	(139)	(81)	-	(635)	(13)	(4)	(31)	-	(683)
Annen kortsiktig gjeld	(634)	(317)	(403)	(270)	-	(1 624)	(6)	(56)	(607)	-	(2 293)
Pensjonsforpliktelser	(765)	(187)	(247)	(185)	-	(1 384)	(20)	(5)	(495)	-	(1 904)
Utsatt skatt henførte merverdier	(372)	(404)	(235)	(14)	-	(1 025)	-	3	-	-	(1 022)
Sum segmentgjeld	(3 737)	(1 803)	(1 748)	(1 195)	21	(8 462)	(64)	(116)	(1 252)	146	(9 748)
Anvendt kapital ¹	11 251	6 820	5 245	3 052	0	26 368	2 131	13 439	(725)	0	41 213

NØKKELTALL

Driftsmargin EBIT (adj.) (%)	12,8	14,5	15,9	5,4	-	12,0	22,3	ia	ia	ia	10,9
Antall årsverk pr. 31.12.	5 977	3 073	2 400	2 594	-	14 044	46	119	323	-	14 532

¹De fleste linjer i segmenteiendeler og segmentgjeld er direkte avstembare mot henholdsvis noter og balanse. Avvik mellom «Andre kortsiktige fordringer» i note 23 og «Annen kortsiktig gjeld» i note 27 skyldes at andre kortsiktige fordringer og gjeld også inneholder poster som ikke inngår i anvendt kapital, for eksempel periodiserte renter, mens deler av derivatene inngår i anvendt kapital. Utsatt skatt knyttet til merverdier, inngår i utsatt skatt. Se avstemming av segmenteiendeler og segmentgjeld mot totale eiendeler og total gjeld på side 96.

SEGMENTINFORMASJON 2014

Beløp i mill. NOK	Orkla	Orkla	Orkla	Orkla	Elimin-	Branded	Hydro	Financial	HK/	Elimin-	Orkla
	Foods	Confec- tionery & Snacks	Care	Food Ingredients	eringer	Con- sumer Goods	Power	Invest- ments	Annen virk- somhet	eringer	
SALGSINNEKTER/RESULTAT											
Norge	4 581	1 887	3 084	924	-	10 476	682	-	2	-	11 160
Sverige	3 731	1 036	449	1 186	-	6 402	-	1	-	-	6 403
Danmark	857	490	409	1 351	-	3 107	-	-	-	-	3 107
Finland og Island	765	748	218	228	-	1 959	-	-	-	-	1 959
Baltikum	339	433	63	218	-	1 053	-	-	-	-	1 053
Norden og Baltikum	10 273	4 594	4 223	3 907	-	22 997	682	1	2	-	23 682
Øvrige Europa	1 281	333	421	2 498	-	4 533	-	-	-	-	4 533
Øvrige verden	616	32	273	57	-	978	-	-	9	-	987
Sum salgsinntekter	12 170	4 959	4 917	6 462	-	28 508	682	1	11	-	29 202
Andre driftsinntekter	6	13	32	14	-	65	59	230	43	-	397
Internsalg	56	15	11	58	(129)	11	-	-	434	(445)	-
Driftsinntekter	12 232	4 987	4 960	6 534	(129)	28 584	741	231	488	(445)	29 599
Varekostnader	(5 837)	(2 044)	(2 031)	(4 261)	126	(14 047)	(286)	(73)	(2)	2	(14 406)
Lønnskostnader	(2 379)	(1 061)	(910)	(922)	-	(5 272)	(42)	(31)	(434)	-	(5 779)
Andre driftskostnader	(2 140)	(1 004)	(1 084)	(866)	3	(5 091)	(136)	(119)	(339)	443	(5 242)
Avskrivninger og amortiseringer	(388)	(185)	(83)	(140)	-	(796)	(61)	(44)	(57)	-	(958)
Driftsresultat før andre inntekter og kostnader (EBIT adj.)	1 488	693	852	345	-	3 378	216	(36)	(344)	-	3 214
Andre inntekter og kostnader	(176)	(59)	228	(4)	-	(11)	-	(31)	(58)	-	(100)
Driftsresultat	1 312	634	1 080	341	-	3 367	216	(67)	(402)	-	3 114
Resultat fra TS og felleskontrollerte selskaper	-	-	2	-	-	2	-	119	-	-	121
Minoritetenes andel av resultatet	-	-	-	(40)	-	(40)	7	(7)	-	-	(40)

KONTANTSTRØM (SE NOTE 40)

Kontantstrøm fra driften før investeringer	1 772	840	709	332	-	3 653	263	(51)	(296)	-	3 569
Netto fornyelsesinvesteringer	(432)	(219)	(51)	(103)	-	(805)	(7)	(8)	(26)	-	(846)
Kontantstrøm fra driften	1 340	621	658	229	-	2 848	256	(59)	(322)	-	2 723
Ekspansjonsinvesteringer	(52)	(27)	-	(23)	-	(102)	-	-	-	-	(102)
Kjøpte selskaper (enterprise value)	(34)	-	-	(15)	-	(49)	-	(38)	-	-	(87)

ANVENDT KAPITAL

Segmenteiendeler

Kunde- og andre handelsfordringer	1 625	861	833	1 009	(20)	4 308	26	30	192	(143)	4 413
Andre kortsiktige fordringer	123	31	305	37	-	496	60	12	413	-	981
Varelager og eiendom under utvikling	1 849	519	783	722	-	3 873	-	200	-	-	4 073
Pensjonsmidler	25	-	4	6	-	35	-	7	-	-	42
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	-	-	24	2	-	26	-	12 028	-	-	12 054
Immaterielle eiendeler	7 046	4 135	2 356	967	-	14 504	20	-	(25)	-	14 499
Våre driftsmidler	2 826	1 510	534	935	-	5 805	2 147	1 259	273	-	9 484
Sum segmenteiendeler	13 494	7 056	4 839	3 678	(20)	29 047	2 253	13 536	853	(143)	45 546

Segmentgjeld

Leverandør- og annen handelsgjeld	(1 355)	(671)	(616)	(550)	20	(3 172)	(20)	(51)	(121)	143	(3 221)
Skattetrekk, offentlige avgifter	(247)	(101)	(131)	(65)	-	(544)	(20)	(9)	(28)	-	(601)
Annen kortsiktig gjeld	(458)	(248)	(160)	(224)	-	(1 090)	(9)	(60)	(422)	-	(1 581)
Pensjonsforpliktelser	(739)	(163)	(34)	(166)	-	(1 102)	(21)	(5)	(428)	-	(1 556)
Utsatt skatt henførte merverdier	(394)	(360)	(130)	(13)	-	(897)	-	(1)	-	-	(898)
Sum segmentgjeld	(3 193)	(1 543)	(1 071)	(1 018)	20	(6 805)	(70)	(126)	(999)	143	(7 857)
Anvendt kapital ¹	10 301	5 513	3 768	2 660	-	22 242	2 183	13 410	(146)	-	37 689

Nøkkeltall

Driftsmargin EBIT (adj.) (%)	12,2	13,9	17,2	5,3	-	11,8	29,1	ia	ia	-	10,9
Antall årsverk pr. 31.12.	5 974	2 254	1 685	2 414	-	12 327	46	31	310	-	12 714

¹De fleste linjer i segmenteiendeler og segmentgjeld er direkte avstembare mot henholdsvis noter og balanse. Avvik mellom «Andre kortsiktige fordringer» i note 23 og «Annen kortsiktig gjeld» i note 27 skyldes at andre kortsiktige fordringer og gjeld også inneholder poster som ikke inngår i anvendt kapital, for eksempel periodiserte renter, mens deler av derivatene inngår i anvendt kapital. Utsatt skatt knyttet til merverdier, inngår i utsatt skatt. Se avstemming av segmenteiendeler og segmentgjeld mot totale eiendeler og total gjeld på side 96.

Note 7 forts. →

Avstemming segmenteiendeler mot sum eiendeler

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Segmenteiendeler	53 590	50 961
Eiendeler holdt for salg	-	182
Aksjer og finansielle eiendeler	107	1 376
Likvide midler	1 204	721
Finansielle eiendeler	511	841
Eiendeler ved utsatt skatt	102	65
Rentebærende fordringer etc.	90	92
Sum eiendeler	55 604	54 238

Avstemming segmentgjeld mot sum gjeld

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Segmentgjeld	10 013	9 748
Rentebærende gjeld langsiktig	7 172	8 722
Rentebærende gjeld kortsiktig	2 496	399
Utsatt skatt, ikke henført til merverdier	562	433
Skyldig periodeskatt	647	185
Langsiktige derivater	397	478
Andre langsiktige avsetninger	286	330
Annen kortsiktig gjeld	155	197
Sum gjeld	21 728	20 492

NOTE 8 GEOGRAFISK FORDELING AV ANVENDT KAPITAL, INVESTERINGER OG ANTALL ÅRSVERK

Anvendt kapital, investeringer og antall årsverk er fordelt på geografiske markeder, basert på selskapenes beliggenhet. Noten viser således i hvilket omfang og i hvilke land/områder Orkla-konsernet fysisk er til stede.

Beløp i mill. NOK	Anvendt kapital			Investeringer ¹			Antall årsverk		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Norge	24 289	23 680	23 243	606	736	483	3 160	3 314	3 423
Sverige	5 969	6 408	5 489	345	376	274	2 897	2 839	2 559
Danmark	4 185	4 229	3 818	267	125	87	1 544	1 444	1 357
Finland og Island	2 371	2 302	2 051	82	49	46	770	710	644
Baltikum	1 754	1 854	839	87	108	47	2 104	2 103	967
Norden og Baltikum	38 568	38 473	35 440	1 387	1 394	937	10 475	10 410	8 950
Øvrige Europa	4 282	2 130	1 687	133	79	74	5 603	2 725	2 363
Øvrige verden	727	610	562	114	29	16	1 960	1 397	1 401
Sum	43 577	41 213	37 689	1 634	1 502	1 027	18 038	14 532	12 714
Sammenheng mellom segmenter og «Investeringer»:									
Netto fornyelsesinvesteringer fra segmenter (se note 7)				1 204	839	846			
Salg av driftsmidler (se kontantstrøm)				282	183	62			
Ekspansjonsinvesteringer (se note 7)				163	388	102			
Endring leverandørgjeld investeringer				(15)	92	17			
Sum				1 634	1 502	1 027			

¹Gjelder ikke anleggsmidler tilkommet via oppkjøpte selskaper.

Anvendt kapital representerer netto balanseført kapital som arbeider i foretaket, og er definert i segmentnoten som netto av segmenteiendeler og gjeld. Goodwill og immaterielle eiendeler utgjør en stor andel av

anvendt kapital. Investeringer er summen av fornyelses- og ekspansjonsinvesteringer. Antall årsverk er antall ansatte justert for stillingsprosent i gjeldende rapporteringsperiode. Se note 7 for segmentinformasjon.

NOTE 9 INNTEKTSFØRING

Tidspunktet for og etter hvilke prinsipper inntekter blir innregnet vil være avgjørende for å bestemme periodens resultat. På samme måte vil både prinsipper for og hva som legges i begrepet salgsinntektsreduksjoner (rabatter o.l.) være med på å avgjøre driftsinntektenes totale størrelse.

P PRINSIPP

Inntekt regnskapsføres når det er sannsynlig at transaksjoner vil generere fremtidige økonomiske fordeler som vil tilflyte selskapet, og beløpets størrelse kan estimeres pålitelig. Avvik fra dette er vederlag knyttet til boligprosjekter i Orkla Eiendom som selskapet har resultatansvar for. Disse inntektsføres ved overlevering.

Salgsinntekter er presentert etter fradrag for rabatter, merverdiavgift og andre typer offentlige avgifter. Konsernet omsetter varer og tjenester i mange ulike markeder, og inntektsføring ved salg av varer og tjenester skjer når varen er levert eller tjenesten er ytet.

Overordnet kan konsernets driftsinntekter i hovedsak sies å være oversiktlige, og inntektsføringstidspunktet vil i de fleste tilfellene være entydig.

Salg av egenproduserte- og handelsvarer fra merkevareområdet inntektsføres når varene er levert, og risiko har gått over på kjøper. Salgsinntektene består i stor grad av salg av forbrukervarer til grossister. Salgsinntektsreduksjoner omfatter ulike bonusordninger, rabatter og bistand til joint marketing overfor kunder, i tillegg til særavgifter innenfor næringsmiddelproduksjon og andre offentlige avgifter.

I Orkla Investments blir eksternt salg av elektrisk kraft inntektsført basert på pris avtalt med kunde ved levering. Elektrisk kraft selges i hovedsak fra kraftverkene i Saudefaldene og Sarpsfoss. Innen Eiendom blir husleieinntekter inntektsført løpende. Vederlag knyttet til boligprosjekter som

Note 9 forts. →

selskapet har resultatansvar for, inntektsføres ved overlevering. Dette betyr at det kan gå lang tid fra oppstart av et byggeprosjekt til inntektene kommer i regnskapet. I mellomfasen føres påløpte prosjektutgifter som varelager.

Renteinntekter regnskapsføres når de er opptjent, mens utbytte inntektsføres på det tidspunktet det er vedtatt i avgivende selskap.

Gevinster (tap) ved salg av aksjer fra aksjer og finansielle eiendeler presenteres på linje for «Andre finansinntekter» og er spesifisert i note. Gevinst (tap) på aksjer og andeler som er regnskapsført som tilgjengelige for salg, beregnes som forskjellen mellom kostpris eller eventuelt regnskapsmessig nedskrevet verdi for aksjen eller andelen og salgsverdi. Eventuelle mer- eller mindreverdier som er ført midlertidig mot totalresultatet, blir samtidig reversert. Effekten av porteføljegevinster/tap er sterkt redusert etter hvert som porteføljen er solgt ut.

E ESTIMATUSIKKERHET

Estimatusikkerhet vedrørende salgsinntektsreduksjoner i merkevareområdet er omtalt i note 4.

Ny standard om inntektsføring

Ny IFRS 15 om inntektsføring ble publisert i mai 2014 og trer i kraft i 2018. Den nye standarden gir et omfattende rammeverk for inntektsføring. Hovedbudskapet i IFRS 15 er at inntekter skal innregnes slik at det forventede vederlaget inntektsføres etter et mønster som reflekterer overføringen av varer eller tjenester til kunden. Hovedutfordringen har vært sammensatte leveranser, noe det har vært lite veiledning om i gjeldende IAS 18. Med sammensatte leveranser menes koblingssalg hvor skille mellom kjøpt produkt og tilleggsleveranser er vanskelig å dele opp. For Orkla vil denne utfordringen være begrenset, men kan være aktuell for et produktspekter innen Lilleborg. Her utleveres i noen tilfeller rengjøringsutstyr hvor en kontrakt om salg av tilhørende vaskemidler skal dekke inn både utstys- og vaskemiddelsalget. Etter ny IFRS 15 er dette et koblingssalg som sannsynligvis må inntektsføres etter et nytt mønster. Dette er uansett bare en liten del av Orklas omsetning og vil ikke få vesentlig betydning. Måten konsernet regnskapsfører og behandler rabatter og bonuser på, forventes ikke å bli påvirket av den nye standarden.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla har som mål å utvikle en bedriftskultur preget av godt skjønn og god evne til å håndtere regelverk og etiske utfordringer. Konsernet har nulltoleranse for korrupsjon, avtaler om prissamarbeid, markedsdeling, eller tiltak som begrenser den frie konkurransen.

NOTE 10 VAREKOSTNADER

Varekostnader er den klart største kostnadsposten i resultatregnskapet og utgjør nærmere 50 % av driftsinntektene. Varekostnader er knyttet til prisen på alle råvarer, handelsvarer, emballasje o.l. som går med for å kunne selge den mengde varer som er innregnet i salgsinntektene.

P PRINSIPP

Varekostnader påløper i takt med solgte varer etter en prismessig «først inn først ut» fra varelager tilnærming. Endringer i beholdning av egenproduserte varer vil være tilnærmet resultatnøytral ut fra en fullkostprising. Vareforbruket er korrelert til salget, og periodisering av vareforbruket skjer gjennom endringer i varelager. Dette gjelder både for innkjøpte råvarer og for handelsvarer. Innkjøpte varer er ikke en kostnad; det er først når varene settes i produksjon at vareforbruket oppstår.

Vareforbruket beregnes og innregnes i hovedsak gjennom standardkostsystemer, og det legges et «først inn først ut» (FIFU)-prinsipp til grunn. Varer på lager kontrolltelles minst én gang pr. år som avsjekk på standardkostføringen. Endringer i beholdning av egenproduserte varer vil påvirke resultatet, basert på innregning etter en fullkostkalkyle. Det betyr at endringer i beholdning av egenproduserte varer i stor grad vil være resultatnøytrale både ved reduksjon og økning i lager av egenproduserte varer. Endringen i beholdning av egenproduserte ferdigvarer er av vesentlighetshensyn presentert på linjen for varekostnader.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Utfordringene knyttet til klimaendringer og råvareknapphet medfører risiko for økning i råvarekostnader, redusert tilgang på enkelte råvarer og brudd på Orklas etiske leverandørkrav. Orkla bidrar til å sikre ansvarsfull produksjon av råvarer gjennom leverandøroppfølging, sertifiseringsordninger, deltakelse i bransjeinitiativ og samarbeidsprosjekter med myndigheter og ekspertorganisasjoner. Konsernet målsetter at jordbruksprodukter og marine råvarer skal være bærekraftig produsert innen 2020.

De største produktgruppene i 2016 er:

1. Animalske produkter	7. Nøtter og frø
2. Emballasje	8. Marine produkter
3. Tilsetningsstoffer	9. Frukt og bær
4. Vegetabilsk olje og margarin	10. Sukker
5. Grønnsaker	11. Kakao og sjokolade
6. Kornbaserte produkter	12. Kjemikalier

NOTE 11 LØNSKOSTNADER

Lønnskostnader utgjør totale kostnader forbundet med avlønning av personell i konsernet, inklusiv godtgjørelser til konsernets tillitsmenn. Kostnadene gjelder bare konsernets egne ansatte, ikke innleid arbeidskraft.

P PRINSIPP

Lønn omfatter alle typer godtgjørelser til egne ansatte i konsernet og kostnadsføres når den opptjenes. Ordinær lønn kan være både fastlønn og timebasert lønn og opptjenes og utbetales løpende. Ferielønn opptjenes på basis av ordinær lønn og utbetales normalt i feriemånedene etterfølgende år. Eventuelle bonuser opptjenes og beregnes på bakgrunn av ulike resultatmål, og utbetales i hovedsak etterskuddsvis året etter, basert på resultater for hele året. Arbeidsgiveravgift beregnes og kostnadsføres for alle lønnsrelaterte kostnader og betales normalt etterskuddsvis annenhver måned. Pensjoner opptjenes i henhold til egne regler (se note 12). Øvrige lønnskostnader omfatter i hovedsak godtgjørelse til styret, og opptjenes løpende ut fra egne avtaler godkjent av generalforsamlingen.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla ønsker å skape en sterkt bedriftskultur, der medarbeidere utvikler sin kompetanse og utnytter sitt fulle potensial. Dette er både et ansvar og viktig for å utvikle konsernets konkurranseevne.

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Lønn	(5 909)	(5 191)	(4 677)
Arbeidsgiveravgift	(935)	(820)	(737)
Pensjonskostnader ¹	(376)	(352)	(292)
Øvrige godtgjørelser mv.	(39)	(69)	(73)
Lønnskostnader	(7259)	(6 432)	(5 779)
Gjennomsnittlig antall årsverk (videreført virksomhet)	16 552	13 816	12 936

¹Pensjonskostnader er nærmere omtalt i note 12.

Det ble ikke gjennomført salg av aksjer til ansatte i 2016. Det ble kostnadsført 22 mill. kroner knyttet til dette forholdet i 2015.

Godtgjørelse til ledende ansatte

Beløp i tusen NOK	2016			2015			2014		
	Fast lønn og opptjent årsbonus	Natural- ytelser	Pensjons- kostnad	Fast lønn og opptjent årsbonus	Natural- ytelser	Pensjons- kostnad	Fast lønn og opptjent årsbonus	Natural- ytelser	Pensjons- kostnad
Godtgjørelse til konsernsjef	9 160	242	2 127	9 872	233	1 984	9 960	224	1 752
Godtgjørelse til øvrige medlemmer av konsernledelsen	34 592	1 883	6 100	33 694	1 775	5 746	40 099	3 559	6 612
Antall opsjoner til konsernsjef pr. 31.12.	0			0			0		
Antall opsjoner til øvrige medlemmer av konsernledelsen pr. 31.12.	125 000			310 000			380 000		

I tillegg har konsernledelsen opptjent langsiktig insentivbonus i 2016. For konsernsjefen utgjør dette 3,0 mill. kroner, og for øvrige medlemmer utgjør dette 8,7 mill. kroner. For en mer utfyllende beskrivelse av forhold rundt godtgjørelse til ledende ansatte og styremedlemmer henvises det til note 5 i regnskapet for Orkla ASA.

Aksjebaserte insentivordninger

P PRINSIPP

Salg av aksjer til ansatte til under markedsverdi regnskapsføres ved at differansen mellom markedsverdi på aksjene og kjøpspris blir lønnskostnad.

I en langsiktig insentivavtale (LTI) får de begünstigede innsatt et beløp i en bonusbank tilsvarende utbetalt årsbonus basert på driften siste år. Beløpet reguleres med utviklingen i Orklas aksjekurs, basert på kursen dagen etter generalforsamlingen i henholdsvis tildelings- og utbetalingsåret. Aksjekursen blir korrigert med utbetalt utbytte. LTI-bonusen forfaller til utbetaling med halvparten i henholdsvis to og tre år etter tildeling. Den begünstigede må være ansatt på utbetalings-tidspunktet for å kunne få bonusen utbetalt.

Den tidligere opsjonsordningen til ledende ansatte ble verdsatt basert på opsjonens virkelige verdi på det tidspunktet opsjonsplanen ble vedtatt (tildelingstidspunktet). Ved verdsettelse ble Black-Scholes-modellen benyttet. Kostnaden ved opsjonen ble periodisert over den perioden de ansatte opptjente rett til å motta opsjonene. Opsjonskostnadene ble kostnadsført som lønn med motpost i egenkapitalen. Arbeidsgiveravgift på aksjeopsjonsordninger relatert til differansen mellom utstedelseskurs og markedspris på aksjen ved årets slutt, er avsatt. Opsjonskostnadene var inntil medio 2014 fordelt på driftssegmentene, basert på opsjonenes virkelige verdi på utstedelsestidspunktet, inklusiv arbeidsgiveravgift, og ble periodisert over opptjeningstiden. Denne opsjonsordningen utløper i mai 2017.

Note 11 forts. →

Bonussystemer

Orkla har et årsbonussystem, og systemet er innrettet mot at «God prestasjon», som er nærmere definert for de ulike elementene, skal kunne gi et nivå på ca. 30 % av fastlønn i årsbonus, mens maksimal bonus er 100 % av årslønn. Ca. 175 ledere var tilknyttet dette bonussystemet i 2016.

Aksjerelaterte ordninger

Konsernet har bonusordninger knyttet til Orkla-aksjen. Dette gjelder aksjesparingsprogrammer, langsiktige insentivavtaler og aksjeopsjoner. I aksjesparingsprogrammet tilbys alle fast ansatte å kjøpe et visst antall Orkla-aksjer pr. år med p.t. 30 % rabatt. I en langsiktig insentivavtale får utvalgte ledende ansatte innsatt et beløp tilsvarende det som ble utbetalt i årsbonus, i en bonusbank. Beløpet reguleres med utviklingen i Orkla-kursen og forfaller til betaling henholdsvis to og tre år etter tildeling. Aksjeopsjoner ble også tildelt utvalgte ledende ansatte. Opsjonene hadde en opptjeningstid på tre år og kunne utøves de neste tre årene. Det er ikke tildelt opsjoner siden 2011, og langsiktige insentivavtaler har erstattet opsjonsordningen. Siste opsjoner må innløses innen 9. mai 2017. Se for øvrig note 5 i regnskapet for Orkla ASA.

Oversikt over utvikling i tildelte utestående opsjoner:

	2016		2015	
	Antall	VGIK ¹	Antall	VGIK ¹
Utestående ved begynnelsen av året	2 722 000	40,78	7 168 000	41,79
Innløst i løpet av året	(1 727 000)	38,88	(4 141 000)	39,77
Terminert i løpet av året	(40 000)	40,03	(305 000)	40,11
Utestående ved årets slutt ²	955 000	40,03	2 722 000	40,78
Innløsbare ved årets slutt	955 000	40,03	2 722 000	40,78

¹Veid gjennomsnittlig innløsningskurs. Beløp i NOK.

²Som følge av utbytte ble alle kursen redusert med 2,50 kroner 15.4.2016.

NOTE 12 PENSJONER

Konsernet har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsplaner. For de innskuddsbaserte planene betaler bedriften et årlig avtalt innskudd til den ansattes pensjonsordning, og risikoen for fremtidig avkastning påhviler den enkelte ansatte. Pensjonen vil avhenge av de løpende innskuddenes størrelse og oppnådd avkastning over tid. For de ytelsesbaserte planene har bedriften ansvaret for å yte en avtalt pensjon til den ansatte i forhold til sluttlønn. Periodens kostnad viser de ansattes pensjonsopptjening av fremtidig avtalt pensjon i regnskapsåret. Majoriteten av Orklas pensjonsplaner er innskuddsplaner.

P PRINSIPP

I en **innskuddsbasert pensjonsplan** har foretaket ansvaret for å yte et avtalt tilskudd til den ansattes pensjonsbeholdning. Den fremtidige pensjonen er avhengig av bidragenes størrelse og avkastningen på pensjonssparingen. Når innskuddene er betalt gjenstår ingen ytterligere betalingsforpliktelser knyttet til innskuddspensjonen, og det foreligger ingen forpliktelse å balanseføre. Pensjonskostnaden for innskuddsplaner vil være lik periodens innskudd til de ansattes pensjonssparing.

I en **ytelsesbasert pensjonsplan** har foretaket gitt de ansatte et løfte om et fremtidig pensjonsnivå, normalt angitt i prosent av sluttlønn ved pensjonstidspunktet. Foretaket har ansvaret for størrelsen på den fremtidige pensjonsytelsen, og den økonomiske verdien av denne forpliktelsen må resultat- og balanseføres.

Oversikt over utestående opsjoner ved årets slutt:

Utløpsdato	2016		2015	
	Antall	VGIK ^{1,2}	Antall	VGIK ¹
10.05.2016	-	-	775 000	36,38
09.05.2017	955 000	40,03	1 947 000	42,53
Sum	955 000		2 722 000	

¹Veid gjennomsnittlig innløsningskurs. Beløp i NOK.

²Som følge av utbytte ble alle innløsningskursen redusert med 2,50 kroner 15.4.2016.

Orkla har benyttet Black-Scholes-modellen ved verdsettelse av opsjonene. Volatiliteten ble beregnet gjennom å se på historisk endring i Orkla-kursen over samme tidsperiode som opsjonenes løpetid. Det er ikke utstedt nye opsjoner siden 2011.

Opsjonenes påvirkning på regnskapet:

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Opptjening opsjoner	-	-
Arbeidsgiveravgift på innløste opsjoner	(7)	(6)
Endring avsetning arbeidsgiveravgift	8	(2)
Netto opsjonskostnader	1	(8)
Gjeld ¹	(9)	(17)

¹Vedrører kun arbeidsgiveravgift.

Den påløpte forpliktelsen beregnes etter en lineær opptjeningsmodell, og måles som nåverdien av de estimerte fremtidige pensjonsutbetalinger som er opptjent på balansedagen. Den balanseførte nettoforpliktelsen utgjør summen av påløpt pensjonsforpliktelse minus virkelig verdi av eventuelle tilknyttede pensjonsmidler.

Endringer i forpliktelsen for ytelsesplaner som skyldes endringer i pensjonsplaner, resultatføres i sin helhet for de endringene som gir en eventuell umiddelbar fripliserett. Estimatavvik føres mot egenkapitalen gjennom totalresultatet i perioden de oppstår. Diskonteringseffekten av pensjonsforpliktelsen og forventet avkastning på pensjonsmidler presenteres netto under «Andre finanskostnader» i resultatregnskapet.

Innskuddsplaner

Ansatte i Orklakonsernet er i stor grad tilknyttet pensjonsordninger definert som innskuddsplaner. Innskuddsplaner omfatter også pensjonsordninger som er felles for flere selskaper, og der pensjonspremien fastsettes uavhengig av demografisk profil i det enkelte selskap (flerforetaksplan).

Orkla har siden 1.9.2014 tilpasset innskuddssatsene for selskapene i Norge til de nye forskriftssatte rammene for innskuddssatser for private tjenestepensjonsordninger. Se note 5 i regnskapet for Orkla ASA.

Ytelsesplaner

Konsernet har pensjonsordninger klassifisert som fondsbaserte ytelsesplaner og ytelsesplaner som dekkes over selskapenes drift. Konsernets ytelsesplaner finnes i stor grad i Sverige og Norge. Disse landene står for henholdsvis ca. 64 % og 36 % av konsernets netto bokførte pensjonsforpliktelse.

Sverige

Pensjonsplanene i Sverige er «netto-ordninger», som ikke knytter konsernets forpliktelser til endringer i den svenske sosialtryggen. Ordningene er i hovedsak bestemt av tariffavtaler. De blir ikke fondert, men avsatt i selskapenes balanse. For sikring av opptjente pensjonsrettigheter må selskapene tegne en kredittforsikring i forsikringselskapet PRI Pensionsgaranti. PRI Pensionsgaranti registrerer og beregner selskapenes pensjonsforpliktelser. Det er tariffestet at alle som er født i 1979 eller senere, skal omfattes av en innskuddsordning, slik at omfanget av de ytelsesbaserte pensjonsplanene etter hvert vil reduseres.

Det finnes også noen pensjonsordninger, i hovedsak knyttet til ledende ansatte, finansiert gjennom kapitalforsikringer. Disse rapporteres brutto i regnskapet.

Det er hensyntatt lønnsinntekt på pensjonsforpliktelsene i Sverige.

Norge

Netto pensjonsforpliktelser i Norge består i hovedsak av usikrede pensjonsordninger for tidligere nøkkelpersoner, førtidspensjonsordninger for konsernledelsen samt bokførte forpliktelser knyttet til innskuddsbasert ordning for ansatte med lønn over 12G.

Pensjonsordningen for ansatte i Norge med lønn over 12G har karakter av en innskuddsbasert ordning, men blir i samsvar med IFRS behandlet som en ytelsesordning.

AFP-ordningen er en flerforetaks ytelsesbasert pensjonsordning, men føres som en innskuddsordning i tråd med Finansdepartementets konklusjon. Foretak som deltar i AFP-ordningen, er solidarisk ansvarlig for to tredeler av pensjonen som skal utbetales. Majoriteten av Orklas selskaper i Norge er tilknyttet AFP-ordningen. Premien for AFP har i 2016 vært 2,5 % av samlede lønnsutbetalinger mellom 1 og 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp.

Forutsetninger ytelsesplaner

Diskonteringsrenten i Norge blir fra og med regnskapsåret 2012 fastsatt med utgangspunkt i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Norsk Regnskapsstiftelse legger til grunn at OMF-markedet representerer et tilstrekkelig dypt marked til å kunne brukes ved beregning av diskonteringsrenten. Orkla har valgt diskonteringsrente ut fra gjennomsnittlig løpetid på pensjonene i hvert selskap og i hver pensjonsordning. Der løpetiden er lenger enn 15 år, er OMF-rentekurven ekstrapolert med utgangspunkt i swaprenten.

Diskonteringsrenten er redusert i de fleste land som følge av et generelt lavere rentenivå. I Norge varierer diskonteringsrenten mellom 2,0 % og 2,6 %, avhengig av løpetid.

Diskonteringsrenten i Sverige tar utgangspunkt i svenske bostadsobligasjoner og er redusert til 2,35 % for 2016, mot 2,8 % i 2015. Det økte rentenivået ultimo desember påvirker både diskonteringsrenten og forventet inflasjon, slik at nettoeffekten på pensjonsforpliktelsen blir forholdsvis lav.

Parametere som lønns- og G-vekst samt inflasjon er fastsatt i tråd med anbefalinger i de enkelte land.

Dødelighetsestimat er basert på mest mulig oppdaterte dødelighetstabeller for de ulike landene. For Norge er det K2013 som tillempes, og i Sverige har man i 2016 oppdatert til DUS14.

Estimatavvikene føres i totalresultatet (OCI) og er i alt vesentlig knyttet til endringer i de økonomiske forutsetningene.

Pensjonsmidler

Pensjonsavtaler med pensjonsmidler finnes i alt vesentlig i Storbritannia, Nederland og Sveits. Pensjonsmidlene er i hovedsak investert i obligasjoner og aksjer. Estimert avkastning vil variere basert på sammensetningen av de ulike aktivaklassene. Sammensetning av pensjonsmidler fremkommer nedenfor. Forventede innbetalinger av pensjonsmidler i 2017 er 8,9 mill. kroner.

	Norge		Sverige	
	2016	2015	2016	2015
Diskonteringsrente	2,0–2,6 %	1,0–2,6 %	2,35 %	2,80 %
Fremtidig lønnsregulering	2,25 %	2,25 %	2,50 %	2,50 %
G-regulering ¹	2,25 %	2,25 %	2,50 %	2,50 %
Pensjonsregulering	0 %	0 %	1,50 %	1,50 %
Frivillig avgang/turnover	0–5 %	0–5 %	3 %	3 %
Forventet gjennomsnittlig gjenværende opptjenings-tid (år)	8,0	8,7	13,9	14,3

¹G er pr. 31.12.2016 NOK 92.576.

Sammensetning av netto pensjonskostnader

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Innskuddsplaner	(310)	(290)	(229)
Nåverdi av pensjonsopptjening (inkl. arbeidsgiveravgift)	(66)	(70)	(63)
Oppgjør pensjonsplaner	0	8	(30) ¹
Pensjonskostnader ført som lønnskostnader	(376)	(352)	(322)
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	(66)	(50)	(57)
Forventet avkastning på pensjonsmidler	15	9	8
Pensjonskostnader ført som finanskostnader	(51)	(41)	(49)
Netto pensjonskostnader	(427)	(393)	(371)

¹Er presentert som «Andre inntekter og kostnader» i resultatregnskapet.

Sammensetning av netto pensjonsforpliktelser pr. 31.12.

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Brutto pensjonsforpliktelser		
fondsbaserte ordninger	(693)	(391)
Pensjonsmidler (virkelig verdi)	791	391
Faktisk netto pensjonsforpliktelse	98	0
Pensjonsforpliktelser som dekkes over drift	(1 841)	(1 865)
Balansførte netto pensjonsforpliktelser	(1 743)	(1 865)
Balansførte pensjonsforpliktelser	(1 872)	(1 904)
Balansførte pensjonsmidler	129	39

Endring i brutto pensjonsforpliktelser i løpet av året

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Brutto pensjonsforpliktelse 1.1.	(2 256)	(1 847)
Nåverdi av pensjonsopptjening (inkl. arbeidsgiveravgift)	(66)	(70)
Rentekostnad av forpliktelsene	(66)	(50)
Estimatavvik ført mot totalresultatet	(91)	(48)
Oppkjøp/salg av virksomhet	(304) ¹	(216) ²
Avkortning/oppgjør pensjonsplaner	(4)	(13)
Utbetalinger i løpet av året	94	106
Valutaeffekt	159	(118)
Brutto pensjonsforpliktelser 31.12.	(2 534)	(2 256)

¹Gjelder i hovedsak kjøp av L.G. Harris & Co. Ltd.

²Gjelder i hovedsak kjøp av Cederroth AB.

Endring i pensjonsmidler i løpet av året

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Pensjonsmidler (virkelig verdi) 1.1.	391	333
Forventet avkastning pensjonsmidler	15	9
Avkastningsavvik ført mot totalresultatet	22	26
Oppkjøp/salg virksomhet	435 ¹	-
Avkortning/oppgjør pensjonsordning	-	1
Inn- og utbetaling i løpet av året	(6)	-
Valutaeffekt	(38)	38
Effekt av øvre grense pensjonsmidler (asset ceiling)	(28)	(16)
Pensjonsmidler (virkelig verdi) 31.12.	791	391

¹Gjelder i hovedsak kjøp av L.G. Harris & Co. Ltd.

Sammensetning av pensjonsmidler (virkelig verdi) pr. 31.12.

	2016	2015
Likvide midler og pengemarkedsplasseringer	6 %	11 %
Obligasjoner	55 %	56 %
Utlån	1 %	1 %
Aksjer	37 %	29 %
Fast eiendom	1 %	3 %
Sum pensjonsmidler	100 %	100 %

Oversikt over netto pensjonsforpliktelser og avvik de fire siste år

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014	2013
Brutto pensjonsforpliktelser	(2 534)	(2 256)	(1 847)	(1 687)
Pensjonsmidler	791	391	333	291
Netto pensjonsforpliktelser	(1 743)	(1 865)	(1 514)	(1 396)
Endring estimat- og planavvik i brutto pensjonsforpliktelser	(91)	(48)	(199)	42
Endring avkastningsavvik i pensjonsmidler	22	26	12	10

E ESTIMATUSIKKERHET

Ytelsespensjoner beregnes ut fra et sett valgte økonomiske og aktuarielle forutsetninger. Endringer i parametere som diskonteringsrente, fremtidig lønnsregulering etc. vil kunne gi til dels store utslag i beregnet pensjonsforpliktelse. På samme måte vil endringer i valgte forutsetninger for avkastning på pensjonsmidler kunne påvirke pensjonsmidlenes størrelse. En rimelig forventet endring i sentrale forutsetninger vil ikke være vesentlig for konsernet. Orkla har fastsatt parametere i tråd med anbefalinger i de enkelte land.

NOTE 13 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Orklakonsernet har valgt en artsinndelt resultatpresentasjon. Hovedsplitten i oppstillingsplanen for driftskostnader er mellom «Varekostnader», «Lønnskostnader», «Avskrivninger/amortiseringer» samt «Andre driftskostnader». De viktigste postene i «Andre driftskostnader» er splittet opp nedenfor.

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Eksterne salgsfrakter	(745)	(625)	(562)
Energikostnader (produksjon og oppvarming)	(645)	(505)	(459)
Reklame	(1 567)	(1 468)	(1 344)
Reparasjons- og vedlikeholdskostnader	(491)	(449)	(410)
Konsulenter, rådgivere og andre innleide tjenester	(431)	(361)	(416)
Driftskostnader transportmidler	(132)	(129)	(120)
Leiekostnader/leasing	(452)	(419)	(351)
Driftsmaterialer, kontorutstyr etc.	(87)	(80)	(85)
Annet	(1 793)	(1 719)	(1 495)
Sum andre driftskostnader	(6 343)	(5 755)	(5 242)

P PRINSIPP

Andre driftskostnader regnskapsføres når de påløper. De representerer et bredt spekter av driftsrelaterte kostnader som konsernet pådrar seg i den løpende driften. Andre driftskostnader utgjør kostnadsarter som ikke klassifiseres på linjene for varekostnader, lønnskostnader eller av- og nedskrivninger.

NOTE 14 ANDRE INNTEKTER OG KOSTNADER

Andre inntekter og kostnader dreier seg om vesentlige positive og negative engangsposter, restruktureringskostnader og eventuelle større nedskrivninger på både materielle og immaterielle eiendeler. Hovedhensikten med denne linjen er å skille ut vesentlige engangs- og periodefremmede poster slik at utviklingen og sammenlignbarheten på artslinjene presentert i EBIT (adj.) skal være mer relevant for virksomheten. M&A-kostnader vedrørende oppkjøpte selskaper og spesielle IFRS-effekter blir løpende presentert her.

PRINSIPP

«Andre inntekter og kostnader» er presentert etter konsernets segmentfordelte resultat (EBIT adj.) og inneholder poster av spesiell karakter, M&A-kostnader og kostnader ved solgte selskaper. Fellesnevneren for disse spesielle postene er at de er vesentlige, periodefremmede engangsposter og ikke utsagnskraftige for den underliggende driften. M&A-kostnader gjelder kostnader ved oppkjøp av selskaper som ikke kan balanseføres sammen med aksjene. Dette gjelder både gjennomførte og ikke gjennomførte oppkjøp. Periodisering av kostnader ved salg av selskap inngår også på denne linjen, inntil endelig salg blir gjennomført. Da vil salgskostnadene bli innregnet i gevinst-/tapsberegningen og presentert sammen med denne.

Det pågår fortsatt betydelige integrasjons- og restruktureringsprosjekter i konsernet. Prosjekter knyttet til integrasjon av kjøpte selskaper og til sammenslåing av fabrikker krever og vil fortsatt kreve betydelige ressurser og kostnader.

Endringer av fabrikkstrukturen i Orkla Foods innebærer store prosjekter som resulterer i både anleggsmessige justeringer og kostnader til sluttpakker. Det er vedtatt å flytte all drikkeproduksjon fra Gimsøy Kloster i Skien til Kumla i Sverige. I tillegg påløper det kostnader knyttet til flyttingene vedtatt i 2015 fra Brumunddal og Larvik til Elverum (Nora og Denja) og fra Svinninge til Skælskør i Danmark.

Det har også påløpt kostnader til fortsatt integrering av Cederroth og NP Foods samt O. Kavli. Spesielt integreringen av Cederroth er omfattende, men også NP Foods krever en god del organisasjonsmessige tilpasninger som berører hele strukturen i Baltikum. I tillegg har integreringen av Harris startet, men hoveddelen av kostnadene vil påløpe i 2017.

Det har påløpt M&A-kostnader ved oppkjøpene av Hamé, O. Kavli, merkene fra Nanso Group, Harris samt nye selskaper i Orkla Food Ingredients. Oppkjøpet av Kavli har resultert i en inntektsføring av en mindre verdi (badwill).

Nedskrivninger er omtalt i note 18.

BÆREKRAFTSELEMENT

Som et ledd i arbeidet med å utvikle en langsiktig konkurranse-dyktig produksjonsstruktur, kommuniserte Orkla i 2016 nedleggelse av åtte fabrikker. Hensikten med disse endringene er å styrke konsernets langsiktige konkurransevne gjennom bedre kapasitets-utnyttelse og økt effekt av investeringer i produksjonsutstyr. I alt har ca. 190 ansatte mistet arbeidet som følge av fabrikknedleggelsene, og disse har fått støtte til å søke nytt arbeid eller ta videreutdanning.

Beløp i mill. NOK	2016
M&A- og integrasjonskostnader	(245)
Sluttoppgjør ansettelsesforhold og lignende	(59)
Gevinst i forbindelse med samordningsprosjekter	24
Nedskrivning knyttet til verdifallstest i Orkla Food Ingredients	(56)
Andre restruktureringskostnader og spesielle IFRS-effekter	(46)
Sum	(382)
Herav:	
Nedskrivning varige driftsmidler	(4)
Nedskrivning immaterielle eiendeler	(51)
Resultatføring badwill	41

Beløp i mill. NOK	2015
M&A- og integrasjonskostnader	(248)
Sluttoppgjør ansettelsesforhold og lignende	(142)
Nedskrivninger i forbindelse med samordningsprosjekter	(51)
Nedskrivning knyttet til verdifallstest, Natural Food, Orkla Food Ingredients, Italia	(23)
Andre restruktureringskostnader og spesielle IFRS-effekter	(38)
Sum	(502)
Herav:	
Nedskrivning varige driftsmidler	(69)
Nedskrivning immaterielle eiendeler	(27)

Beløp i mill. NOK	2014
Engangskompensasjon knyttet til Unilever-avtalen	279
M&A- og integrasjonskostnader	(156)
Sluttoppgjør i ansettelsesforhold og lignende	(186)
Tvist vedrørende varemerkebruk	(15)
Andre restruktureringskostnader	(22)
Sum	(100)
Herav:	
Nedskrivning varige driftsmidler	(16)
Nedskrivning immaterielle eiendeler	-

NOTE 15 RENTER OG ANDRE FINANSPOSTER

Finansinntekter og finanskostnader består i hovedsak av renteinntekter og rentekostnader knyttet til konsernets totale finansiering. Videre inngår andre finansposter som ikke kan knyttes til operasjonelle forhold.

P PRINSIPP

Renteinntekter og rentekostnader på lån og fordringer er beregnet etter effektiv rentemetode. Beredskapsprovisjon og kostnader ved låneopptak rapporteres som «Øvrige finanskostnader». Finanselementet i pensjonskostnadene inngår i «Andre finanskostnader», og er beskrevet i note 12. Lånekostnader for eiendom under oppføring balanseføres sammen med driftsmiddelet. Gevinster eller tap på verdipapirer som rapporteres utenom linjen «Aksjer og finansielle

eiendeler», inngår også i finansinntekter og finanskostnader. Valutagevinst eller tap som oppstår fra operasjonelle eiendeler og gjeld, samt sikring av slike, rapporteres under driftsinntekter eller driftskostnader. Annen valutagevinst eller tap rapporteres netto i finansinntekter og finanskostnader. Valutagevinst eller tap knyttet til nettoinvestering i utenlandsk virksomhet er omtalt i note 31.

Renteinntekter og rentekostnader

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Renteinntekter	26	35	38
Virkelig verdijustering ført som renteinntekter	57	56	-
Sum renteinntekter	83	91	38
Rentekostnader	(261)	(286)	(330)
Balanseførte rentekostnader	1	3	2
Virkelig verdijustering ført som rentekostnader	-	-	(73)
Sum rentekostnader	(260)	(283)	(401)
Renter, netto	(177)	(192)	(363)

Finansinntekter og finanskostnader

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Gevinster, tap og nedskrivninger aksjer og finansielle eiendeler	187	107	56
Mottatte utbytter	61	28	37
Øvrige finansinntekter	22	2	14
Sum andre finansinntekter	270	137	107
Netto valutatap	(4)	-	-
Netto finanselement pensjoner	(51)	(41)	(49)
Øvrige finanskostnader	(150) ¹	(32)	(58)
Sum andre finanskostnader	(205)	(73)	(107)
Sum andre finansposter	65	64	-

¹Herav gjelder 100 mill. kroner nedskrivning av lån til Rygge sivile lufthavn AS.

Avstemming mot kontantstrøm

Renter, netto	(177)	(192)	(363)
Andre finansposter, netto	65	64	-
Sum renter og andre finansposter (A)	(112)	(128)	(363)
Poster som vises på andre linjer i kontantstrømmen:			
Gevinster, tap og nedskrivninger aksjer og finansielle eiendeler	(187)	(107)	(56)
Mottatte utbytter	(61)	(28)	(37)
Sum poster som vises på andre linjer i kontantstrømmen (B)	(248)	(135)	(93)
Poster uten kontantstrømeffekt:			
Endring i avsatte renter o.l.	(12)	(6)	(11)
Netto renter pensjoner uten kontantstrømeffekt	51	41	49
Virkelig verdijustering ført som renteinntekter/rentekostnader	(57)	(56)	73
Nedskrivning lån Rygge sivile lufthavn AS	100	-	-
Bokført verdi av solgte aksjer	-	-	20
Agjo/disagio aksjeporteføljen	2	(1)	(1)
Sum poster uten kontantstrømeffekt, se Kontantstrømoppstilling (C)	84	(22)	130
Betalte finansposter kontantstrøm, se note 40 (A+B+C)	(276)	(285)	(326)

NOTE 16 SKATTER

Skatter viser myndighetenes beskatning av overskudd i konsernets ulike selskaper og i ulike land. Merverdiavgift, arbeidsgiveravgift, eiendomsskatt og lignende indirekte skatter er således ikke en del av «Skatter». Skattekostnaden beregnes på grunnlag av regnskapsmessig resultat og splittes i periodeskatt og endring i forpliktelser ved utsatt skatt. Forpliktelser ved utsatt skatt oppstår når regnskaps- og skattemessig periodisering er forskjellig (midlertidige forskjeller).

P PRINSIPP
Forpliktelser og eiendeler ved betalbar skatt vurderes til det beløpet som forventes betalt til eller mottatt fra skattemyndighetene. Skattesatser og skatteregler som benyttes, er de som er vedtatt eller i hovedsak vedtatt innen slutten av rapporteringsperioden i de landene hvor konsernet opererer og genererer skattepliktige inntekter.
Forpliktelse og eiendel ved utsatt skatt er beregnet for alle midlertidige forskjeller mellom skattemessig verdi på eiendels- og gjeldsposter og deres regnskapsmessige verdier i konsernregnskapet samt på skattemessige underskudd. For eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt benyttes de nominelle skattesatser som forventes å gjelde når eiendelen realiseres eller forpliktelsen gjøres opp.
Eiendel ved utsatt skatt på skattemessige underskudd og andre skattereduserende midlertidige forskjeller er ført opp i den grad det er sannsynlig at disse kan anvendes mot fremtidige skattepliktige inntekter.
Forpliktelse ved utsatt skatt knyttet til sjablongskatt, kildeskatt og annen skatt på utbytte er ført opp på tilbakeholdte overskudd i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper samt utenlandske datterselskaper når det forventes at det vil bli betalt utbytte i overskuelig fremtid.
Forpliktelse ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller knyttet til investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og i felleskontrollerte selskaper, er ført opp når det er sannsynlig at forskjellen kommer til å bli reversert i overskuelig fremtid. Forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt som oppstår ved førstegangsinnregning av goodwill føres ikke opp.
Forpliktelse og eiendel ved utsatt skatt utlignes kun når det følger av skattereglene, og konsernet har til hensikt å benytte seg av mulighetene til å konsolidere skatteposisjonene ved hjelp av konsernbidrag eller annen skattekonsolidering.

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Resultat før skatt	5 182	4 090	2 872
Periodeskatt	(954)	(521)	(585)
Endring forpliktelser ved utsatt skatt	147	(201)	(103)
Sum skattekostnad	(807)	(722)	(688)
Skatt i % av «Resultat før skattekostnad»	16 %	18 %	24 %
Skatt i % av «Resultat før skattekostnad» korrigert for tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	21 %	24 %	25 %

Orklas effektive skattekostnad korrigert for tilknyttede og felleskontrollerte selskaper er redusert med 3 prosentpoeng, fra 24 % i 2015 til 21 % i 2016. Denne reduksjonen skyldes hovedsakelig effekten av endret beskatning av en kraftkontrakt og skattefri gevinst ved salg av eiendommer.

Avstemming av konsernets skatteprosent

Tabellen i neste spalte gir en avstemming av rapportert skattekostnad mot skattekostnad basert på norsk skattesats 25 % (27 % i 2015 og 2014). De vesentligste komponentene i skattekostnaden er spesifisert.

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Norsk skatteprosent av resultat før skatt	(1 295)	(1 104)	(774)
Virksomhet med annen skattesats enn i Norge	80	88	117
Skattelovsendringer	14	28	2
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	344	307	31
Endret beskatning av kraftkontrakt	55	-	-
Skattefri inntekt salg av eiendom i Sveits	24	-	-
Nedskrivning aksjer, gevinster/tap og utbytter innenfor fritaksmetoden ¹	69	34	43
Ikke fradragsberettigede transaksjonskostnader	(17)	(24)	(14)
Andre ikke fradragsberettigede kostnader	-	(24)	(12)
Skatteeffekt internt salg av innmat	-	(12)	-
Renter på lån til Orkla Brands Russia	-	-	(29)
Utsatt skatt tilbakeholdte overskudd i TS og FKV ²	(9)	(25)	(3)
Innregning av tidligere års ikke innregnede eiendeler	29	15	15
Ikke innregnede eiendeler ved utsatt skatt, årets resultat og korreksjon tidligere år	(39)	(6)	(14)
Inntektsføring av badwill	9	-	-
Nedskrivning konserngoodwill	(11)	(3)	-
Korreksjon tidligere års skatter	(19)	18	(29)
Andre betalbare skatter	(41)	(14)	(21)
Konsernets skattekostnad	(807)	(722)	(688)

¹Aksjeporteføljen 55 mill. kroner i 2016 (36 mill. kroner i 2015 og 36 mill. kroner i 2014).

²TS = Tilknyttede selskaper og FKV = Felleskontrollerte selskaper

Orkla har betydelige skattegrunnlag i Norge, Sverige og Danmark. Ordinær selskapsskatt for selskaper hjemmehørende i Norge ble redusert fra 27 % til 25 % med effekt fra 2016. Selskapsskatten i Norge har blitt ytterligere redusert til 24 % med effekt fra 2017. Effekten av den reduserte skattesatsen til 24 % på de midlertidige forskjellene ved årets utgang er en inntektsføring på 14 mill. kroner over resultatet og en belastning av totalresultatet på 5 mill. kroner.

Orklas virksomheter i land med andre skattesatser enn 25 % bidrar netto til at skattekostnaden blir redusert. I 2016 er effekten av dette en reduksjon på 80 mill. kroner av skattekostnaden, hvorav de svenske og finske datterselskapene utgjør henholdsvis 29 mill. kroner og 15 mill. kroner.

Resultater fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper er innregnet etter skatt og påvirker således i utgangspunktet ikke konsernets skattekostnad. Det er imidlertid avsatt for sjablongskatt på tilbakeholdte overskudd i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper, til sammen 55 mill. kroner, hvorav 9 mill. kroner er resultatført i 2016.

Konsernet har gevinster, tap og utbytter innenfor fritaksmetoden i Norge som ikke kommer til normal beskatning eller fradrag, men kun medfører 3 % inntektsføring av nettoresultat. Dette gjelder særlig for aksjer og finansielle eiendeler. Aksjer og finansielle eiendeler bidrar til en redusert effektiv skattesats.

Ikke innregnede eiendeler ved utsatt skatt gjelder hovedsakelig skattemessige underskudd i Orkla Food Ingredients i Italia og Cederroth i Polen. Innregning av tidligere års ikke innregnede eiendeler ved utsatt skatt gjelder hovedsakelig et tidligere Borregaard-selskap i Sveits hvor driften er nedlagt, Laima-gruppen i Baltikum samt Orkla Foods Romania og Dragsbæk-gruppen i Danmark.

Konsernet har aktivitet i bransjer som er underlagt særbeskatning i Norge (kraftverksbeskatning).

Note 16 forts. →

Forpliktelse ved utsatt skatt

Forpliktelser ved utsatt skatt representerer fremtidige betalbare skattemessige forpliktelser for konsernet. Tabellen nedenfor lister opp eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt knyttet til midlertidige forskjeller mellom skattemessig og regnskapsmessig verdi.

Tabellen gir uttrykk for hvordan konsernets utsatte skatt er sammensatt, og indikerer således når forpliktelsene ved utsatt skatt forfaller til betaling.

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Utsatt skatt på midlertidige forskjeller		
Sikringsreserve i egenkapitalen	(95)	(116)
Immaterielle eiendeler	1 058	1 071
Varige driftsmidler	332	265
Netto pensjonsforpliktelser	(220)	(236)
Gevinst og tapskonto o.l.	309	355
Øvrige langsiktige poster	334	327
Sum langsiktige poster	1 718	1 666
Kortsiktige fordringer	(8)	(11)
Varelager	(2)	0
Avsetninger	(114)	(109)
Andre kortsiktige poster	(77)	(73)
Sum kortsiktige poster	(201)	(193)
Underskudd til fremføring	(164)	(184)
Netto forpliktelser ved utsatt skatt	1 353	1 289
Utsatt skattefordel kraftverkskatt ¹	(20)	(23)
Ikke balanseførte eiendeler ved utsatt skatt	156	148
Netto forpliktelser ved utsatt skatt	1 489	1 414
Endring forpliktelser ved utsatt skatt	(75)	(352)
Endring utsatt skatt sikringsreserven ført mot totalresultatet	21	24
Endring utsatt skatt resultatreserven ført mot totalresultatet	0	0
Endring utsatt skatt estimatavvik pensjoner mot totalresultatet	(16)	(7)
Kjøp/salg av selskaper, valutaeffekter mv.	52	302
Sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet	165	(168)
Endringer forpliktelser ved utsatt skatt i resultatregnskapet	147	(201)

¹Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt knyttet til kraftverkskatt er ført brutto pr. kraftverk.

Netto forpliktelser ved utsatt skatt presentert i balansen

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Forpliktelser ved utsatt skatt	1 591	1 479
Eiendeler ved utsatt skatt	102	65
Netto forpliktelser ved utsatt skatt	1 489	1 414

Utløpstidspunkt for fremførbare skattemessige underskudd

Skattemessige underskudd til fremføring på 769 mill. kroner utgjør en fordel ved utsatt skatt på 164 mill. kroner, hvorav kun 30 mill. kroner er innregnet. Fremførte skattemessige underskudd som ikke er innregnet, beløper seg til 611 mill. kroner. Av disse er 447 mill. kroner uten forfallstidspunkt, 10 mill. kroner forfaller fra 2023 og fremover, 89 mill. kroner forfaller i perioden 2020–2022, og 65 mill. kroner forfaller i perioden 2017–2019.

Beløp i mill. NOK	2016	2015
2016	-	74
2017	41	23
2018	26	12
2019	11	12
2020	30	29
2021	51	24
2022	8	8
2023 eller senere	23	44
Uten utløpstidspunkt	579	636
Sum skattemessige fremførbare underskudd	769	862

Eiendel ved utsatt skatt er bare balanseført i den grad det er sannsynlig at det vil oppstå fremtidig skattepliktig overskudd som er stort nok til å utnytte skattefordelen, enten ved at enheten har vist overskudd nylig, eller ved at det er identifisert eiendeler med merverdier. I den utstrekning man ikke kan sannsynliggjøre tilstrekkelige overskudd i fremtiden til å absorbere de skattereduserende midlertidige forskjellene, er eiendel ved utsatt skatt ikke innregnet. De nyervervede virksomhetene Cederroth (2015), Hamé og Harris har skattereduserende midlertidige forskjeller i Spania, Øst-Europa og Storbritannia som ikke er innregnet.

Både det norske, svenske og finske skattekonsernet har benyttet alle tilgjengelige skattemessige underskudd til fremføring og er i betalbar skatteposisjon i 2016. Det norske skattekonsernet har oppnådd fullt fradrag i betalbar skatt for interne rentekostnader.

Det er avsatt til sammen 47 mill. kroner i skatt på tilbakeholdt overskudd i Estland, hvorav 11 mill. kroner er resultatført i 2016.

Skattereduserende midlertidige forskjeller med tilhørende eiendel ved utsatt skatt

Beløp i mill. NOK	Skatte- redu- serende midlertidige forskjeller	Balanse- ført eiendel utsatt skatt	Ikke balanse- ført eien- del utsatt skatt	Sum eiendel utsatt skatt
Skattemessige underskudd til fremføring				
Spania	163	3	38	41
Baltikum	123	14	4	18
Italia	89	0	25	25
Øst-Europa, ekskl. Romania og Polen	67	0	13	13
Irland	61	0	8	8
Danmark	57	3	10	13
Sverige ¹	50	2	9	11
Sveits	45	0	11	11
Polen	33	0	6	6
Storbritannia	22	0	4	4
Finland ²	16	0	3	3
Andre	43	8	3	11
Sum	769	30	134	164
Andre skattereduserende forskjeller	1 736	377	22	399
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	2 505	407	156	563
Nettoføring av utsatt skatt	(1 329)	(305)	0	(305)
Netto skattereduserende midlertidige forskjeller	1 176	102	156	258

¹Gjelder fremførbare skattemessige underskudd som er sperret for utnyttelse i det svenske skattekonsernet frem til 2019, og omstridt rentefradrag.

²Gjelder deleide selskaper som ikke inngår i skattekonsern.

Skattemessig eierskap kraftverk

I 2011 ble det i klagesak for Statkraft forutsatt at Aktieselskabet Saudefaldene, hvor Orkla eier 85 %, var skattemessig eier av kraftverket Sønnå Høy. Saudefaldene har bygget dette kraftverket i Saudavassdraget, og sammen med andre kraftverk og innretninger disponeres dette i henhold til leieavtale med Statkraft. I 2014 ble det truffet klagevedtak også for Saudefaldene med konklusjon om at selskapet skal anses som skattemessig eier av Sønnå Høy. Saudefaldene tok ut stevning mot staten med påstand om at klagevedtaket som stadfestet at Saudefaldene er skattemessig eier av Sønnå Høy, kjennes ugyldig. Saken ble tapt i tingretten ved Haugaland tingretts dom av 4. september 2015. Saudefaldene anket dommen, og ved Gulating lagmannsretts dom av 25. august 2016 ble det enstemmig lagt til grunn at Statkraft skal anses som skattemessig eier av Sønnå Høy. Dommen ble påanket av staten, og Høyesterett har gitt samtykke til behandling av anken. Det er ventet at endelig dom i saken vil foreligge i løpet av 2017.

I kontorvedtak av 24. april 2014 ble det foretatt flere betydelige endringer av Saudefaldenes ligning for 2005–2013 som gjaldt beregning av grunnrenteskatt knyttet til Sønnå Høy. Det ble blant annet ikke akseptert bruk av kontraktspris for kraftavtaler med industribedrifter som var inngått på vilkår forutsatt av Stortinget, fradragberettiget leie ble redusert, og en del andre fradrag ble nektet. Det ble i mai 2015 tatt ut søksmål mot dette endringsvedtaket, da Saudefaldene bestrider de foretatte fravik fra leverte selvangivelser. Dette søksmålet er stanset i påvente av endelig avgjørelse i saken om hvem som er skattemessig eier av Sønnå Høy.

Ved endringsvedtak av 7. mars 2016 ble Saudefaldene gitt medhold i at en industrikraftkontrakt i forhold til grunnrenteskatt skulle beskattes på grunnlag av kontraktspris og ikke spotpris. Vedtaket medførte at det i 2016 ble inntektsført 55 mill. kroner i tilbakebetalt skatt for inntektsårene 2008–2011. Grunnrenteskatt er kostnadsført i samsvar med foreliggende ligningsvedtak. Som en del av samme sak verserer det søksmål mot Sauda kommune, Odda kommune og Suldal kommune (Sønnå Høy består av installasjoner i tre kommuner), da Saudefaldene har anført at selskapet heller ikke kan pålegges eiendomsskatt for Sønnå Høy. Tvistene om eiendomsskatt er stanset i påvente av en rettskraftig avgjørelse om hvem som er skattemessig eier av Sønnå Høy. Det er frem til og med 2016 kostnadsført ca. 83 mill. kroner i grunnrenteskatt og innbetalt eiendomsskatt på ca. 88 mill. kroner for Sønnå Høy.

BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla betaler skatt av overskudd i henhold til lokale skatteregler i de landene konsernet er til stede. Konsernet benytter ordninger som konsernbidrag, samsbeskatning o.l. der hvor det er aktuelt, slik at skattepliktig resultat beregnes netto pr. land. Orkla er avhengig av å ta ut utbytte fra datterselskaper for å kunne betale utbytte videre til aksjonærene samt for å oppnå effektivt skattefradrag for rentekostnader i Norge.

NOTE 17 RESULTAT PR. AKSJE

Resultat pr. aksje er én av flere indikatorer som kan benyttes i finansielle analyser for å vurdere utviklingen i et selskap. Nøkkeltallet viser hvor mye periodens resultat utgjør pr. aksje og beregnes ved å dele periodens årsresultat etter minoriteter på gjennomsnittlig eksternt eide aksjer.

PRINSIPP

Resultat pr. aksje blir beregnet på grunnlag av årsresultat etter minoriteter. Orklakonsernets opsjonsordning (se note 11) medfører at eksternt eide aksjer kan bli utvannet som følge av opsjonsinnløsninger. For å hensynta denne fremtidige økningen i antall eksternt eide aksjer

beregnes det, i tillegg til resultat pr. aksje, et resultat pr. aksje utvannet. I denne beregningen er gjennomsnittlig eksternt eide aksjer justert ved å hensynta utvanningseffekten opsjonsprogrammet er estimert å gi.

Beløp i mill. NOK

	2016	2015	2014
Årsresultat etter minoriteter for videreført virksomhet	4 293	3 312	2 144
Gevinst/tap/resultat ikke videreført virksomhet	0	(17)	(485)
Årsresultat etter minoriteter	4 293	3 295	1 659
Vektet gjennomsnittlig eksternt eide aksjer	1 017 526 258	1 017 546 189	1 016 375 397
Utvanningseffekt fra opsjonsprogram	442 972	847 480	1 419 517
Vektet gjennomsnittlig eksternt eide aksjer utvannet	1 017 969 230	1 018 393 669	1 017 794 914
Resultat pr. aksje	4,22	3,24	1,63
Resultat pr. aksje utvannet	4,22	3,24	1,63
Resultat pr. aksje utvannet for ikke videreført virksomhet	0	(0,01)	(0,48)
Resultat pr. aksje utvannet for videreført virksomhet	4,22	3,25	2,11

NOTE 18 NEDSKRIVNINGSVURDERINGER

Verdien på langsiktige balanseførte eiendeler vil i stor grad være bygget på skjønn og estimater. Det er viktig at brukerne av regnskapet er kjent med de forutsetningene som gjelder for verdsettingen av disse eiendelene, og hvordan konsernet vurderer fremtidig inntjening. Spesiell oppmerksomhet rettes mot eiendeler som i utgangspunktet ikke blir avskrevet eller amortisert. I Orklakonsernets regnskap vil dette i hovedsak dreie seg om goodwill og varemerker med ubestemt levetid.

Løpende overvåking av langsiktige eiendeler

Orklakonsernet har vesentlige langsiktige eiendeler i form av materielle (varige driftsmidler) og immaterielle eiendeler. Utvidet forklaring og utviklingen i disse eiendelene er presentert i note 19 og note 20. I tillegg har konsernet andre langsiktige eiendeler, som i hovedsak gjelder investeringer i selskaper ført etter egenkapitalmetoden. Disse er behandlet i note 6 og inngår ikke i drøftelsen nedenfor.

De balanseførte eiendelene overvåkes løpende, og dersom det er indikatorer på at verdiene av eiendelene ikke lenger er gjenvinnbare, vil det straks bli foretatt verdifallstest for å sjekke om eiendelene fortsatt kan forsvare sine regnskapsførte verdier. Dersom nye estimater konkluderer med at verdiene ikke lenger er gjenvinnbare, foretas nedskrivning av eiendelene til gjenvinnbart beløp, det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi (neddiskontert kontantstrøm).

Konsernet har i tråd med vedtatte prinsipper gjennomført verdifallstester for alle immaterielle eiendeler med ubestemt levetid og for all goodwill før avleggelse av 3. kvartal. Som resultat av gjennomførte tester er goodwill og andre eiendeler i hovedsak knyttet til Bæchs Conditori i Orkla Food Ingredients, skrevet ned med 56 mill. kroner. Bæchs Conditori er en produsent av frosne kaker i Danmark. Inntjeningen i selskapet har ikke vært tilstrekkelig til å forsvare anvendt kapital og goodwill er nedskrevet i sin helhet. Verdien av resterende anvendte kapital kan forsvares som resultat av oppnådde kostnadsbesparelser knyttet til produksjonen.

Det er også gjennomført en oppdatert verddivurdering av kraftverkene i Sauda. Saken om hvem som er skattemessig eier av Sønnå Høy er vunnet i lagmannsretten, men ble anket til høyesterett. Saken forventes å komme opp før sommeren 2017, se note 16. Vurderingen av verdien av Sønnå Høy er basert på fremtidige estimater om kraftpriser og avtalefestet produksjon i leieperioden samt verdi ved tilbakelevering til Statkraft. Benyttet WACC reflekterer lavere risiko enn for øvrige konsernselskaper. Den foretatte vurderingen forsvarer konsernets investering i Saudefaldene.

Det er ellers ikke identifisert mindreverdi knyttet til varige driftsmidler eller immaterielle eiendeler i konsernet.

P PRINSIPP

Goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt levetid amortiseres ikke løpende. Disse eiendelene testes derfor minst årlig for verdifall. I Orkla gjøres dette i 3. kvartal. I tilfelle det foreligger særlige indikasjoner på verdifall, gjennomføres verdifallstester hyppigere. Kontantstrømmer knyttet til eiendelene identifiseres og neddiskonteres. Fremtidig kontantstrøm er basert på gitte forutsetninger (se egen tabell i denne noten) og enhetens vedtatte planer. Dersom neddiskontert verdi av fremtidige kontantstrømmer er lavere enn balanseført verdi av enhetens anvendte kapital, gjennomføres nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Dersom neddiskontert verdi er høyere enn anvendt kapital, betyr dette at verdien av den immaterielle eiendelen eller goodwillen er gjenvinnbar. I de tilfellene neddiskontert verdi overstiger anvendt kapital med mindre enn 20 %, gjøres det en ytterligere sensitivitetsanalyse for å sikre beregningen. Anvendt kapital er definert gjennom presentasjonen av segmenter i note 7. I aktuelle tilfeller gjennomgås forutsetninger og estimater på nytt, og det måles i hvor stor grad investeringen er robust i forhold til disse. Alternativt vil eiendelens salgsverdi beregnes for å se om denne gir støtte til å opprettholde bokført verdi.

Varemerker med ubestemt levetid testes for verdifall ved at estimater på fremtidig salg av det aktuelle varemerket neddiskonteres og måles opp mot varemerkets bokførte verdi. Dette blir gjort ut fra en modell hvor varemerkets neddiskonterte verdi blir kalkulert med en prosent-sats som indikerer varemerkets styrke. Denne styrken ble forutsatt ved kjøpet og videreføres i utgangspunktet ved verdifallstesting.

Nedenfor listes de vesentligste goodwill- og varemerkepostene. Balanseførte verdier i utenlandsk valuta er i hovedsak redusert fra 2015 til 2016 som følge av at den norske kronen har styrket seg mot de respektive valutaene, se note 19.

Beløp i mill. NOK	Goodwill		Varemerker	
	2016	2015	2016	2015
Orkla Foods Norge	3 344	3 344	1 260	1 260
Orkla Foods Sverige	1 410	1 554	54	14
Hamé	373	-	493	-
MTR Foods	311	326	116	116
Orkla Confectionery & Snacks Norge	534	534	206	206
Orkla Confectionery & Snacks Sverige	824	907	370	412
Orkla Confectionery & Snacks Danmark	538	568	372	392
Orkla Confectionery & Snacks Finland	538	570	668	702
Baltikum	432	481	242	257
Orkla Health	1 281	1 383	607	622
Orkla Home & Personal Care	1 108	1 256	229	228
Orkla House Care	376	233	169	90
Orkla Wound Care	131	-	81	119
Øvrige	1 541	1 452	118	124
Sum	12 741	12 608	4 985	4 542

Note 18 forts. →

Kontantstrømgenererende enheter

En kontantstrømgenererende enhet (KGE) er det laveste nivået en kan måle uavhengige kontantstrømmer fra. Det øverste nivået på en KGE vil være et rapportert segment. Ingen av de rapporterte segmentene pr. 31.12.2016 utgjør en egen KGE.

Deler av virksomheten i Orkla Foods ligger i selskaper som har vært i konsernet i svært lang tid. I disse selskapene er det ikke knyttet opp noen balanseførte immaterielle eiendeler. Rieber & Søn Norge har blitt fullintegrert i Orkla Foods Norge, og merverdi knyttet til oppkjøpet må forsvares av den samlede enheten. Det samme er forholdet for Rieber & Søn-virksomhetene som ble overtatt i henholdsvis Sverige (Frödinge inn i Orkla Foods Sverige) og Danmark (Rieber & Søn Danmark inn i Orkla Foods Danmark). Også her er det de samlede enhetene som må forsvare merverdiene. Orkla Foods Sverige (tidligere Procordia og Abba Seafood) ble ervervet i 1995, og goodwill knyttet til disse, ble amortisert med 1/20 pr. år i perioden fra oppkjøp til 1.1.2004, da overgangen til IFRS skjedde. Dette betyr at den opprinnelige goodwillen fra disse kjøpene er omtrent halvert i forhold til anskaffelseskost.

Virksomhetsstrukturen i Orkla Confectionery & Snacks er organisert i ett selskap pr. land. Dette betyr at verdifall på merverdier blir testet på dette nivået. NP Foods ble slått sammen med Latfood, og disse enhetene vil måtte forsvare merverdiene fra kjøpet. En mindre del av NP Foods, drikkevarevirksomheten Gutta, er overført til Orkla Foods og inngår i Spilva.

I Orkla Care har Orkla Home & Personal Care (OHPC) vært i konsernet i lang tid. Jordan (eksklusiv House Care) er blitt fullintegrert i OHPC. På samme måte er den delen av Cederroth som inngår i Home Care og Personal Care blitt fullintegrert i OHPC-delen. Den samlede enheten må forsvare merverdiene fra disse kjøpene.

Selskap som ble oppkjøpt av Orkla Health i 2005 og 2006 (Collett Pharma og Dansk Droge), er også fullintegrert i eksisterende virksomhet. De ulike kontantstrømmene er det ikke mulig å skille fra hverandre, og enhetene i Orkla Health blir således verdifallstestet samlet. Integrasjonen med de enhetene som allerede lå i Orkla før oppkjøpet, gir samlet en avkastning godt over avkastningskravet. Den delen av Cederroth som skal inngå i Orkla Health, er fullintegrert, og merverdier fra kjøpet vil måtte forsvares av den samlede enheten. Orkla Health inngår i Orkla Care.

Orkla Wound Care-delen av Cederroth-kjøpet (Salvequick plaster etc.) og Orkla House Care (malerverktøydelen av Jordan-kjøpet) er egne KGEer og må forsvare sine verdier på egen basis.

Orkla Food Ingredients består av mange ulike enheter, og disse utgjør i hovedsak egne KGEer og testes individuelt. Testene gjennomføres for ca. 20 KGEer.

Varemerker

For varemerker vil ny organisering normalt ikke endre muligheten til å måle de ulike merkenes styrke. Varemerkene lever videre i den nye organisasjonen og vil i de fleste tilfellene kunne identifiseres fremover. Verdien av et varemerke vil være dynamisk, og nye produkter som lanseres under det gitte varemerket, vil være med på å opprettholde merkets verdi.

Budsjettforutsetninger

Merkevarevirksomheten er i utgangspunktet relativt stabil i forhold til svingninger i markedene. Beregninger av fremtidig kontantstrøm bygger på en rekke forutsetninger. Dette gjelder både forhold som forutsetninger om den økonomiske utviklingen og forhold som forutsetninger om antatt levetid på viktige varemerker. Kontantstrømestimatene er sensitive overfor endringer i råvarepriser og derigjennom innkjøpspriser samt tilhørende evne til å opprettholde marginforutsetningene og markedsandeler. Fremtidig kontantstrøm er estimert med utgangspunkt i budsjett for kommende år og tre påfølgende prognoseår. Fra og med år seks er det beregnet en terminalverdi. De største KGEene er vist i egen tabell pr. segment. Hovedselskapene innen segmentet er presentert, og de viktigste faktorene som er lagt til grunn ved verdifallstestene, er oppsummert. KGEene opererer i forskjellige markeder, og tabellen er ment å gi en oversikt over de viktigste driverne. Se også egen varemerketabell i note 19 for å få totalbildet over balanseførte-, balanseførte gjennom goodwill- og ikke balanseførte varemerker.

Diskonteringsatts

Diskonteringsattsatsen som benyttes, tar utgangspunkt i konsernets kapitalkostnad, som er beregnet til 7,7 % før skatt (kun endret med endringer i skattenivået fra 2015), basert på et veid gjennomsnitt av avkastningskrav for egen- og fremmedkapital (WACC) for konsernet. Egenkapitalavkastningskravet estimeres ved bruk av kapitalverdimodellen (CAPM). Fremmedkapitalavkastningskravet estimeres ut fra langsiktig risikofri rente tillagt en kredittmargin utledet av Orklas marginale langsiktige lånerente. Diskonteringsattsatsen justeres for landrisiko, inflasjonsnivå og operasjonell risiko, tilpasset den aktuelle verdiberegning.

Sensitivitet

De største varemerke- og goodwillpostene er knyttet til virksomheter i god utvikling. Omorganiseringer som er gjennomført, har som nevnt, i flere tilfeller ført til at goodwill blir testet på høyere nivå enn opprinnelig; spesielt gjelder dette i Orkla Confectionery & Snacks. Varemerker blir verdifallstestet uavhengig av omorganiseringen.

En sammenligning av bokført anvendt kapital i merkevareområdet med en gjennomsnittsverdi av «Sum Of The Parts» (SOTP) basert på analytikernes verddivurdering av tilsvarende område, viser betydelige merverdier. Merverdier varierer fra område til område, men alle de fire merkevareområdene viser at SOTP er klart høyere enn tilsvarende bokførte verdier. Brutt ned på de ulike kontantstrømgenererende enhetene vil det også være noen variasjoner, men alle KGEene klarer testen med god margin. Størst usikkerhet knytter det seg til de selskapene som nylig er kjøpt. Her er planer og forutsatt vekst basert på utviklingen i relativt nye markeder for konsernet. Ut fra de forutsetninger og forventninger som er lagt inn både i oppkjøpscasene og videre planer, forsvarer imidlertid også disse virksomhetene sine balanseførte verdier.

Selv en 2 %-endring i enten WACC eller vekst i terminalleddet vil alt annet like ikke medføre verdifall på vesentlige varemerker og goodwillposter.

Sentrale forutsetninger for å beregne fremtidig utvikling

Beløp i mill. NOK	Orkla Foods (OF)			Orkla Confectionery & Snacks (OC&S)		
	Enheter	Goodwill	Varemerker	Enheter	Goodwill	Varemerker
Enheter i segmentet	OF Norge	3 344	1 260	OC&S Norge	534	206
	OF Sverige	1 410	54	OC&S Sverige	824	370
	OF Danmark	91	20	OC&S Danmark	538	372
	OF Finland	147	42	OC&S Finland	538	668
	MTR Foods	311	116	OC&S Baltikum	432	242
	OF Central Europe	373	493			
	OF Øvrige	211	-			
	Sum	5 887	1 985	Sum	2 866	1 858
Sum anvendt kapital	Pr. 31.12.2016	13 345		Pr. 31.12.2016	6 264	
EBIT (adj.)	Året 2016	1 968		Året 2016	937	
Forhold som påvirker diskonteringsrenten	Opererer hovedsakelig i de nordiske og baltiske markedene; lav bransjerisiko; budsjetterer i NOK, SEK, DKK, EUR. Har også virksomhet i Østerrike, Tsjekkia, Slovakia og India.			Opererer hovedsakelig i de nordiske og baltiske markedene; lav bransjerisiko; budsjetterer i NOK, SEK, DKK, EUR.		
Råvareprisene er estimert ut fra markedsbildet på beregnings-tidspunktet	Sentrale råvarer: kjøtt og egg, grønnsaker, meieriprodukter, krydder og andre tilsetningsprodukter, frukt og bær, glass- og metallemballasje.			Sentrale råvarer: sukker, poteter, nøtter, kakao, mel, vegetabilsk olje, krydder, melkepulver og emballasje.		
Produksjonssted	Produksjonen skjer i Norden, Baltikum, Østerrike, Tsjekkia, Slovakia og India.			Produksjonen skjer hovedsakelig i Norden og Baltikum. Lisensvarer importeres.		
Bruttofortjeneste basert på historisk utvikling, justert for forventninger fremover	Bruttofortjenesten påvirkes av kjedeforhandlinger og råvarepriser som i sum forventes å være stabile.			Bruttofortjenesten påvirkes av kjedeforhandlinger og råvarepriser som i sum forventes å være stabile.		
Kundetilpasning og evne til å utvikle produkter i samarbeid med kunder	Orkla Foods følger konsumenttrender og har høy innovasjonstakt – vekst forventes innenfor eksisterende segmenter.			OC&S følger konsumenttrender og har høy innovasjonstakt – vekst forventes innenfor eksisterende segmenter.		
Konjunkturer og markedsutsikter	Det forutsettes normale markeder og omsetning – Orkla Foods er generelt lite konjunkturpåvirket.			Det forutsettes normale markeder og omsetning – OC&S er generelt lite konjunkturpåvirket.		
Terminalverdi	Vekstrate er satt lik inflasjonen i landene man opererer i (range 0,5–2 %).					

Sentrale forutsetninger for å beregne fremtidig utvikling

Beløp i mill. NOK	Orkla Care			Orkla Food Ingredients (OFI)		
	Enheter	Goodwill	Varemerker	Enheter	Goodwill	Varemerker
Enheter i segmentet	Orkla Home & Personal Care (OHPC)	1 108	229	KåKå	171	-
	Orkla Health	1 281	607	Idun	310	-
	Pierre Robert Group	90	35	Credin	219	-
	Lilleborg	18	-	Odense	79	-
	Orkla House Care	376	169	Øvrige	267	4
	Orkla Wound Care	131	81			
	Orkla Care Polen	-	18			
	Sum	3 004	1 139	Sum	1 046	4
Sum anvendt kapital	Pr. 31.12.2016	6 122		Pr. 31.12.2016	2 961	
EBIT (adj.)	Året 2016	956		Året 2016	439	
Forhold som påvirker diskonteringsrenten	Opererer hovedsakelig i de nordiske markedene samt Baltikum, Polen, Spania og UK; lav bransjerisiko; budsjetterer i lokal valuta.			Opererer i flere land; moderat bransjerisiko; budsjetterer i lokal valuta.		
Råvareprisene er estimert ut fra markedsbildet på beregningstidspunktet	Viktige råvarer: plastemballasje, polyester, råolje, fiskeolje, soyabønner, bomull og ull.			Viktige råvarer: vegetabilsk olje, smør, melasse, sukker og mel.		
Produksjonssted	Egenproduksjon i hovedsak i Norge og Norden samt Kina for Orkla House Care og Malaysia for den delen av Jordan som inngår i OHPC. Plaster produseres i Spania. Pierre Robert Group kjøper sin produksjon i hovedsak fra Italia og Asia. I tillegg kjøper også Orkla Health, OHPC og Lilleborg handelsvarer primært fra Europa.			Egenproduksjon hovedsakelig i Skandinavia. Utover dette produksjon i Nederland samt enkelte produksjonsenheter i Sentral- og Øst-Europa.		
Bruttofortjeneste basert på historisk utvikling, justert for forventninger fremover	Bruttofortjenesten påvirkes av innovasjoner, produktivitet, kjedeforhandlinger og råvarepriser som i sum forventes å være stabile eller svakt stigende.			Bruttofortjenesten påvirkes av selskapenes konkurransekraft i levering av produkter og tjenester. Evne til å utvikle gode «Cost in use»-produkter supporterer konkurransekraften. Endringer i råvarekostnad søkes dekket i kundemarkedet.		
Kundetilpasning og evne til å utvikle produkter i samarbeid med kunder	Orkla Care følger konsumenttrender og har høy innovasjonstakt – vekst forventes innenfor eksisterende segmenter.			OFI følger konsumenttrender og har godt samarbeid med sine kunder, som er produsenter og leverandører. Samarbeidet med disse vil forsterkes ytterligere.		
Konjunkturer og markedsutsikter	Det forutsettes normale markeder og omsetning – Orkla Care er generelt relativt lite konjunkturpåvirket.			Det forutsettes normale markeder og omsetning i Skandinavia. Derimot er OFIs markeder i Sentral- og Øst-Europa mer konjunkturpåvirket på grunn av økonomiske nedgangstider.		
Terminalverdi	Vekstrate er satt lik inflasjonen i landene man opererer i (range 0,5–2 %).					

NOTE 19 IMMATERIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler og goodwill er ikke-fysiske eiendeler som i all hovedsak er blitt balanseført i forbindelse med kjøp av virksomhet. Immaterielle eiendeler kategorisert som «Ikke amortiserbare», har ubestemt levetid, og det er på balansedagen ikke mulig å estimere når eiendelene ikke lenger vil ha verdi. Goodwill amortiseres heller ikke løpende. Immaterielle eiendeler og goodwill vil være utsatt for stor estimatusikkerhet.

P PRINSIPP

Utgifter til forskning og utvikling (FoU) er utgifter konsernet pådrar seg ved å drive med forskning og utvikling, kartlegging av eksisterende/nye produkter, produksjonsprosesser og lignende i den hensikt å sikre fremtidig inntjening. Utgifter til forskning kostnadsføres direkte, mens utgifter til utvikling kan bli balanseført. Det er imidlertid stor usikkerhet gjennom beslutningsprosessen, og det faktum at kun en liten andel av alle utviklingsprosjekter ender med kommersielle produkter, gjør at ingen prosjekter ender med balanseføring. Samtidig vil utgifter som er aktuelle for balanseføring, være relativt små.

Utgifter til egenutviklede eller spesialtilpassede IT-programmer balanseføres og presenteres som immaterielle eiendeler.

Utgifter knyttet til egenutvikling av varemerker og lignende (markedsføring) blir direkte kostnadsført. Dette fordi identifikasjon og sannsynliggjøring av de fremtidige økonomiske fordelene som skal tilflyte selskapet, er for usikre på lanseringstidspunktet.

Erverv av immaterielle verdier gjennom oppkjøp balanseføres. Varemerker som har eksistert over lengre tid og har en sunn utvikling på oppkjøpstidspunktet, har ubestemt levetid og amortiseres ikke. Ubestemt levetid betyr at det på balansedagen ikke er mulig å estimere den perioden varemerket vil være tilgjengelig for bruk. Andre identifiserte varemerker vil bli amortisert over forventet utnyttbar levetid, normalt 5–10 år. Andre immaterielle eiendeler vil bli amortisert over utnyttbar levetid.

Goodwill er residualverdien mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet. I goodwill-begrepet vil det ligge betaling for synergier, verdier knyttet til ansatte, andre immaterielle eiendeler som ikke kvalifiserer til egen balanseføring, fremtidig merinntjening, samt det forhold at utsatt skatt ikke kan neddiskonteres. Balanseført goodwill kommer kun fra oppkjøpt virksomhet, se note 18.

Beløp i mill. NOK	Varemerker, ikke amortiserbare	Varemerker, amortiserbare	Andre immaterielle eiendeler	IT	Goodwill	Sum
Balanseført verdi 1.1.2015	3 825	23	143	217	10 291	14 499
Investeringer	-	-	-	164	-	164
Reklassifiseringer ¹	-	-	-	3	-	3
Reklassifisering holdt for salg	(182)	-	-	-	-	(182)
Oppkjøp av selskaper ²	739	1	5	2	1 790	2 537
Avskrivning/amortisering	-	(7)	(12)	(80)	-	(99)
Nedskrivninger	-	-	-	(23)	(5)	(28)
Omregningsdifferanser	160	12	11	2	532	717
Balanseført verdi 31.12.2015	4 542	29	147	285	12 608	17 611
Investeringer	-	-	5	115	-	120
Reklassifiseringer ¹	-	-	-	8	-	8
Oppkjøp av selskaper ²	668	61	0	1	701	1 431
Avskrivning/amortisering	(3)	(5)	(12)	(90)	-	(110)
Nedskrivninger	-	-	-	-	(51)	(51)
Badwill	-	-	-	-	41	41
Omregningsdifferanser	(222)	(9)	(15)	(5)	(558)	(809)
Balanseført verdi 31.12.2016	4 985	76	125	314	12 741	18 241
Opprinnelig kost 1.1.2016	4 615	95	1 118	814	14 778	21 420
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(73)	(66)	(971)	(529)	(2 170)	(3 809)
Balanseført verdi 1.1.2016	4 542	29	147	285	12 608	17 611
Opprinnelig kost 31.12.2016	5 054	143	1 017	735	14 859	21 808
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(69)	(67)	(892)	(421)	(2 118)	(3 567)
Balanseført verdi 31.12.2016	4 985	76	125	314	12 741	18 241
Amortisering	-	10–20 %	10–20 %	16–33 %	-	-

¹Netto reklassifiseringer vedrører overføring fra note 20.

²Se note 5 for immaterielle eiendeler i oppkjøpte selskaper.

E ESTIMATUSIKKERHET

Det er betydelig estimatusikkerhet knyttet til verdien av immaterielle eiendeler. Disse har ingen direkte «kostpris», men stammer i hovedsak fra egne verdsettinger og er balanseført i forbindelse med konsernets oppkjøp av ny virksomhet. Goodwill er å anse som residual i samme oppkjøp. Summen av all merverdi inklusiv goodwill knyttet til oppkjøpene, er således i utgangspunktet å anse som markedsverdi (virkelig verdi) av de totale netto eiendelene, og fordelingen på ulike typer eiendeler (gjeld) er avledet av denne, se note 18.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla kostnadsførte 280 mill. kroner til forskning og utvikling i 2016 (252 mill. kroner i 2015). Dette omfatter interne og eksterne kostnader knyttet til produktutvikling, og inkluderer bl.a. tiltak for å redusere salt, sukker og mettet fett i matvarer, utvikle vegetariske og økologiske produkter og erstatte potensielt allergifremkallende ingredienser med alternative råvarer.

MARKEDSPOSISJONER I DET NORDISKE OG BALTISKE DAGLIGVAREMARKEDET FOR MERKEVARER

Konsernet eier, i tillegg til det som er presentert i tabellen for immaterielle eiendeler, flere varemerker som ikke er balanseført. Dette gjelder egenutviklede varemerker hvor regnskapsreglene ikke tillater balanseføring. Disse presenteres som «A» i tabellen. Ved overgang til IFRS i 2005 kunne allerede balanseført goodwill bli stående, og indirekte representerer deler av denne goodwillen «varemerker». Disse er presentert som «B» i tabellen. Balanseførte varemerker representerer enten direkte kjøpte varemerker

eller indirekte kjøpte via kjøpsverdiallokering i oppkjøpsanalyse. Disse er presentert som «C» i tabellen. Klassifisering i noten er basert på ledelsens skjønn.

I tillegg er det pr. 31.12.2016 varemerkeposisjoner i India (MTR Foods), Tsjekkia/Slovakia (Hamé, Vitana), Østerrike (Felix Austria og Bioquelle) og England (Harris).

KATEGORI	NORGE		SVERIGE		DANMARK		FINLAND		BALTIKUM	
	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R
Orkla Foods										
Dypfryst pizza	Grandiosa, BigOne, Pizzabakeriet	● A	Grandiosa	● B		○	Grandiosa	● B		○
Ketchup	Idun	● A	Felix	● B	Beauvais	● B	Felix	● B	Felix, Spilva, Suslavicius	● B C
Syltetøy og marmelade	Noras hjemmelagede, Noras rørte, Nora	● A	Felix, Önos, BOB	● B	Den Gamle Fabrik	● B	Ekströms	○ B	Pölsamaa, Spilva	● B C
Konserverte grønnsaker	Nora	● A	Önos, Felix	● B	Beauvais	● B	Felix	● B	Pölsamaa, Spilva	● B C
Dressinger	Idun	● A	Felix	● B	Bähnccke	● A	Felix	● B	Spilva, Felix	● B, C
Sild		○	Abba	● B	Glyngøre	● B	Boy, Ahti, Abba	● B C	Abba	● B
Kaviar		○	Kalles Kaviar	● B		○	Kalles Kaviar	● B	Abba	● B
Saft/leskedrikk (ikke kullsyreholdig)	FUN Light	● A	FUN Light, Ekströms, BOB	● B	FUN One, Grønnegården, Scoop	● C	FUN Light, Ekströms	● B	Gutta, Pölsamaa	● B C
Fersk pasta	TORO	● C		○	Pastella	● A	Pastella	● A		○
Tørre og flytende produkter (sauser, gryter, supper)	TORO	● C	Abba, Felix	● B	Nemfisk og Bähnccke	● A		○	Pölsamaa, Spilva, Suslavicius	● B C
Orkla Confectionery & Snacks										
Snacks	KiMs, Polly, Cheez Doodles	● A C	OLW, Cheez Doodles	● C	KiMs	● C	Taffel	● C	Adazu, Taffel	● A
Kjeks	Café Bakeriet, Bixit, Safari, Ballerina	● A	Ballerina, Brago, Singoalla	● B		○	Kantolan	● A	Kalev, Selga	● C
Godterier	Stratos, Doc, Smash!, Nidar Favoritter	● A		○	KiMs	● C	Panda	● C	Laima, Kalev	● C

P = Posisjon: ● STERK nr. 1, klart større enn nr. 2, ● GOD nr. 1 eller nr. 2, på størrelse med nr. 1, ● TILSTEDEVÆRENDE nr. 2 eller svakere, klart svakere enn nr. 1, ○ IKKE TIL STEDE / SVAK POSISJON

R = Regnskapsbehandling: A - Ikke balanseført, B - Balanseført gjennom goodwill, C - Balanseført

	NORGE			SVERIGE			DANMARK			FINLAND			BALTIKUM		
KATEGORI	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R
Orkla Care															
Vask	Jif, OMO, Sun, Zalo	●	A	Grumme	☉	C		○		Lumme	☉	C		○	
Hygiene	Define, Lano, Jordan, Dr Greve, HTH	●	A C	Jordan, L300, LdB, HTH, Bliw	☉	C	Jordan	☉	C	Jordan, Bliw	☉	C		○	
Kosttilskudd	Möller's, Nutrilett, Collett	●	A C	Nutrilett, Samarin, Pikasol, Pharbio, Litomove, Vitaplex	●	C	Gerimax, Longo Vital, Livol, Futura, Pikasol, HUSK	●	C	Möller's, Vitaplex, Nutrilett, SanaSol, Samarin	☉	A C	Möller's	●	A
Tekstiler	Pierre Robert, LaMote	●	A C	Pierre Robert, LaMote	☉	A C		○		Norlyn, Black Horse	●	C		○	
Sårpleie	Salvequick	●	C	Salvequick	●	C	Salvequick	●	C	Salvequick	●	C		○	
House Care ¹	Jordan	●	C	Anza	●	A	Spekter	●	A	Anza	☉	A		○	
Orkla Food Ingredients															
Gjær	Idun Gjær	●	A	Kronjäst	●	B		○			○			○	
Marsipan	Odense	●	B	Odense	☉	B	Odense	●	B		○			○	
Margarin		○			○		AMA Margarine	☉	B		○			○	
Plantebasert		○			○		Naturli'	●	B		○			○	
Blandingsprodukt (smørbart)		○			○		Bakkedal	☉	B		○			○	

¹Malerverktøy innen faghandel.

P = Posisjon: ● STERK nr. 1, klart større enn nr. 2, ☉ GOD nr. 1 eller nr. 2, på størrelse med nr. 1, ☉ TILSTEDEVÆRENDE nr. 2 eller svakere, klart svakere enn nr. 1, ○ IKKE TIL STEDE / SVAK POSISJON

R = Regnskapsbehandling: A - Ikke balanseført, B - Balanseført gjennom goodwill, C - Balanseført

NOTE 20 VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler representerer ulike typer eiendommer og driftsmidler som er nødvendige for den virksomheten konsernet driver. Uten vesentlige endringer i rammebetingelsene vil disse driftsmidlene stort sett være gjenstand for tilsvarende reinvesteringsbehov over tid. Driftsmidlene representerer forhold som tomter, bygg, anlegg, maskiner, inventar, IT-utstyr og transportmidler. Årlige ordinære avskrivninger gir et bilde på behovet for tilsvarende reinvesteringer.

P PRINSIPP

Varige driftsmidler omfatter eiendom, anlegg og utstyr som er beregnet for produksjon, levering av varer eller administrative formål, og som har varig levetid. Disse balanseføres til kost fratrukket eventuelle akkumulerte av- og nedskrivninger. Utgifter til løpende vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres som driftskostnader, mens større periodiske vedlikehold og utskiftninger eller forbedringer tillegges driftsmidlenes kostpris. Driftsmidler med ubegrenset levetid avskrives ikke (tomt og lignende), mens andre driftsmidler avskrives lineært over utnyttbar levetid. Utrangeringsverdi hensyntas (gjelder spesielt for eiendommer), og avskrivningsplanen gjennomgås årlig. Dersom det finnes indikasjoner på at et driftsmiddel har falt i verdi, blir driftsmiddelet nedskrevet til gjenvinnbar verdi dersom denne er lavere enn regnskapsført verdi.

Ved en analyse av virkelig verdi i forbindelse med oppkjøp henføres mer-/mindreverdi til aktuelle eiendeler, slik at disse blir balanseført til konsernets anskaffelseskost. Finansieringsutgifter ved tilvirkning av egne driftsmidler balanseføres, se note 15.

E ESTIMATUSIKKERHET

Det er dels betydelig estimatusikkerhet knyttet til verdien av varige driftsmidler. Både verdsetting og estimert utnyttbar levetid bygger på fremtidsinformasjon som alltid er beheftet med en viss grad av usikkerhet. Materielle eiendeler (varige driftsmidler) er i utgangspunktet balanseført til betalt anskaffelseskost, og dersom de har begrenset utnyttbar levetid, blir de systematisk avskrevet over denne. Utrangeringsverdi hensyntas. Utnyttbar levetid og utrangeringsverdi er basert på estimater om fremtidig utvikling, se note 18.

Usikkerheten er spesielt stor i en periode fremover, hvor det er planlagt å legge om produksjonsstrukturen i Orkla, se note 4.

Beløp i mill. NOK	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og anlegg	Anlegg under utførelse	Driftsløsøre, inventar, transport- midler, IT-utstyr etc.	Sum
Balansført verdi 1.1.2015	5 126	3 367	544	447	9 484
Investeringer	110	462	682	84	1 338
Salg/utrangering	(61)	(11)	-	(4)	(76)
Reklassifiseringer ¹	-	-	-	(3)	(3)
Oppkjøp av selskaper	260	191	45	38	534
Salg av selskaper / Ikke videreført virksomhet	(60)	(17)	-	-	(77)
Overført anlegg under utførelse	203	225	(494)	66	0
Nedskrivninger	(85)	(8)	-	(2)	(95)
Avskrivninger	(220)	(563)	-	(149)	(932)
Omregningsdifferanser	156	158	19	17	350
Balansført verdi 31.12.2015	5 429	3 804	796	494	10 523
Investeringer	160	483	759	112	1 514
Salg/utrangering	(105)	(11)	-	(3)	(119)
Reklassifiseringer ¹	-	-	(3)	(5)	(8)
Oppkjøp av selskaper	426	225	3	20	674
Salg av selskaper	(143)	(4)	-	-	(147)
Overført anlegg under utførelse	359	382	(814)	73	0
Nedskrivninger	(4)	-	-	-	(4)
Avskrivninger	(228)	(644)	-	(164)	(1 036)
Omregningsdifferanser	(148)	(177)	(16)	(18)	(359)
Balansført verdi 31.12.2016	5 746	4 058	725	509	11 038
Opprinnelig kost 1.1.2016	8 512	11 479	796	2 220	23 007
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(3 083)	(7 675)	-	(1 726)	(12 484)
Balansført verdi 1.1.2016	5 429	3 804	796	494	10 523
Opprinnelig kost 31.12.2016	8 045	9 929	725	1 745	20 444
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(2 299)	(5 871)	-	(1 236)	(9 406)
Balansført verdi 31.12.2016	5 746	4 058	725	509	11 038
Lineære avskrivninger	2–4 %	5–15 %	-	15–25 % IT-utstyr: 16–33 %	

¹Netto reklassifiseringer vedrører overføring til note 19.

Orkla Eiendom har solgt landområder fra en tidligere industrieiendom (Attisholz) i Sveits. Gevinsten knyttet til salget er 117 mill. kroner og inngår i EBIT (adj.).

Se note 36 for informasjon om pant og pantstillelser knyttet til konsernets driftsmidler.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Mange av Orklas selskaper er viktige arbeidsgivere, og både medarbeidere og ledere rekrutteres i all hovedsak fra det landet der virksomheten er lokalisert. Ved å utvikle lønnsomme arbeidsplasser skaper Orkla positive ringvirkninger for samfunnet i form av kompetanseutvikling, arbeidsplasser hos leverandører og i offentlig sektor, og gjennom betaling av skatter og avgifter. Orkla investerer i forbedringsprogram og strukturelle endringer som bidrar til langsiktig, konkurransedyktig virksomhet. Dette vil i årene fremover medføre nedleggelse av virksomheter enkelte steder. For øvrig medfører Orklas virksomhet liten risiko for negativ påvirkning av lokalsamfunn.

NOTE 21 ANDRE EIENDELER (LANGSIKTIGE)

Andre eiendeler (langsiktede) representerer finansielle investeringer av langiktig karakter. Aksjene presenteres til virkelig verdi med verdiendring mot totalresultatet. I tillegg inngår netto pensjonsmidler fra selskaper som har mer pensjonsmidler enn forpliktelse. Øvrige poster er derivater og fordringer med forfall utover ett år.

Beløp i mill. NOK	Verdsettelsesnivå	2016	2015
Aksjeinvesteringer	3	29	36
Derivater rentebærende	2	249	414
Fordringer rentebærende	3	141	172
Fordringer ikke rentebærende	3	92	219
Sum finansielle eiendeler		511	841
Pensjonsmidler		129	39
Sum andre eiendeler (langsiktede)		640	880

Prinsipp for vurdering av aksjer er beskrevet i note 24. Langsiktede og kortsiktede aksjer er begge behandlet som «Tilgjengelig for salg». Fordringer er bokført til virkelig verdi etter verdsettelsesnivå 3 og derivater etter verdsettelsesnivå 2. Se målehierarkiet i note 31.

NOTE 22 VARELAGER OG BEHOLDNING AV EIENDOM UNDER UTVIKLING

Varelager er konsernets beholdning av alle typer varer ment for salg. Dette gjelder både råvarer klare for produksjon, allerede ferdigproduserte varer og innkjøpte handelsvarer. Emballasje som skal benyttes til solgte varer, inngår. Fordeling av varelager på forretningsområder er gjort i segmentrapporteringen. Eventuell fortjeneste oppstått ved salg internt, er eliminert. I utviklingsperioden for bygg ment for salg satt opp i egen regi (Orkla Eiendom), vil verdien av prosjektene gjenspeiles på linjen for beholdning av utviklingseiendom inntil byggene er realisert.

Varelager

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Råvarer	1 757	1 666
Varer under tilvirkning	375	218
Ferdigvarer og handelsvarer	3 063	2 739
Sum varelager	5 195	4 623

Beholdning av eiendom under utvikling

Beholdning av eiendom under utvikling utgjør 70 mill. kroner (216 mill. kroner i 2015). Beholdningen gjelder hovedsakelig boligprosjekter under utvikling/bygging og relaterer seg primært til prosjektene Sandakerveien 56 og Treschowsgate 16.

PRINSIPP

Lager av varer er verdsatt til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realiserbar verdi for Orklakonsernet samlet. Innkjøpte varer er verdsatt til kost etter FIFU-prinsippet, mens egentilvirkede ferdigvarer og varer under tilvirkning er vurdert til tilvirkningskost. Det er gjort fradrag for ukurans. Netto realiserbar verdi er estimert salgspris fratrukket salgskostnader. Beholdning av eiendom under utvikling er verdsatt til påløpte kostnader.

ESTIMATUSIKKERHET

Varelageret består av svært mange individuelle varelinjer i form av både råvarer og ferdigvarer. Varene er talt og vurdert til konsernets anskaffelseskost, og det er tatt hensyn til ukurante varer. Konsernet har et stort antall enheter på lager til enhver tid, men det er ikke vurdert å ligge noen vesentlig form for usikkerhet, verken i antall eller kvalitet på konsernets varelager.

Det er foretatt en vurdering av netto realiserbar verdi etter fradrag for salgskostnader. Dette har medført en total nedskrivning av varelageret pr. 31.12.2016 på 84 mill. kroner (68 mill. kroner i 2015). Varelager verdsatt til netto realiserbar verdi, utgjør 58 mill. kroner (50 mill. kroner i 2015).

NOTE 23 KORTSIKTIGE FORDRINGER

Kunde- og andre handelsfordringer er fordringer knyttet direkte til varekretsløpet. Andre fordringer (kortsiktige) representerer øvrige fordringer som både kan være rentebærende og ikke rentebærende.

P PRINSIPP

Fordringer vurderes løpende, og nedskrivning av fordringene gjennomføres dersom det foreligger objektive kriterier på at det har inntruffet en tapsutløsende hendelse som kan måles pålitelig og vil påvirke betalingen av fordringen.

Kundefordringer er innregnet og presentert til opprinnelig fakturabeløp, og nedskrevet dersom det har inntruffet tapsutløsende hendelser som kan måles pålitelig og vil innvirke på betalingen av fordringen. Kundefordringene er således målt til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Renteelementet er sett bort fra dersom det er uvesentlig, og dette er tilfellet for de aller fleste av konsernets kundefordringer.

Derivater er beskrevet i note 31.

E ESTIMATUSIKKERHET

Kundefordringer utgjør en betydelig del av balansen, og feil vurdering av kundenes betalingsevne vil kunne medføre at kundefordring ikke lenger er erholdelige og således må nedskrives over resultatet. Det er foretatt avsetninger for tap på kundefordringer, og avsetningene dekker i rimelig grad usikre fordringer. Det er vurdert at kredittrisikoen er akseptabel. Se for øvrig også forfallsfordeling i denne noten og beskrivelse av kredittrisiko i note 30.

Kunde- og andre handelsfordringer

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Kundefordringer	5 455	5 132
Andre handelsfordringer	142	134
Derivater ikke rentebærende	0	1
Sum kunde- og andre handelsfordringer	5 597	5 267

Avsetning for tap på kundefordringer har hatt følgende bevegelse:

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Avsetning for tap på kundefordringer pr. 1.1.	83	63
Kostnadsført tap på kundefordringer	20	24
Avsetning i oppkjøpte selskaper	13	9
Avsetning i solgte selskaper	0	(3)
Konstaterte tap	(22)	(13)
Valutaeffekt	(4)	3
Avsetning for tap på kundefordringer pr. 31.12.	90	83

Kundefordringer har følgende forfallsfordeling:

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Ikke forfalte fordringer	4 836	4 676
Forfalte fordringer 1–30 dager	369	334
Forfalte fordringer 31–60 dager	99	57
Forfalte fordringer 61–90 dager	66	26
Forfalte fordringer over 90 dager	175	122
Kundefordringer pålydende pr. 31.12.	5 545	5 215

Andre fordringer (kortsiktige)

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Derivater ikke rentebærende	10	33
Rentebærende fordringer	18	9
Andre kortsiktige fordringer	396	219
Sum finansielle fordringer	424	261
Forskudd leverandør / opptjente inntekter	428	328
Fordring betalbar skatt	50	36
Sum kortsiktige fordringer	902	625

Kunde- og andre handelsfordringer samt finansielle fordringer er bokført til virkelig verdi etter verdsettelsesnivå 3 og derivater etter verdsettelsesnivå 2, se målehierarkiet i note 31.

NOTE 24 AKSJER OG FINANSIELLE EIENDELER

Orkla har ingen intensjon om løpende å investere overskuddslikviditet eller andre midler i noen form for verdipapirer. Verdipapirene i balansen er enten rest fra den tidligere Aksjeporteføljen (besluttet avvirket i 2011) eller mer tilfældige restinvesteringer i ulike nedsalgsprosesser.

Beløp i mill. NOK	Verdsettelsesnivå ¹	Virkelig verdi 31.12.2016	Resultat- reserve 2016	Virkelig verdi 31.12.2015	Resultat- reserve 2015
<i>Verdipapirer tilgjengelige for salg</i>					
Gränges (notert på Nasdaq Stockholm)	1	-	-	876	50
Andeler i Solsten-fondet	2	87	51	405	222
Unoterte verdipapirer	3	20	2	67	15
Sum		107	53	1 348	287
<i>Verdipapirer, med endring av virkelig verdi over resultat</i>					
	3	0	0	28	-
Sum aksjer og finansielle eiendeler		107	53	1 376	287
Herav eid av Orkla ASA		107	53	473	236

¹Se note 31 for beskrivelse av verdsettelseshierarkiet.

Utvikling resultatreserve aksjer

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Inngående resultatreserve før skatt	287	281
Endring resultatreserve før skatt	(234)	6
Endring resultatreserve utsatt skatt	0	0
Total endring resultatreserve mot totalresultatet	(234)	6
Utgående resultatreserve før skatt	53	287
Utsatt skatt resultatreserve	0	0
Utgående resultatreserve etter skatt	53	287

Verdimåling av verdipapirer

Løpende virkelig verdimåling av noterte verdipapirer er basert på siste kjøpskurs. Aksjene blir på kjøpstidspunktet bokført til verdien på handledatoen, inklusiv transaksjonskostnader. Det brukes flere verdsettelsesmetoder for å måle virkelig verdi av unoterte investeringer. I tilfeller hvor det nylig har skjedd en armlengdes transaksjon i det aktuelle verdipapiret danner transaksjonsprisen grunnlag for verdi. Dersom det ikke nylig har forekommet en armlengdes transaksjon utledes selskapets verdi gjennom en relativ verdsettelse av sammenlignbare noterte selskaper, justert for individuelle egenskaper som størrelses- og utvalgsforskjeller mellom sammenlignbare selskaper.

Virkelig verdi av unoterte fondsandeler (Solsten) måles som andel av fondets verdier, rapportert av fondets forvalter.

Differansen mellom verdipapirets virkelige verdi og anskaffelseskost inngår i resultatreserven frem til verdipapiret enten blir solgt eller nedskrevet. Ved salg og nedskrivning blir verdipapirets resultatreserve resultatført med motpost i totalresultatet. Ved nedskrivning etableres det således en ny «anskaffelseskost», og etterfølgende verdiøkninger føres i totalresultatet som «Endring resultatreserve».

Salg av aksjer og finansielle eiendeler

Andeler i Solsten-fondet er solgt ned etter plan. Totalt nedsalg for 2016 utgjør 325 mill. kroner med en gevinst på 179 mill. kroner.

Resterende eierandel på 16 % i Gränges ble solgt med en gevinst på 26 mill. kroner i 1. kvartal 2016. Provenyet knyttet til Gränges-salget utgjør 826 mill. kroner.

Resultatposter knyttet til aksjer og finansielle eiendeler, er vist i note 15.

P PRINSIPP

Aksjer og finansielle eiendeler representerer investeringer av finansiell karakter og innregnes som tilgjengelige for salg. Aksjeposter definert som tilgjengelige for salg med lavere verdi enn regnskapsført, nedskrives over resultatregnskapet dersom verdifallet er vedvarende eller signifikant. Ytterligere verdifall vil medføre tilsvarende umiddelbar nedskrivning. Nedskrivningen vil ikke kunne reverseres over resultatregnskapet før ved realisasjon. Mottatte utbytter resultatføres når de er vedtatt i avgivende selskap, noe som i hovedsak er sammenfallende med betalingstidspunktet. Kjøp og salg av aksjer regnskapsføres på handledato.

E ESTIMATUSIKKERHET

Det vil alltid være en viss usikkerhet ved verdsettelse av unoterte aksjer.

NOTE 25 LIKVIDE MIDLER

Konsernets betalingsmidler består av nødvendig transaksjonslikviditet og noe kortsiktige plasseringer. I tillegg har Orkla ASA ubenyttede langsiktige kommitterte lånerammer som kan trekkes opp på kort varsel, se note 28. Endring i likvide midler i kontantstrømmen gir ikke nødvendigvis et korrekt bilde av konsernets finansielle situasjon, da overskuddslikviditet også løpende brukes til å nedbetale rentebærende gjeld.

P	PRINSIPP
	Likvide midler består av kontanter, bankinnskudd og kortsiktige plasseringer med forfall på tre måneder eller kortere, og som har en uvesentlig risiko for endring i verdi. Bundne midler er midler som i begrenset grad er disponible for konsernet for øvrig.

Likvide midler holdes for å møte kortsiktige svingninger i likviditet, heller enn for investeringsformål. For Orkla er konsernets nivå på netto rentebærende gjeld et viktigere styringsparameter enn nivå på likvide midler.

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Kontanter, bankinnskudd ¹	687	438
Kortsiktige plasseringer	396	169
Bundne midler	121	114
Sum likvide midler	1 204	721

¹Av bankinnskuddene er til sammen 127 mill. kroner i selskap med minoritets-eiere og i Orkla Insurance Company (133 mill. kroner i 2015). Disse midlene er i begrenset grad disponible for konsernet for øvrig.

NOTE 26 AVSETNINGER OG ANNEN LANGSIKTIG GJELD

Avsetninger består av pensjonsforpliktelser og andre avsetninger for forpliktelser. Pensjonsforpliktelser er beskrevet i note 12. En avsetning kan skilles fra andre forpliktelser, som for eksempel leverandørgjeld, fordi det er usikkerhet omkring oppgjørstidspunktet eller størrelsen på de fremtidige utgiftene.

P	PRINSIPP
	<p>Avsetninger regnskapsføres for eventuelle tapsbringende kontrakter og vedtatte restruktureringer. Eventuelle fremtidige driftstap vil ikke være en del av avsetningene. For restrukturingsavsetninger må det foreligge en detaljert plan som identifiserer hvilke deler av virksomheten som skal restruktureres, og det må være skapt en berettiget forventning hos dem som berøres, om at restruktureringen skal gjennomføres. I tillegg må det kunne gis et pålitelig estimat for forpliktelsesbeløpet. Det forutsettes at restruktureringen vesentlig endrer omfanget av virksomheten eller måten den drives på. Avsetningen beregnes ut fra beste estimat på de utgiftene som forventes å påløpe. Dersom effekten er vesentlig, vil forventet fremtidig kontantstrøm bli neddiskontert med en før-skatt-rente som reflekterer risikoen i avsetningen.</p> <p>Betingede forpliktelser eller eiendeler er en mulig plikt eller en mulig eiendel hvis eksistens er usikker, og vil bli bekreftet ved at det i fremtiden enten inntreffer eller ikke inntreffer en spesiell hendelse, for eksempel utfallet av en rettsak eller sluttføring av et forsikringsoppgjør. Betingede forpliktelser innregnes i regnskapet, basert på estimert utfall dersom det er mer enn 50 % sannsynlighet for at forpliktelsen er oppstått. Ved lavere sannsynlighet opplyses det om forholdene i noter til regnskapet hvis vesentlig og dersom ikke sannsynligheten for utbetaling er svært liten. En eiendel vil kun balanseføres dersom det er overveiende sannsynlig (95 %) at konsernet vil motta eiendelen. Krav om noteopplysning gjelder for andre betingede eiendeler.</p> <p>Derivater er beskrevet i note 31.</p>

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Pensjonsforpliktelser	1 872	1 904
Derivater	397	478
Annen langsiktig gjeld	13	8
Andre avsetninger for forpliktelser	273	322
Sum avsetninger og annen langsiktig gjeld	2 555	2 712

Avsetninger som forfaller innen 12 måneder, er presentert som «Annen gjeld» (kortsiktig).

E	ESTIMATUSIKKERHET
	Det ligger i en avsetnings natur at den er beheftet med noen grad av usikkerhet. En avsetning er gjort og beregnet ut fra forutsetninger på avsetningstidspunktet og blir løpende ajourført når ny informasjon er tilgjengelig.

Avsetninger og annen langsiktig gjeld fordeler seg som følger:

Beløp i mill. NOK	Branded Consumer Goods	Andre avsetninger	Sum
Avsetninger 1.1.2015	40	343	383
Avsatt	-	11	11
Benyttet	(16)	(48)	(64)
Avsetninger 31.12.2015	24	306	330
Avsatt	3	17	20
Benyttet	(3)	(61)	(64)
Avsetninger 31.12.2016	24	262	286
	Hovedsak: Mindre personalavsetninger og forpliktelser til ytterligere oppkjøp i selskaper.	Hovedsak: Grunneiererstatning og rivningskostnader Sauda samt forsikringsavsetninger i eget Third Party Writer-selskap. Orkla er selvassurandør for skader opp til 15 mill. kroner. Der er i tillegg avsetninger knyttet til ikke videreført virksomhet.	Konklusjon: Avsetningene dekker kjente forhold, og det er ikke indikasjoner på at estimerte utgifter vil bli vesentlig endret.

NOTE 27 KORTSIKTIG GJELD

Leverandør- og annen handelsgjeld er gjeld knyttet direkte til varekretsløpet. Annen gjeld (kortsiktig) gjelder øvrig gjeld, som skyldige offentlige avgifter, skyldig lønn og feriepenger samt andre periodiseringer.

Leverandør- og annen handelsgjeld

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Leverandørgjeld	2 835	2 410
Annen handelsgjeld	1 494	1 436
Sum leverandør- og annen handelsgjeld	4 329	3 846

Annen gjeld (kortsiktig)

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Derivater ikke rentebærende	20	25
Kortsiktig gjeld ikke rentebærende	155	201
Sum finansiell gjeld ikke rentebærende	175	226
Skyldige offentlige avgifter	668	683
Skyldig lønn og feriepenger	1 083	1 087
Andre påløpte kostnader	1 012	1 153
Sum annen gjeld (kortsiktig)	2 938	3 149

 ESTIMATUSIKKERHET

Alle former for periodiseringer/avsetninger vil være beheftet med en viss estimatusikkerhet. Estimatusikkerhet knyttet til kunde-bonuser o.l., er omtalt i note 4.

Leverandør- og annen handelsgjeld samt annen kortsiktig finansiell gjeld er bokført til virkelig verdi etter verdsettelsesnivå 3 og derivater etter verdsettelsesnivå 2, se målehierarkiet i note 31.

NOTE 28 KAPITALSTYRING OG FINANSIERING

Nivået på et selskaps kapital og hvordan den styres er viktige faktorer for å bedømme risikoprofilen til selskapet og dets mulighet til å stå imot uventede hendelser. Det er derfor viktig å formidle informasjon som gir brukerne av regnskapet mulighet til å forstå selskapets mål, policy og forvaltning av selskapets kapitalbase.

Kapitalstyring

Konsernets kapitalstyring skal sikre konsernets finansielle handlefrihet på kort og lang sikt. Det er en målsetting å ha en finansiell struktur som gjennom soliditet og kontantstrøm sikrer en god, langsiktig kredittverdighet samt konkurransedyktig avkastning til aksjonærene gjennom en kombinasjon av utbytte og verdiøkning på aksjene.

Ved allokering av kapital til oppkjøp og øvrige investeringer legges et kapitalavkastningskrav til grunn, justert for prosjektspesifikke risikofaktorer. Konsernets kapitalbruk og -allokering er underlagt formaliserte beslutningsprosesser og fora. Ekstern opplåning er sentralisert på morselskapsnivå, og kapitalbehov i datterselskaper dekkes normalt gjennom interne lån, eventuelt egenkapital. Kapitalstruktur i datterselskaper tilpasses forretningsmessige hensyn samt juridiske og skattemessige rammebetingelser. Konsernselskapenes kortsiktige likviditet styres sentralt gjennom konsernkontosystemer. Ved finansiering av deleide selskaper gir Orkla normalt enten lån tilsvarende eierandelen sammen med øvrige eiere, eller ekstern finansiering benyttes.

Orkla har ikke offisiell kreditt-rating, men overvåker aktivt kvantitative og kvalitative faktorer som påvirker konsernets kredittverdighet.

Konsernets kapital består av netto rentebærende gjeld og egenkapital:

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Rentebærende gjeld langsiktig	(7 172)	(8 722)
Rentebærende gjeld kortsiktig	(2 496)	(399)
Rentebærende fordringer langsiktig	390	586
Rentebærende fordringer kortsiktig	18	9
Likvide midler	1 204	721
Netto rentebærende gjeld	(8 056)	(7 805)
Konsernets egenkapital ¹	33 876	33 746
Net gearing (netto rentebærende gjeld/egenkapital)	0,24	0,23

¹Konsernets egenkapital omfatter også verdien av kontantstrømsikringer ført mot totalresultatet samt resultatreserve for «Tilgjengelig for salg aksjer» ført mot totalresultatet.

Orklas netto rentebærende gjeld økte i 2016 med 0,3 mrd. kroner, påvirket av kjøp av selskaper for 2,7 mrd. kroner og salg av selskaper og finansielle eiendeler for 1,8 mrd. kroner. Valutakursendringer har redusert gjelden med 0,7 mrd. kroner. Det har ikke vært endringer i Orklas målsettinger og tilnærming til kapitalstyring i 2016.

Orkla er som industrikonsern ikke underlagt noen eksternt pålagte kapitalkrav. Datterselskapet Orkla Insurance Company DAC (Irland) er underlagt solvenskrav under gjeldende regelverk i Irland. Kravene var oppfylt i 2016.

Finansiering

En overordnet målsetting i Orklas finanspolicy er å sikre at konsernet har finansiell handlefrihet på kort og lang sikt til å oppnå strategiske og operasjonelle mål.

Orklas styringsmål for finansieringsaktiviteten er å opprettholde ubenyttede langsiktige, kommitterte lånerammer, som sammen med tilgjengelige likvide plasseringer er tilstrekkelige til å dekke låneforfall og kjente kapitalbehov de nærmeste 12 måneder, i tillegg til en strategisk reserve. Dette innebærer at Orklas låneavtaler normalt blir refinansiert ett år før forfall, og at kortsiktig rentebærende gjeld til enhver tid er dekket av langsiktige, ubenyttede lånerammer. Sertifikat- og pengemarkedet benyttes som en likviditetskilde når betingelsene i disse markedene er konkurransedyktige, som et alternativ til å trekke på ubenyttede langsiktige, kommitterte lånerammer. Pr. 31.12.2016 var det trukket 1,2 mrd. kroner på lånerammene (31.12.2015: 0 kroner).

Orklas viktigste finansieringskilder er bilaterale lån fra relasjonsbanker og lån i det norske obligasjonsmarkedet. Det er også tatt opp lån i det amerikanske Private Placement-markedet. Sentral finansavdeling vurderer til enhver tid også andre finansieringskilder. Løpetiden for nye lån og lånerammer er normalt 5–10 år.

Orkla har i 2016 innfridd lån, kjøpt tilbake utestående obligasjoner og kansellert låneavtaler med lånerammer på i alt 2,4 mrd. kroner. Det er inngått nye bilaterale låneavtaler for 3,8 mrd. kroner og tatt opp nye obligasjonslån på 0,6 mrd. kroner, samt at et eksisterende obligasjonslån er utvidet med 0,3 mrd. kroner. Videre er løpetiden forlenget med ett år for 1,5 mrd. kroner av de bilaterale langsiktige lånerammene.

Orkla har ikke låneavtaler med krav til finansielle nøkkeltall (covenants) for konsernet eller Orkla ASA. Låneavtalene inneholder enkelte begrensninger på salg av virksomheter samt begrensninger på sikkerhetsstillelse, opplåning på datterselskapsnivå, og kryssmisligholdsklausuler. Obligasjonslån tatt opp i det norske obligasjonsmarkedet børsnoteres.

NOTE 29 RENTEBÆRENDE GJELD

Sammensetningen av og nivået på rentebærende gjeld pluss ubenyttede kredittrammer styres gjennom selskapets finansieringsaktivitet. Endringer i netto rentebærende gjeld er en funksjon av konsernets kontantstrøm.

P PRINSIPP

Lån og fordringer regnskapsføres til amortisert kost. Verdiendringer som følge av renteendringer i løpet av renteperioden resultatføres dermed ikke, med unntak for lån som er sikringsobjekt i verdisikringer av renterisiko, se note 31. Obligasjoner utstedt av Orkla, i egen beholdning, regnskapsføres til amortisert kost som reduksjon av gjelden.

Beløp i mill. NOK	Bokført verdi		Virkelig verdi ¹		Valuta	Pålydende i valuta ²	Nom. rente ³	Løpetid
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015				
Langsiktig rentebærende gjeld								
Obligasjonslån								
ORK10 (10364920)	702	964	701	960	NOK	1 200	Fast 5,70 %	2007/2017
ORK09 (10364912)	213	519	214	518	NOK	1 300	Nibor +0,42 %	2007/2017
ORK80 (10694680)	972	788	989	769	NOK	1 000	Fast 4,35 %	2013/2024
ORK82 (11731730)	757	659	753	631	NOK	1 500	Nibor +0,69 %	2015/2022
ORK83 (11774383)	399	-	399	-	NOK	1 000	Nibor +0,85 %	2016/2023
ORK84 (11774391)	187	-	192	-	NOK	1 000	Fast 2,35 %	2016/2026
US Private Placement	1 330	1 423	1 330	1 423	USD	150	Fast 6,09 %	2007/2017
US Private Placement	483	606	483	606	GBP	40	Fast 6,27 %	2007/2019
US Private Placement	670	712	670	712	USD	70	Fast 6,19 %	2007/2019
Øvrige private plasseringer	36	27	36	27				
Sum obligasjonslån	5 749	5 698	5 767	5 646				
Herav kortsiktig gjeld	(2 266)	-	(2 248)	-				
Banklån	3 566	2 847	3 566	2 847				
Andre lån	123	177	123	177				
Sum langsiktig rentebærende gjeld	7 172	8 722	7 208	8 670				
Kortsiktig rentebærende gjeld								
Obligasjonslån, forfall <1 år	2 266	-	2 248	-				
Banklån, kassekreditter	173	211	173	211				
Andre lån	29	42	29	42				
Rentebærende derivater	28	146	28	146				
Sum kortsiktig rentebærende gjeld	2 496	399	2 478	399				
Rentebærende gjeld	9 668	9 121	9 686	9 069				

¹Virkelig verdi for børsnoteerte lån er beregnet ut fra ligningskurser, og for andre lån er bokført verdi benyttet. Bokført verdi av US Private Placement-lånene hensyntar observert rentenivå pr. 31.12.2016, ettersom lånene er sikringsobjekt i verdisikringer, men ikke observert kredittmargin, da det ikke foreligger opplysninger om denne.

²Av pålydende beløp har konsernet i enkelte papirer en egenbeholdning som er fratrukket i bokført verdi.

³Den nominelle renten gir ikke uttrykk for konsernets reelle rentekostnad, da det er inngått ulike rentebytteavtaler. Note 30 viser nærmere informasjon om rentenivå, renterisiko og valutafordeling for gjeldsporteføljen.

Forfallsfordeling rentebærende gjeld og ubenyttede lånerammer

	Rentebærende gjeld		Ubenyttede lånerammer	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Forfall <1 år	2 496	399	-	-
Forfall 1–3 år	2 137	4 791	6 942	2 971
Forfall 3–5 år	1 220	1 958	2 033	5 403
Forfall 5–7 år	2 247	1 150	-	-
Forfall >7 år	1 568	823	-	-
	9 668	9 121	8 975	8 374

Konsernets ubenyttede lånerammer er flervalutalåneavtaler med flytende rente og fleksible trekkbeløp/-perioder. Rammebeløp er denominert i NOK, EUR og SEK.

Gjennomsnittlig gjenværende løpetid for konsernets gjeld og ubenyttede lånerammer pr. 31.12.2016 var 3,3 år, mot 3,2 år pr. 31.12.2015.

I tillegg har konsernet konsernkontosystemer og kontoer med kortsiktige kredittrammer. Kredittrammene kommer i tillegg til ubenyttede kommitterte lånerammer.

NOTE 30 FINANSIELL RISIKO

I noten beskrives konsernets finansielle risikoer innenfor hvert av forretningsområdene samt styringen av disse. Videre presenteres markedsrisikoen knyttet til finansielle instrumenter (valutarisiko, renterisiko og råvareprisrisiko), likviditetsrisiko og kredittrisiko. I tillegg til lån og fordringer består de finansielle instrumentene av derivater som benyttes som sikring av markedsrisiko. I note 31 omtales derivater og sikringsforhold mer detaljert.

(I) ORGANISERING AV FINANSIELL RISIKOSTYRING

Orkla har en internasjonal virksomhet og er utsatt for valutarisiko, renterisiko, råvareprisrisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko. Konsernet benytter derivater og andre finansielle instrumenter for å redusere disse risikoene i henhold til konsernets finanspolicy. Ansvaret for styring av finansiell risiko er delt mellom forretningsområdene, som styrer risikoen knyttet til forretningsprosesser, og konsernnivå, som styrer risiko knyttet til sentraliserte aktiviteter som finansiering og rente- og valutastyring.

Sentralisert risikostyring

Orkla har en sentralisert finansfunksjon. Denne har som sine viktigste oppgaver å sikre konsernets finansielle handlefrihet på kort og lang sikt samt følge opp og styre finansiell risiko i samarbeid med de enkelte driftsenheter. Retningslinjene for finansfunksjonen er fastlagt i konsernets finanspolicy. Konsernledelsen overvåker den finansielle risikoen gjennom løpende rapportering og møter i Orkla Treasury Committee. Sentral finansavdeling fungerer som konsernbank og forestår som hovedregel alle eksterne låneopptak og sikringstransaksjoner i renter og valuta. Fullmakt til låneopptak og inngåelse av derivatrammeavtaler gis årlig av styret. Det ligger et sikringsorientert syn til grunn for styring av finansavdelingens posisjoner, slik at alle transaksjoner med finansielle instrumenter har motpost i underliggende forretningsmessige sikringsbehov.

Finansiell risiko i forretningsområdene

Denne seksjonen beskriver de viktigste risikofaktorene innen hvert forretningsområde samt styringen av disse. I denne sammenhengen er finansiell risiko omtalt som risiko knyttet til finansielle instrumenter. Disse kan enten være sikringsinstrumenter for underliggende risiko eller selv betraktes som en kilde til risiko. Markedsrisiko som ikke er sikret med finansielle instrumenter, er også kommentert.

Branded Consumer Goods

Enhetene innenfor dette området er primært hjemmehørende i de nordiske og baltiske landene samt Sentral-/Øst-Europa. Produksjon og salg skjer hovedsakelig i de lokale markedene. En større del av innsatsfaktorene og enkelte ferdigvarer importeres.

De to viktigste kildene til finansiell risiko er prisrisiko på jordbruksvarer og ingredienser i matvareproduksjon samt valutarisiko på importerte varer. Prisrisikoen styres normalt gjennom innkjøps- og salgskontrakter. Den største valutarisikoen er knyttet til innkjøp i EUR i norske og svenske selskaper. Kontraktstestede og inngåtte transaksjoner sikres med valutaterminkontrakter mot det enkelte selskaps funksjonelle valuta. Valutarisiko knyttet til forventede, ikke-kontraktstestede kontantstrømmer, sikres i begrenset omfang.

Hydro Power

Hydro Power er en betydelig produsent av elektrisk kraft (se note 35). En stor del av kraftproduksjonen selges på langsiktige avtaler, mens produksjon utover dette selges i spotmarkedet. Dersom kontraktsforpliktelser overstiger tilgjengelig kraft fra egen produksjon, dekkes dette inn gjennom kraftkjøp i markedet.

Aksjer og finansielle eiendeler

Aksjer og finansielle eiendeler omfatter aksjer og investeringer (beskrevet i note 24) som er eksponert for svingninger i aksjekurser.

(II) KATEGORIER AV FINANSIELL RISIKO

Valutarisiko

Ettersom norske kroner er konsernets presentasjonsvaluta, er Orkla eksponert for omregningsrisiko knyttet til konsernets utenlandske nettoinvesteringer. Orkla søker så langt som mulig å ha en valutafordeling av netto rentebærende gjeld lik den relative fordelingen av enhetenes verdi i hver av de utenlandske enhetenes hjemmevalutaer. Dette gir en tilnærmet lik sikringsgrad i alle valutaer, der netto rentebærende gjeld sikrer valutarisikoen på enhetenes verdi (enterprise value). Valutafordelt gjeld vises i tabell 2b.

Regnskapsmessig reduseres omregningseksposering på utenlandske nettoinvesteringer av netto rentebærende gjeld i samme valuta. Denne er sammensatt av sikring av utlån fra Orkla ASA til datterselskaper i deres lokale valuta og sikring av nettoinvesteringer etter IAS 39. Orkla bruker primært lån og valutaterminer for å sikre internlån og nettoinvesteringer i utenlandske datterselskaper.

På operasjonelt nivå sikres transaksjonsrisikoen mot hver enhets funksjonelle valuta som beskrevet under (I) «Organisering av finansiell risikostyring». Orkla anvender sikringsbokføring for de fleste sikringer av fremtidige transaksjoner, primært kontantstrømsikringer. De ulike typene av sikringer er nærmere beskrevet i note 31.

Konsernets utestående sikringer av fremtidige transaksjoner pr. 31.12.2016 vises i tabell 1.

TABELL 1

Utestående valutaforetninger¹ knyttet til sikring av fremtidige inntekter og kostnader

Beløp i mill.

Kjøpsvaluta	Valutabeløp	Salgsvaluta	Valutabeløp	Forfall
EUR	35	NOK	324	2017
EUR	4	SEK	40	2017
SEK	156	NOK	149	2017
USD	10	DKK	66	2017
USD	6	NOK	52	2017
DKK	35	NOK	43	2017
CZK	98	NOK	33	2017

¹Valutapar der nettosummen av sikringene er større enn 20 mill. kroner.

Renterisiko

Orklas renterisiko er hovedsakelig knyttet til konsernets gjeldsportefølje. Denne risikoen styres på konsernnivå. Konsernet har som målsetting at rentekostnadene i hovedsak skal følge den generelle utviklingen i pengemarkedet. Samtidig foretas det disposisjoner for å dempe effektene av kortsiktige svingninger i rentemarkedet. Vesentlige beslutninger knyttet til sikringer, tas av Orkla Treasury Committee.

Gjeldsporteføljens rentebindingsprofil dannes gjennom valg av rentebinding på konsernets lån samt bruk av valuta- og rentederivater. Pr. 31.12.2016 har 33 % (39 % pr. 31.12.2015) av konsernets rentebærende gjeld en rentebinding på over ett år, og gjennomsnittlig rentebinding er 2,4 år (2,5 år pr. 31.12.2015). Renteeksponeringen knyttet til rentefornyelser for konsernets rentebærende gjeld fordelt på valuta og finansielle instrumenter, er vist i tabell 2a og 2b.

TABELL 2a**Instrument- og rentebindingsfordelt rentebærende gjeld**

Beløp i mill. NOK	31.12.2016	Neste renteregulering					
		0–3 md.	3–6 md.	6–12 md.	1–3 år	3–5 år	5–10 år
Obligasjonslån	5 749	1 191	933	1 331	1 154	-	1 140
Banklån	3 626	3 626	-	-	-	-	-
Kassekreditt	113	113	-	-	-	-	-
Andre lån	152	29	123	-	-	-	-
Renteswapper (verdisikring)	0	2 506	900	(1 293)	(1 028)	-	(1 085)
Renteswapper (kontantstrømsikring)	0	(2 269)	(598)	-	-	-	2 867
Rentederivater (øvrige)	0	450	(600)	-	-	150	-
Valutaderivater	28	22	5	1	-	-	-
Rentebærende gjeld	9 668	5 668	763	39	126	150	2 922

31.12.2015

Obligasjonslån	5 698	686	519	-	2 387	1 318	788
Banklån	2 928	1 926	1 000	2	-	-	-
Kassekreditt	130	130	-	-	-	-	-
Andre lån	219	55	162	2	-	-	-
Renteswapper (verdisikring)	0	2 239	1 841	-	(2 235)	(1 140)	(705)
Renteswapper (kontantstrømsikring)	0	(1 740)	(609)	-	-	805	1 544
Rentederivater (øvrige)	0	(122)	(650)	-	193	92	487
Valutaderivater	146	96	49	1	-	-	-
Rentebærende gjeld	9 121	3 270	2 312	5	345	1 075	2 114

TABELL 2b**Instrument- og valutafordelt rentebærende gjeld**

Beløp i mill. NOK	31.12.2016	NOK	SEK	EUR	USD	DKK	Øvrige
Banklån	3 626	44	951	1 413	1 198	4	16
Kassekreditt	113	1	(18)	152	(4)	(35)	17
Andre lån	152	111	10	3	-	-	28
Valutaderivater	28	(3 970)	2 901	1 545	(3 104)	1 573	1 083
Rentebærende gjeld	9 668	(585)	3 844	3 113	91	1 577	1 628
Rentenivå lånerente (%)	1,7	-	1,3	1,9	1,8	0,1	2,1

31.12.2015

Obligasjonslån	5 698	2 930	-	-	2 135	27	606
Banklån	2 928	266	-	2 655	-	5	2
Kassekreditt	130	7	1	90	-	23	9
Andre lån	219	180	17	3	-	6	13
Valutaderivater	146	(2 793)	4 061	(1 748)	(1 972)	1 604	994
Rentebærende gjeld	9 121	590	4 079	1 000	163	1 665	1 624
Rentenivå lånerente (%)	2,0	2,7	1,4	2,2	1,2	0,3	5,2

For valutaderivater er fordrings- og gjeldsdelene vist separat pr. valuta, og inkluderer også de som er regnskapsført som eiendeler.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at Orkla ikke kan møte sine betalingsforpliktelser. Styring av likviditetsrisiko har høy prioritet som en del av målsettingen om finansiell fleksibilitet.

Orklas styringsmål for finansieringsaktiviteten, beskrevet i note 28, innebærer at kortsiktig rentebærende gjeld og kjente kapitalbehov er dekket av ledige langsiktige lånerammer minst ett år før forfall. Kontantstrømmen fra driften, som bl.a. påvirkes av endringer i arbeidskapitalen, styres operasjonelt av forretningsområdene og er i alt vesentlig stabil, med størst positiv kontantstrøm i 4. kvartal. Finansavdelingen overvåker likviditetsstrømmene på kort og lang sikt gjennom rapportering. Rentebærende gjeld styres sammen med rentebærende fordringer på konsernnivå.

Forannevnte tiltak medfører at konsernet har begrenset likviditetsrisiko. For ytterligere å redusere refinansieringsrisikoen søkes det å ha en jevn forfallsfordeling på lån og lånerammer.

Tabell 3 viser forfallsfordelingen av konsernets kontraktsfestede bokførte og ikke bokførte finansielle forpliktelser. Tallene er udiskonterte fremtidige betalingsstrømmer, og kan derfor avvike fra bokførte tall. Derivater er splittet i henhold til om de har bruttooppgjør (valutaderivater) eller nettooppgjør (rentederivater). Oversikten inkluderer samtlige derivater, også de som har positiv verdi på balansedagen, ettersom derivatene kan inneholde både negative og positive kontantstrømmer, samt at verdien svinger over tid. For fremtidige rentebetalinger knyttet til instrumenter med flytende rente, er forward-rentekurver benyttet, og for valuta-derivater, terminpriser.

TABELL 3
Forfallsfordeling finansielle forpliktelser

31.12.2016	Kontraktsfestet						
Beløp i mill. NOK	Bokført verdi	kontantstrøm	<1 år	1–3 år	3–5 år	5–7 år	>7 år
Lån	9 640	9 361	2 400	2 005	1 215	2 247	1 494
Renteforfall	70	1 174	324	376	249	161	64
Leverandør- og annen kortsiktig finansiell gjeld	4 413	4 413	4 413	-	-	-	-
Kommittert, ikke innkalt kapital	-	5	5	-	-	-	-
Derivater med nettooppgjør ¹	146	-	-	-	-	-	-
Innbetalinger	-	(822)	(265)	(247)	(114)	(129)	(67)
Utbetalinger	-	934	213	343	179	143	56
Derivater med bruttooppgjør ¹	39	-	-	-	-	-	-
Innbetalinger	-	(8 651)	(8 651)	-	-	-	-
Utbetalinger	-	8 668	8 668	-	-	-	-
Sum	14 308	15 082	7 107	2 477	1 529	2 422	1 547
31.12.2015							
Lån	8 975	8 536	252	4 635	1 775	1 101	773
Renteforfall	81	1 097	315	424	192	95	71
Leverandør- og annen kortsiktig finansiell gjeld	3 966	3 966	3 966	-	-	-	-
Kommittert, ikke innkalt kapital	-	8	8	-	-	-	-
Derivater med nettooppgjør ¹	74	-	-	-	-	-	-
Innbetalinger	-	(989)	(266)	(369)	(176)	(107)	(71)
Utbetalinger	-	1 040	216	360	254	126	84
Derivater med bruttooppgjør ¹	127	-	-	-	-	-	-
Innbetalinger	-	(10 114)	(10 114)	-	-	-	-
Utbetalinger	-	10 217	10 217	-	-	-	-
Sum	13 223	13 761	4 594	5 050	2 045	1 215	857

¹Inkludert derivater regnskapsført som eiendeler (negativt tall i parentes).

De finansielle forpliktelsene betjenes av kontantstrømmer fra driften, likvide midler og rentebærende fordringer samt trekk på ubenyttede lånerammer ved behov. Ubenyttede kommitterte lånerammer, hvis forfallsfordeling vises i note 29, var pr. 31.12.2016 9,0 mrd. kroner (8,4 mrd. kroner pr. 31.12.2015).

Kreditrisiko

Styring av kreditrisiko knyttet til kundefordringer og andre operasjonelle fordringer, håndteres som en del av forretningsmessig risiko og følges opp kontinuerlig som en del av løpende drift. De nordiske dagligvaremarkedene preges av relativt få, store aktører, som innebærer en viss konsentrasjon av kreditteksponering mot enkeltmotparter. Fordringer på de fire største kundene utgjør hver 7–9 % av totale kundefordringer. Ved salg til kunder i geografiske områder med politisk risiko benyttes i en viss utstrekning trade finance-produkter for å redusere kreditrisikoen. Dagens kreditrisiko vurderes som akseptabel. Det er foretatt avsetninger for tap på kundefordringer, og balanseført beløp tilsvarer virkelig verdi på balansedagen. Avsetninger samt aldersfordeling på forfalte kundefordringer vises i note 23.

Orklas kreditrisiko på finansielle instrumenter styres av sentral finansavdeling. Risikoen oppstår ved bruk av finansielle sikringstransaksjoner, plasseringer og kontohold. Det tilstrebes primært å minimere likvide midler plassert utenfor konsernet. Dernest har kontohold og finansielle sikringstransaksjoner hovedsakelig langsiktig långivende banker som motpart. Utover dette gjelder beløpsgrenser og minstekrav til en banks kredittrating ved plassering av overskuddslikviditet. Eksponeringen overvåkes kontinuerlig av sentral finansavdeling, og vurderes som lav. Orkla ASA har International Swap Dealers Association (ISDA)-avtaler med sine motparter i rente- og valutatransaksjoner, som muliggjør reduksjon av oppgjørsrisiko.

Note 30 forts. →

Maksimal kredittisiko

Konsernets maksimale kredittisiko knyttet til finansielle instrumenter, tilsvarer brutto fordringer. I en hypotetisk, usannsynlig situasjon, der ingen fordringer blir innfridd, tilsvarer dette:

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Likvide midler	1 204	721
Kunde- og andre handelsfordringer	5 597	5 266
Andre kortsiktige fordringer	414	228
Langsiktige fordringer	233	391
Derivater	259	448
Sum	7 707	7 054

Råvareprisisiko

Orkla har eksponering mot prisisiko på innkjøp av en rekke råvarer, spesielt jordbruksprodukter. Imidlertid påvirkes også produktprisen på solgte produkter av råvarepriser, og det er generelt Orklas målsetting å redusere råvareprisisikoen gjennom innkjøps- og salgskontrakter. Råvareprisisiko for de enkelte forretningsområder er nærmere omtalt under (I) «Organisering av finansiell risikostyring».

Sensitivitetsanalyse

Konsernets finansielle instrumenter er utsatt for ulike typer markedsrisiko som kan påvirke resultat eller egenkapital. Det anvendes finansielle instrumenter, særlig derivater, i sikringsøyemed, for sikring av både finansiell og operasjonell eksponering.

I tabell 4 presenteres en partiell analyse av sensitiviteten på de finansielle instrumentene, der isolert virkning av hver enkelt risiko på resultat og egenkapital er estimert. Utgangspunktet er en valgt hypotetisk endring i ulike markedsparametere på konsernets balanse pr. 31.12.2016. Analysen omfatter, i henhold til IFRS, kun finansielle instrumenter og er ikke ment å gi et helhetlig bilde av konsernets markedsrisiko, for eksempel:

- Ved valutasikring av inngåtte kontrakter påvirker endring i verdien på sikringen resultatet, mens motsvarende endring på den underliggende kontrakten ikke vises, da den ikke er et finansielt instrument.
- Ved endring i én av parameterne tar analysen ikke hensyn til korrelasjoner med andre parametere.
- Finansielle instrumenter denominert i enhetenes funksjonelle valuta, utgjør ingen valutarisiko og omfattes derfor ikke av denne analysen. Valutaeksponeringen på omregningen av slike finansielle instrumenter til konsernets presentasjonsvaluta er heller ikke inkludert.

Generelt forventes det at resultat- og egenkapitalpåvirkningen fra finansielle instrumenter i tabell 4 utligner påvirkningen fra sikringsobjekter der de finansielle instrumentene inngår i sikringsforhold.

TABELL 4**Sensitivitet finansielle instrumenter****31.12.2016**

Beløp i mill. NOK	Regnskapsmessig effekt på resultat ved:		Totalresultat ved:	
	økning	reduksjon	økning	reduksjon
Finansielle instrumenter som inngår i sikringsforhold				
Renterisiko: 100 basispunkter parallelt skift i rentekurver alle valutaer	(36)	36	206	(212)
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs USD/NOK	2	(2)	13	(13)
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs EUR/NOK	(2)	2	(302)	302
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs SEK/NOK	3	(3)	(257)	257
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs DKK/NOK	-	-	(58)	58
Finansielle instrumenter som ikke inngår i sikringsforhold				
Aksjekursrisiko på aksjeinvesteringer: 10 % endringer i aksjekurser	-	-	9	(9)

31.12.2015

Finansielle instrumenter som inngår i sikringsforhold				
Renterisiko: 100 basispunkter parallelt skift i rentekurver alle valutaer	8	(10)	150	(154)
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs USD/NOK	3	(3)	20	(20)
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs EUR/NOK	1	(1)	(123)	123
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs SEK/NOK	(2)	2	(541)	541
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs DKK/NOK	-	-	(96)	96
Finansielle instrumenter som ikke inngår i sikringsforhold				
Aksjekursrisiko på aksjeinvesteringer: 10 % endringer i aksjekurser	3	(5)	135	(133)

Regnskapsmessig effekt fra endring i markedsrisiko er klassifisert på resultat eller totalresultat etter hvor effekten først regnskapsføres. Resultateffektene vil også påvirke egenkapitalen utover det som presenteres i tabellen.

NOTE 31 DERIVATER OG SIKRINGSFORHOLD

Derivater anvendes i risikostyringen for å sikre eksponeringen knyttet til valuta- og renterisiko. Verdien av derivatene svinger i forhold til underliggende priser, og noten viser virkelig verdi av åpne derivater på balansedagen. Derivatene i tabellen er klassifisert etter type regnskapsmessig sikring, formålet med derivatene, eiendeler og gjeld slik det fremkommer i balansen.

P PRINSIPP

Derivater verdsettes til virkelig verdi på balansedagen og regnskapsføres som fordring eller gjeld. Gevinst og tap som følge av realisasjon, eller endring i virkelig verdi, resultatføres der derivatet ikke inngår i en sikringsrelasjon som tilfredsstillende kriteriene for sikringsbokføring. Innebygde derivater i kontrakter skiller ut og måles separat. Orkla har p.t. ingen innebygde derivater. Kjøp og salg av derivater regnskapsføres på handledato. Gevinst og tap på valutaterminer som sikrer valutakursrisiko i aksjer og finansielle eiendeler, regnskapsføres mot «Gevinster, tap og nedskrivning aksjer og finansielle eiendeler». Derivater klassifiseres i balansen som «Ikke-rentebærende» fordringer og gjeld som hovedregel. Klassifisering som «Rentebærende» benyttes der sikringsobjektet er klassifisert som rentebærende, samt for sikring av nettoinvestering.

Sikring. Konsernets kriterier for å klassifisere et derivat eller annet finansielt instrument som et sikringsinstrument er som følger:

- (1) Sikringen er forventet å være svært effektiv ved at den motvirker endringer i virkelig verdi eller kontantstrømmer til et identifisert objekt – sikringseffektiviteten må forventes å være innenfor intervallet 80–125 %,
- (2) effektiviteten til sikringen kan måles pålitelig,
- (3) det er etablert tilfredsstillende dokumentasjon ved inngåelse av sikringen som blant annet viser at sikringen er effektiv,
- (4) for kontantstrømsikring, at den forestående transaksjonen må være høyst sannsynlig, og
- (5) sikringen evalueres løpende og har vist seg å være effektiv.

Sikring av virkelig verdi	Kontantstrømsikringer	Sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet
<p>Endring i virkelig verdi på derivater utpekt som sikringsinstrumenter resultatføres løpende. Endring i virkelig verdi på sikringsobjektet resultatføres tilsvarende. Sikringsbokføring opphører dersom:</p> <p>(a) sikringsinstrumentet er forfalt, terminert, utøvd eller solgt,</p> <p>(b) sikringen ikke tilfredsstillende ovennevnte krav, eller</p> <p>(c) konsernet av andre grunner velger å avslutte sikringsbokføring.</p> <p>Skulle en sikringsvurdering opphøre, vil verdiendringene som er gjort i balanseført verdi på sikringsobjektet, amortiseres over gjenværende levetid ved bruk av effektiv rentemetode, tilsvarende sikringsinstrumentet.</p>	<p>Den effektive delen av endringer i virkelig verdi på et sikringsinstrument regnskapsføres mot totalresultatet, og reklassifiseres til resultatet ved gjennomføring av transaksjonen som derivatet sikrer, og presenteres på samme linje som den sikrede transaksjonen. Den ineffektive delen av sikringsinstrumentet resultatføres løpende. Når et sikringsinstrument utløper eller selges, avsluttes eller utøves, eller foretaket opphever sikringsforholdet, til tross for at den sikrede transaksjonen fremdeles forventes å inntreffe, forblir akkumulerte gevinster eller tap på dette tidspunktet i sikringsreserven og resultatføres når kontantstrømmen inntreffer. Dersom den sikrede transaksjonen ikke lenger er forventet å inntreffe, resultatføres akkumulerte urealiserte gevinster eller tap på sikringsinstrumentet umiddelbart.</p>	<p>Valutagevinster eller tap på sikringsinstrumentet som gjelder den effektive delen av sikringen, regnskapsføres mot totalresultatet, mens valutagevinster eller tap i den ineffektive delen resultatføres. Ved avhendelse av den sikrede virksomheten resultatføres akkumulert sikringsgevinst eller tap.</p>

Måling av finansielle instrumenter. Konsernet bruker følgende målehierarki for å måle og presentere virkelig verdi av finansielle instrumenter:

- Nivå 1: Observerbare, ujusterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler og gjeld
- Nivå 2: Andre teknikker hvor all input som har signifikant effekt på virkelig verdi, er observerbar, direkte eller indirekte
- Nivå 3: Andre teknikker som bruker input som har signifikant effekt på virkelig verdi, som ikke er basert på observerbare markedsdata

Konsernet søker så langt det er mulig å anvende adgangen til sikringsbokføring etter IFRS. Nedenfor vises virkelig verdi for alle utestående derivater, gruppert etter regnskapsmessig klassifisering og sikret risiko:

Derivater i balansen og sikringsformål

Beløp i mill. NOK			2016	2015	Sikringens formål	Sikringsbokføring	Klassifisering
Eiendeler	Langsiktig	r.b. ¹	249	414	Renteswapper fast til flytende, motpost til verdiendring på gjelden	Verdisikring	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Kortsiktig	i.r.b. ²	6	2	Total return swap sikrer aksje-eksponering i pensjonsforpliktelse	-	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Kortsiktig	i.r.b.	0	1	Valutaterminer sikrer pengeposter i balansen	-	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Kortsiktig	i.r.b.	4	31	Valutaterminer sikrer fremtidige transaksjoner	Kontantstrømsikring	Virkelig verdi over totalresultatet
Gjeld	Langsiktig	i.r.b.	(397)	(478)	Renteswapper flytende til fast rente, sikrer fremtidige rentebetalinger	Kontantstrømsikring	Virkelig verdi over totalresultatet
Gjeld	Kortsiktig	r.b.	0	(10)	Valutaterminer sikrer lån/plassering	-	Virkelig verdi over resultat
Gjeld	Kortsiktig	r.b.	(28)	(136)	Valutaterminer sikrer verdier i utenlandske datterselskaper	Sikring nettoinvestering	Virkelig verdi over totalresultatet
Gjeld	Kortsiktig	i.r.b.	(16)	(23)	Renteswapper flytende til fast rente, sikrer fremtidige rentebetalinger	-	Virkelig verdi over resultat
Gjeld	Kortsiktig	i.r.b.	(3)	(2)	Valutaterminer sikrer fremtidige transaksjoner	Kontantstrømsikring	Virkelig verdi over totalresultatet
Sum derivater			(185)	(201)			

¹r.b. = Rentebærende fordring/gjeld

²i.r.b. = Ikke rentebærende fordring/gjeld

Beregning av virkelig verdi:

- Valutaterminer og valutaswapper er målt til virkelig verdi basert på observert terminkurs på kontrakter med tilsvarende løpetid på balansedagen.
- Renteswappers virkelige verdi er nåverdien av fremtidige kontantstrømmer beregnet ut fra observerte markedsrenter og valutakurser på balansedagen, inkludert påløpte renter.

Alle derivater er ført til virkelig verdi og vurdert å ligge i nivå 2 på målehierarkiet for finansielle instrumenter.

Derivatene inngår i sikringsforhold som følger:

Kontantstrømsikringer

- Rentederivater utpekt som sikring av fremtidige rentekostnader (flytende til fastrenteavtaler) behandles som kontantstrømsikring.
- Valutaterminer er utpekt som sikringsinstrumenter for valutarisiko knyttet til høyst sannsynlige fremtidige kontantstrømmer.

Det er i løpet av 2016 ikke resultatført effekter knyttet til sikringsineffektivitet eller sikringsinstrumenter som ikke lenger kvalifiserer for sikringsbokføring (tilsvarende for 2015). Forventede kontantstrømmer som har vært sikret i 2016, kvalifiserer fortsatt for sikringsbokføring.

Utvikling i egenkapital sikringsreserve

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Inngående sikringsreserve før skatt	(465)	(520)
Oppløst mot resultat – driftsinntekter	(2)	(2)
Oppløst mot resultat – driftskostnader	(29)	(4)
Oppløst mot resultat – netto finansposter	112	95
Verdiendring i året	(14)	(34)
Utgående sikringsreserve før skatt	(398)	(465)
Utsatt skatt sikringsreserve	95	116
Utgående sikringsreserve etter skatt	(303)	(349)

Endring av sikringsreserve før skatt i 2016 er 67 mill. kroner (55 mill. kroner i 2015) og etter skatt, regnskapsført mot totalresultatet, 46 mill. kroner i 2016 (31 mill. kroner i 2015).

Negativ sikringsreserve innebærer en fremtidig kostnadsføring. Akkumulerte sikringseffekter fra kontantstrømsikringer bokført i egenkapitalens sikringsreserve pr. 31.12.2016 forventes resultatført som følger (før skatt):

2017:	-114 mill. kroner
Etter 2017:	-284 mill. kroner

Sikring av nettoinvestering i utenlandske enheter

Ved sikring av utenlandske nettoinvesteringer benyttes lån eller valutaderivater. Det er i 2016 ført 493 mill. kroner fra sikring av nettoinvesteringer etter skatt i totalresultatet (2015: -454 mill. kroner). Tilsvarende tall før skatt er 658 mill. kroner (2015: -622 mill. kroner).

Det er resultatført 6 mill. kroner knyttet til sikring av nettoinvesteringer som er avhendet i 2016 (0 mill. kroner i 2015).

Verdisikringer

- Rentederivater utpekt som sikring av fastrentelån (fast til flytende renteavtaler) behandles som verdisikring. Det er gjennom året kostnadsført 165 mill. kroner som verdiendring på renteswapper og inntektsført 165 mill. kroner som verdiendring på de sikrede lånene.

Derivater som ikke inngår i sikringsrelasjoner etter IFRS

Det finnes i tillegg åpne derivater som ikke inngår i sikringsrelasjoner etter IFRS av følgende grunner:

- Derivater er ikke utpekt som sikringsinstrumenter hvis verdiendringer bokført over resultatet naturlig utlignes av resultatført verdiendring på sikringsobjektene, eksempelvis ved valutarisiko på lån og pengeposter.
- Det er ikke alltid mulig eller hensiktsmessig å tilfredsstille de strenge kravene til sikringsbokføring etter IFRS. Enkelte valutasikringer, fremtidige renteavtaler og renteswapper der sikringsbokføring er avvirket, faller inn under denne kategorien.

NOTE 32 AKSJEKAPITAL

Et selskaps aksjekapital og fordelingen av antall utestående aksjer danner grunnlaget for hvem som styrer et selskap og for gruppering av de formelle eierforholdene. I norske konsernforhold er det aksjekapitalen i morselskapet som har betydning, og det er egenkapitalen i Orkla ASA som er beregningsgrunnlag og begrensning for utdeling av utbytte fra konsernet.

Dato/år	Antall aksjer	Pålydende (NOK)	Type endring	Beløp (mill. NOK)	Emisjonsforhold	Aksjekapital (mill. NOK)
2007	1 041 430 970	1,25	splitt		5:1	1 301,8
2007	1 036 430 970	1,25	amortisering	(6,3)		1 295,5
31.12.2007	1 036 430 970	1,25				1 295,5
2008	1 028 930 970	1,25	amortisering	(9,4)		1 286,2
31.12.2008	1 028 930 970	1,25				1 286,2
31.12.2009	1 028 930 970	1,25				1 286,2
31.12.2010	1 028 930 970	1,25				1 286,2
31.12.2011	1 028 930 970	1,25				1 286,2
2012	1 018 930 970	1,25	amortisering	(12,5)		1 273,7
31.12.2012	1 018 930 970	1,25				1 273,7
31.12.2013	1 018 930 970	1,25				1 273,7
31.12.2014	1 018 930 970	1,25				1 273,7
31.12.2015	1 018 930 970	1,25				1 273,7
31.12.2016	1 018 930 970	1,25				1 273,7

De 20 største aksjonærene pr. 31.12.2016¹

Aksjonærer		Antall aksjer	Eierandel av kapital ²
1	CANICA AS	193 292 000	18,97 %
2	FOLKETRYGDFONDET	79 678 909	7,82 %
3	TVIST 5 AS	50 050 000	4,91 %
4	STATE STREET BANK AN S/A SSB CLIENT	41 600 164	4,08 %
5	STATE STREET BANK AN A/C CLIENT	25 093 333	2,46 %
6	CLEARSTREAM BANKING	23 243 893	2,28 %
7	THE BANK OF NEW YORK BNYM SA/NV	18 797 524	1,84 %
8	THE BANK OF NEW YORK S/A ADR	17 497 997	1,72 %
9	STATE STREET BANK AN A/C WEST	17 095 175	1,68 %
10	GOLDMAN, SACHS & CO.	12 359 357	1,21 %
11	STATE STREET BANK	9 859 771	0,97 %
12	THE BANK OF NEW YORK BNYM	9 287 565	0,91 %
13	JPMORGAN CHASE BANK, A/C	9 129 919	0,90 %
14	STATE STREET BANK AN A/C CLIENT	9 017 998	0,89 %
15	JPMORGAN CHASE BANK, NORDEA	8 510 313	0,84 %
16	PRUDENTIAL ASSURANCE HSBC	8 128 454	0,80 %
17	STATE STREET BANK AN A/C CLIENT	7 799 904	0,77 %
18	INVESCO FUNDS BNY MELLON	7 748 712	0,76 %
19	KLP AKSJENORGE INDEKS	7 497 766	0,74 %
20	JPMORGAN CHASE BANK, S/A	7 164 763	0,70 %
	Sum aksjer	562 853 517	55,24 %

¹Aksjonærlisten er basert på VPS' aksjonærregister pr. årsslutt. For en oversikt over grupperte aksjonærer samt identifikasjon av aksjonærer på forvalterkonto (nominee), se Aksjeinformasjon på side 148.

²Av antall utstedte aksjer.

Aksjer i eget eie pr. 31.12.2016

	Samlet pålydende (NOK)	Antall aksjer	Virkelig verdi (mill. NOK)
Aksjer eid av Orkla ASA	1 516 419	1 213 135	95

EGNE AKSJER ER FRATRUKKET I EGENKAPITALEN MED KONSERNETS KOSTPRIS.

Utvikling i antall egne aksjer

	2016	2015
Beholdning 1.1.	940 300	1 832 903
Eksternt kjøp av egne aksjer	2 000 000	4 000 000
Opsjonsinnløsninger i egne aksjer	(1 727 000)	(3 951 000)
Aksjeprogram for ansatte i Orkla	(165)	(941 603)
Beholdning 31.12.	1 213 135	940 300

Pr. 31.12.2016 var utestående opsjoner 955.000, se note 11.

Se «Eierstyring og selskapsledelse» på side 28 angående de fullmakter som er gitt av generalforsamlingen vedrørende aksjekapital.

Utbytte

Styret foreslår at det utdeles et ordinært utbytte på 2,60 kroner pr. aksje, totalt 2.646 mill. kroner for regnskapsåret 2016.

I henhold til norske regler vil det være egenkapitalen i Orkla ASA som juridisk sett danner eventuell begrensning for utbytteutdelingen fra Orklakonsernet. Utbytte kan utdeles i den grad selskapet har en forsvarlig egenkapital og likviditet.

NOTE 33 MINORITETER

Minoriteter representerer eksterne eierinteresser i datter- og datterdatterselskaper. Det fremgår av tallene at flesteparten av konsernets virksomheter er 100 % eiet.

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Minoritetenes andel av:			
Av- og nedskrivninger	24	23	18
Driftsresultat	97	90	67
Resultat før skattekostnad	94	73	65
Skattekostnad	(12)	(17)	(25)
Minoritetsinteressene har hatt følgende utvikling:			
Minoriteter 1.1.	417	245	301
Minoritetenes andel av resultatet	82	56	40
Økning minoritet som følge av oppkjøp og kapitalutvidelser i selskap med minoriteter	10	141	-
Reduksjon grunnet ytterligere oppkjøp av minoriteter	(18)	(21)	-
Reduksjon grunnet salg av selskaper med minoriteter	(29)	-	(85)
Utbytte til minoriteter	(54)	(19)	(25)
Omregningsdifferanse	(6)	15	14
Minoriteter 31.12.	402	417	245
Minoritetsinteressene fordeler seg som følger:			
Orkla Food Ingredients	199	207	152
Orkla Confectionery & Snacks	0	2	1
Hydro Power	187	174	48
Financial Investments	16	34	44
Sum minoriteter	402	417	245

PRINSIPP

Dersom konsernet har kontroll, men eier mindre enn 100 % av datter- og datterdatterselskaper, vil minoritetenes andel av resultat etter skattekostnad, andel av totalresultatet og andel av egenkapitalen bli presentert på egne linjer i konsernregnskapet. Alle interne transaksjoner er eliminert på samme måte som for øvrige konsernselskaper. Dersom det er minoritetsinteresser i oppkjøpte selskaper, vil minoritetene få sin andel av henførte eiendeler og gjeld, med unntak av goodwill som bare beregnes på konsernets andel. Transaksjoner med minoritet som ikke innebærer tap av kontroll, vil bli regnskapsført mot egenkapitalen.

Orkla Food Ingredients har flere selskaper med minoritetsinteresser. De vesentligste av disse knytter seg til Dragsbæk-konsernet i Danmark. Konsernet har vært familieeid, og tidligere eier har fortsatt en betydelig eierandel i morselskapet. Orkla Food Ingredients har i tillegg eksterne eierinteresser i Condite (Finland) og Ekvia (Tsjekkia).

Minoritetene i Hydro Power gjelder en 15 % eierandel i Saudefaldene AS, som eies av Sunnhordaland Kraftlag. I tillegg har Orkla Financial Investments minoriteter knyttet til Captokonsernet.

Det er viktig å være klar over at selskaper med minoriteter blir konsolidert 100 % i både resultatregnskap, balanse og kontantstrøm. Minoritetenes andel av konsernets årsresultat og egenkapital blir derimot skilt ut på egne linjer.

NOTE 34 LEIEAVTALER, LEASING

Leasing viser hvilke kort- og langsiktige forpliktelser konsernet har som følge av inngåtte avtaler om leie av driftsmidler. De fleste leieavtalene anses å være operasjonelle, og leiebeløpene fremkommer kun som driftskostnad i konsernets resultatregnskap. Finansielle leieavtaler er balanseført.

P PRINSIPP

Klassifisering av leieavtaler er basert på i hvilken utstrekning risiko og avkastning forbundet med eierskap av en leid eiendel, ligger hos utleier eller leietaker. En leieavtale klassifiseres som finansiell dersom den i alt vesentlig overfører all risiko og avkastning forbundet med eierskap. Finansielle leieavtaler blir balanseført og avskrevet over avtalens løpetid. Andre leieavtaler er operasjonelle. På disse føres leieutgiften som løpende driftskostnad, se note 13.

Kostnader knyttet til operasjonelle leieavtaler gir uttrykk for minimumsleie i oppsigelsesperioden.

Leide/leasede driftsmidler	Operasjonelle leieavtaler								Leietaker	
	Maskiner/ anlegg		Tomt, bygg, fast eiendom		Inventar, transport- midler mv.		Øvrige eiendeler		Totalt	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Beløp i mill. NOK										
Kostnader inneværende år	23	23	309	290	109	96	11	10	452	419
Kostnader neste år	22	25	259	258	87	88	9	8	377	379
Totale kostnader 2–5 år	22	24	591	640	129	165	15	15	757	844
Totale kostnader etter 5 år	2	4	90	265	29	1	1	-	122	270
Totale fremtidige leasingkostnader	46	53	940	1 163	245	254	25	23	1 256	1 493

Leide/leasede driftsmidler	Finansielle leieavtaler								Leietaker	
	Maskiner/ anlegg		Tomt, bygg, fast eiendom		Inventar, transport- midler mv.		Øvrige eiendeler		Totalt	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Beløp i mill. NOK										
Kostnader inneværende år	3	8	-	1	14	9	-	-	17	18
Kostnader neste år	5	5	-	1	13	8	-	-	18	14
Totale kostnader 2–5 år	4	6	-	-	24	22	-	-	28	28
Totale kostnader etter 5 år	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totale fremtidige leasingkostnader	9	11	-	1	37	30	-	-	46	42
Finanselement	-	-	-	-	(1)	(1)	-	-	(1)	(1)
Nåverdi leasingkostnader	9	11	-	1	36	29	-	-	45	41

Konsernet er også utleier av fast eiendom med operasjonelle leieavtaler. Leieinntekter i 2016 utgjorde 98 mill. kroner. Totale fremtidige leieinntekter utgjør 216 mill. kroner og fordeler seg på 83 mill. kroner i 2017 og 133 mill. kroner etter 2017.

Ny IFRS 16 leasingstandard (fra 2019)

Ny IFRS krever balanseføring som eiendel av neddiskonterte rett-til-bruk leieavtaler med tilhørende betalingsforpliktelser. En overordnet beregning basert på innrapporterte leieavtaler, indikerer en balanseføring på rundt 1 mrd. kroner, basert på de nye reglene. Dette ville i så fall redusere konsernets egenkapitalandel i 2016 fra 61 % til 60 % eller med ca. 1 prosentpoeng. Under någjeldende IFRS-regler føres leiebeløpet som driftskostnad for operasjonelle leieavtaler. Det er en del uavklarte forhold rundt vurdering av servicekontrakter og hvilken status disse vil få i det nye regimet. Servicekontrakter som i realiteten er rett-til-bruk leieavtaler, skal balanseføres. Konsernet har en omfattende IT-driftsavtale

med Cognizant som ikke inngår i rapporterte leiekostnader. Det er også usikkerhet knyttet til det generelle leasingkonseptet etter nye regler. De oppfattede fordelene ved å slippe å balanseføre eiendeler som ble leaset, har i mange tilfeller vært styrende for beslutningene. I et regime hvor i hovedsak alt skal balanseføres, kan realitetene endres og medføre at leasing ikke blir benyttet på samme måte som tidligere. Dette kan medføre tilpasninger frem mot ikrafttredelsestidspunktet og bety at omregning av dagens leasede eiendeler ikke vil være utsagnskraftig for situasjonen i 2019.

I henhold til nye regler vil de balanseførte leieavtalene måtte avskrives over leietiden og presenteres sammen med konsernets øvrige avskrivninger. Renteeffekten av neddiskontering vil bli presentert som finanspost. Dette medfører at konsernets driftsresultat relativt sett vil øke noe etter de nye reglene, forutsatt samme type og antall leasede objekter.

NOTE 35 KRAFTPRODUKSJON OG KRAFTKONTRAKTER

Konsernet både eier og leier kraftverk, alle i Norge. Nedenfor listes opp kraftverk, årlig produksjon, eierforhold og nøkkelbetingelser.

Verk, type, lokalisering/ kontrakt	Årlig salgbar normal produksjon/ kontraktvolum	Eierskap, status og gjenstående produksjonsperiode / kontraktens varighet	Nøkkelbetingelser
KRAFTVERK			
Saudefaldene Storlivatn kraftstasjon Svartkulp kraftstasjon Dalvatn kraftstasjon Sønnå Høy kraftstasjon Sønnå Lav kraftstasjon Storli minikraftverk Kleiva småkraftverk	1 810 GWh	Idriftsatt 1970 Idriftsatt november 2001 Idriftsatt desember 2006 Idriftsatt august 2008 Idriftsatt oktober 2008 Idriftsatt februar 2009 Idriftsatt november 2009	AS Saudefaldene ¹ har en årlig konsesjonskraftforpliktelse på 134 GWh. I tillegg har selskapet en årlig leveranseforpliktelse til Eramet på 436 GWh, som etter Eramets oppsigelse selges til Statkraft på samme vilkår. Det er inngått avtale med Elkem AS om leveranse av 501 GWh pr. år til 31.12.2030 for å oppfylle vilkåret om bruk av kraft i Elkems industrivirksomhet. Vilklårene tilsvare vilklårene i leieavtalen med Statkraft.
Vannkraftverk med magasin, Rogaland		I henhold til leieavtaler med Statkraft disponeres alle stasjoner av AS Saudefaldene ¹ til 2030. Se note 16 for omtale av sak knyttet til skattemessig eierskap.	Ved overlevering til Statkraft må stasjonene være i god stand. Statkraft SF skal betale AS Saudefaldene ¹ skattemessig restverdi pr. 1.1.2031 av nyutbygginger foretatt av AS Saudefaldene ¹ .
Borregaard kraftverk² Elvekraft, Sarpsfossen i Glomma, Sarpsborg	250 GWh	100 % eierandel, hjemfallsfritt.	
Sarp kraftverk² Elvekraft, Sarpsfossen i Glomma, Sarpsborg	265 GWh	50 % eierandel, hjemfallsfritt. Øvrig andel eies av Hafslund Produksjon.	Hafslund Produksjon har driftsansvaret.
Trælandsfos kraftverk² Elvekraft, Kvinesdal, Vest-Agder	30 GWh	100 % eierandel, hjemfallsfritt.	
Mossefossen kraftverk² Elvekraft, Moss, Østfold	14 GWh	100 % eierandel, delvis hjemfallsfritt.	
KRAFTKONTRAKTER			
SiraKvina erstatningskraft Vest-Agder	35 GWh	Evigvarende	Erstatning for tapt produksjon i Trælandsfos.

¹Orkla eier 85 % av AS Saudefaldene.

²Salgbar normalproduksjon gitt gjennomsnittlig tilsig, justert for forventet vanntap, nett-tap og eget forbruk.

NOTE 36 PANT OG GARANTIER

Pant og pantstillelser viser bokførte beløp for de av konsernets driftsmidler som vil være disponible for panthavere i en konkurs- eller avviklings-situasjon. Prioriterte krav ifølge loven (skatter, avgifter, lønnskrav og lignende) må også hensyntas. Som det fremgår er bokførte verdier av pantsatte eiendeler betydelig høyere enn gjenstående pantegjeld.

Garantiansvar er gitt som et ledd i konsernets løpende drift og deltagelse i ansvarlige- og kommandittselskaper. Garantiansvaret dekker forskjellige typer garantier, som kausjonsansvar, husleiegarantier og andre betalingsgarantier, men omfatter ikke produkt- eller tjenesteansvar ved ordinært salg.

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Gjeld sikret med pant	95	218
Pantsatte eiendeler		
Maskiner, transportmidler o.l.	5	1
Bygg og anlegg	49	211
Varelager	2	160
Kundefordringer	29	2
Øvrige eiendeler	82	123
Sum bokført verdi	167	497

«Gjeld sikret med pant» og «Pantsatte eiendeler» gjelder i all hovedsak sikkerhet for lån i deleide selskaper. «Annet garantiansvar» er i hovedsak garanti stilt i forbindelse med oppføring av nytt hovedkontor.

Garantiansvar Beløp i mill. NOK	2016	2015
Kommittert kapital	5	8
Annet garantiansvar	163	58
Sum garantiansvar	168	66

P PRINSIPP

Konsernets viktigste låneavtaler bygger på negativ pantsettelses-erklæring, og konsernet kan derfor kun i begrenset omfang stille pant som sikkerhet for gjeld.

NOTE 37 NÆRSTÅENDE PARTER

Nærstående er i posisjon til å gjøre transaksjoner med selskapet som ikke ville blitt gjort mellom uavhengige parter. Et selskaps resultat og finansielle stilling kan derfor i prinsippet bli påvirket av et nærstående forhold, selv om det i realiteten ikke har vært noen transaksjoner med nærstående. Eksistensen av et nærstående forhold kan være tilstrekkelig til å påvirke oppfatningen av selskapets andre transaksjoner. For å sikre at opplysninger av denne karakter kommer frem, er følgende nærstående forhold omtalt:

Orkla ASA er morselskap og har direkte og indirekte kontroll i ca. 235 selskaper i ulike deler av verden. Direkte eide datterselskaper er presentert i note 10 i regnskapet for Orkla ASA, mens andre viktige selskaper er presentert i virksomhetsoversikten. Orkla ASAs interne forhold til disse selskapene er vist på egne linjer i selskapsregnskapet (se regnskapet for Orkla ASA).

Orkla har eierandeler i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper. Disse presenteres etter egenkapitalmetoden. Orkla har mellomværende med tilknyttede selskaper innen Orkla Eiendom på 41 mill. kroner. Det har ikke vært spesielle vesentlige transaksjoner mellom tilknyttede og felleskontrollerte selskaper og konsernet.

Internhandel i konsernet er gjort i henhold til egne avtaler og på armlengdes avstand, og avregning av felleskostnader i Orkla ASA er fordelt på konsernselskapene i henhold til fordelingsnøkler, avhengig av de ulike kostnadsartene. For ytterligere opplysninger om interne transaksjoner i konsernet, se note 7.

Styreleder Stein Erik Hagen og nærstående eier 249.142.000 aksjer i Orkla (som tilsvarer 24,5 % av antall utstedte aksjer) gjennom Canica-systemet. Canica-systemet har sammenfallende eierinteresser med Orkla i én eiendomsinvestering. I tillegg har Orklakonsernet salg til selskaper i Canica-systemet. Salget er avtalt på markedsmessige vilkår og beløper seg totalt til om lag 30 mill. kroner.

Utover det som er omtalt i denne noten, har det ikke forekommet vesentlige transaksjoner med nærstående. Opplysninger om ledende ansatte er presentert i note 11 i regnskapet for konsernet og note 5 i regnskapet for Orkla ASA.

P PRINSIPP

To parter er nærstående dersom en part kan påvirke den annen parts beslutninger. Relasjoner med nærstående parter anses som normalt i forretningsvirksomhet.

NOTE 38 IKKE VIDEREFØRT VIRKSOMHET

I et konsern av Orklas størrelse vil det over tid skje endringer i selskapsstrukturen ved at selskaper selges og kjøpes. Ved større oppkjøp vil det normalt utarbeides proforma tall for den nye, sammenslåtte virksomheten. Større avhendelser vil presenteres som «Ikke videreført virksomhet» og tas ut av både periodens- og sammenligningstall, og presenteres på én linje i resultatet. Hensikten er å gjøre tallene sammenlignbare over tid og fokusere på den virksomheten som videreføres. Presentasjon av ikke videreført virksomhet vil for Orklas virksomheter først være aktuelt ved avhendelse av hele segmenter, eget geografisk område eller betydelige eiendeler.

P PRINSIPP

Ikke videreført virksomhet / Holdt for salg

Dersom en vesentlig del av konsernets virksomhet er avhendet, avtalt avhendet, eller ved tap av kontroll/betydelig innflytelse, presenteres denne virksomheten som «Ikke videreført virksomhet» på egen linje i resultatregnskapet og balansen. Med «vesentlig» menes et eget segment, eget geografisk område eller en betydelig eiendel. Dette medfører at alle andre presenterte tall er eksklusiv den «Ikke videreførte virksomheten». Sammenligningstallene i resultatet blir omarbeidet og presentert med den «Ikke videreførte virksomheten» samlet på én linje. Sammenligningstall for balansen og kontantstrømpoppstillingen blir ikke tilsvarende omarbeidet. Dersom virksomheter eller eiendeler som utgjør mindre enn ett segment, blir avtalt solgt, skilles eiendeler og gjeld ut på egne linjer i balansen som «Holdt for salg». Resultatregnskap og kontantstrøm omarbeides ikke.

Orkla har ingen selskaper som er klassifisert som «Ikke videreført virksomhet» i 2016.

Orkla Brands Russia

Virksomheten i Russland ble solgt pr. 31. desember 2014 og er presentert som «Ikke videreført virksomhet».

Orkla solgte i november 2015 en eiendom i sentrum av St. Petersburg i Russland. Eiendommen ble skilt ut av Orkla Brands Russia forut for salget. Eiendommen var presentert på en egen linje i balansen som «Eiendel holdt for salg» fra og med 4. kvartal 2014. Gevinsten ble rapportert som «Ikke videreført virksomhet» i 2015.

Gränges

Gränges ble børsnotert 10. oktober 2014 og ble som følge av denne beslutningen presentert som «Ikke videreført virksomhet» fra 3. kvartal 2014. Tap ved avhendelsen er presentert på den samme linjen. Resterende eierandel i Gränges (31 %) ble innregnet som tilknyttet selskap fra 4. kvartal 2014. Konsernet har i løpet av 2015 og 2016 solgt seg helt ut av Gränges, se note 24.

Resultatoppstilling for «Ikke videreført virksomhet»

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Driftsinntekter	-	-	3 767
Driftskostnader	-	-	(3 430)
Av- og nedskrivning varige driftsmidler	-	-	(171)
Andre inntekter og kostnader	-	-	(38)
Driftsresultat	-	-	128
Resultat fra tilknyttede selskaper	-	-	1
Øvrige finansposter	-	-	(50)
Resultat før skattekostnad	-	-	79
Skattekostnad	-	-	(69)
Resultat etter skattekostnad	-	-	10
Netto restoppgjør ved utgang Russland	-	(17)	-
Tap/gevinst ved salg etter skatt	-	-	(366)
Kostnader knyttet til avhendelse	-	-	(129)
Resultat ikke videreført virksomhet	-	(17)	(485)

Fordeling av EBIT (adj.) på de ulike områdene

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Gränges	-	-	293
Orkla Brands Russia	-	-	(127)
Sapa	-	-	-
Sum	-	-	166

Kontantstrøm «Ikke videreført virksomhet»

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Kontantstrøm fra driften før investeringer	-	-	547
Netto fornyelsesinvesteringer	-	-	(50)
Ekspansjonsinvesteringer	-	-	(4)
Sum	-	-	493

NOTE 39 ANDRE FORHOLD

Flere forhold som ligger utenfor selve regnskapsbegrepet, kan være avgjørende for forståelsen av det avlagte regnskapet. Dette kan for eksempel gjelde forhold rundt inngåtte tidsbegrensede avtaler, som kan være med på å påvirke fremtidig inntjening. Det kan være uløste tvister i rettsapparatet, som kan gi betydelige utslag dersom dom faller i en annen retning enn antatt. Nedenstående opplysninger skal belyse denne type informasjon, som sammen med regnskapet og øvrige noter er ment å gi et korrekt totalbilde av konsernets samlede inntjening og finansielle stilling.

Øvrige forhold

Avtale med Unilever. Orkla har en langsiktig samarbeidsavtale med Unilever vedrørende vaskemidler og hygieneprodukter solgt gjennom Lilleborg AS (OHPC Norge). Avtalen ble opprinnelig inngått i 1958, og har senere blitt fornyet tre ganger. Dagens kontrakt ble inngått 1. juli 2014 og løper i opptil fem år, til 30. juni 2019. Den kan sies opp av begge parter med 12 måneders varsel fra og med 30. juni 2016, slik at tidligste mulige utløpsdato for nåværende avtale er 30. juni 2018.

RÅK-ordningen. Norge har gjennom EØS-avtalen regulert handelen med bearbejdede jordbruksvarer (RÅK-varer). Avtalen sikrer fri bevegelse av varer, men toll og kompensasjon blir benyttet for å utjevne eventuelle råvareprisforskjeller mellom norske produsenter som benytter norske råvarer, og utenlandske produsenter som benytter råvarer fra EU. Om lag 86 % av Orklas omsetning av næringsmidler i Norge er eksponert for importkonkurranse. Det meste av dette er såkalte RÅK-varer.

Denofa do Brasil. Ett av Orklas utenlandske datterdatterselskaper, Denofa do Brasil Ltda, er involvert i flere søksmål, hvorav to av søksmålene er vesentlige. Det ene gjelder nekting av fritak for moms på eksport av soyabønner til Norge i årene frem til 2004. Avgiftsmyndighetene mener at selskapet ikke har dokumentert at soyabønnene faktisk er eksportert. Det andre søksmålet gjelder krav fra boet til en lokal bank som gikk konkurs. Kravet har sin bakgrunn i Denofa do Brasils utlån av verdipapirer knyttet til soyabønner i 2004, der Denofa do Brasil ble utsatt for svindel. Begge sakene er tapt i første instans. Orklas juridiske rådgivere mener at avgjørelsene er feil, og anke er i prosess. Denofa do Brasil har kun begrensede midler til å betale kravene dersom en av motpartene likevel skulle vinne frem. Orkla er ikke innstilt på å skyte inn kapital i Denofa do Brasil for å dekke eventuelle krav dersom en av sakene tapes.

Kontrakter. Konsernet har til enhver tid kontrakter om både salg og kjøp av varer og tjenester. Dette kan for eksempel gjelde produksjon av poteter, grønnsaker og fisk. Kontraktene anses som en del av den ordinære driften og er derfor ikke spesifisert eller angitt på annen måte. Kontraktene er vurdert å være rene salgs-/kjøpskontrakter uten finansiell kobling.

Offentlige tilskudd. Offentlige tilskudd regnskapsføres når det er rimelig sikkert at de vil bli mottatt. Tilskuddene presenteres enten som inntekt eller som kostnadsreduksjon og da for å sammenstilles med kostnadene de er ment å kompensere for. Offentlige tilskudd som relaterer seg til eiendeler, er ført som reduksjon av eiendelens anskaffelseskostnad. Tilskuddet reduserer eiendelens avskrivninger. Orkla har kun i helt ubetydelig grad mottatt offentlige tilskudd.

Dragsbæk. Orklas aksjonæravtale med partner i Dragsbæk gir Orkla en plikt til å kjøpe resterende aksjer når partner ber om det. Orkla kjøpte 50 % av selskapet for ca. 45 mill. kroner i 1989 og har senere kjøpt ytterligere 17 %. Eventuelt kjøp av resterende aksjer skal prisberegnes med utgangspunkt i opprinnelig pris justert for inflasjon og inntjening siste 3 år. Justering for inntjening er begrenset til +/-25 %.

NOTE 40 KONTANTSTRØM ORKLA-FORMAT

Kontantstrøm i Orkla-format presenteres som note i kvartalsmeldingene og er benyttet som referanse i segmentinformasjonen (note 7) og i årsberetningen fra styret. Kontantstrøm i Orkla-format gjøres på konsernnivå opp i endring netto rentebærende gjeld, et viktig nøkkeltall for konsernet, og den brukes direkte til styring av forretningsområdene samt inngår i segmentpresentasjonen. Se ytterligere beskrivelse i note 3. Totaloppstillingen gir den samlede finansielle kapasiteten generert fra konsernets drift til å dekke inn konsernets finansposter, betaling av skatter samt mer selvstyrte forhold som utbytte og handel i egne aksjer. Kontantstrømmen fra driften er splittet på «Kontantstrøm fra driften» og «Kontantstrøm fra driften, Financial Investments».

Siste delen av kontantstrømoppstillingen viser hvilke ekspansjonsgrep som er tatt i form av direkte ekspansjonsinvesteringer, oppkjøp av selskaper, nedslag i selskaper samt endring i nivået på investeringer i aksjer og finansielle eiendeler. Med direkte ekspansjonsinvesteringer menes investeringer som enten er investeringer i nye geografiske markeder, nye kategorier eller som representerer betydelige kapasitetsøkninger. Kontantstrømmen presenteres til gjennomsnittlig månedlig valutakurs, mens endring netto rentebærende gjeld er en absolutt størrelse målt til sluttkurs. Valutaeffekt netto rentebærende gjeld forklarer overgangen.

Orkla Eiendom har hatt og vil få store svingninger i kontantstrøm fra driften. Dette er relatert til utvikling og salg av eiendomsprosjekter. Kontantstrøm fra driften for eiendom og finansielle eiendeler er derfor presentert på egen linje, adskilt fra kontantstrøm fra driften for industriaktiviteter.

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Driftsresultat	3 785	3 058	3 181
Amortisering, av- og nedskrivninger	1 138	1 109	930
Endring netto driftskapital etc.	(228)	404	(491)
Kontantstrøm fra driften før investeringer	4 695	4 571	3 620
Netto fornyelsesinvesteringer	(1 327)	(930)	(838)
Kontantstrøm fra driften ¹	3 368	3 641	2 782
Kontantstrøm fra driften, Financial Investments	45	94	(59)
Betalte finansposter, netto	(276)	(285)	(326)
Betalte skatter	(506)	(727)	(492)
Mottatte utbytter	283	282	271
Ikke videreført virksomhet / andre betalinger	11	158	302
Kontantstrøm før kapitaltransaksjoner	2 925	3 163	2 478
Betalte utbytter	(2 599)	(2 563)	(2 565)
Netto salg/kjøp egne aksjer	(77)	(31)	105
Kontantstrøm før ekspansjon	249	569	18
Ekspansjonsinvesteringer industriområdet	(163)	(388)	(102)
Salg av selskaper (enterprise value)	415	1 133	2 883
Kjøp av selskaper (enterprise value)	(2 651)	(3 173)	(87)
Netto kjøp/salg porteføljeinvesteringer	1 194	298	350
Netto kontantstrøm	(956)	(1 561)	3 062
Valutaeffekt netto rentebærende gjeld	705	(583)	(227)
Endring netto rentebærende gjeld	251	2 144	(2 835)
Netto rentebærende gjeld	8 056	7 805	5 661

¹Eksklusiv Financial Investments

Avstemming driftsresultat i kontantstrøm mot resultatet

Beløp i mill. NOK	2016	2015	2014
Driftsresultat i konsernet	3 916	3 107	3 114
- EBIT (adj.) Financial Investments	131	57	(36)
- Andre inntekter og kostnader Financial Investments	-	(8)	(31)
Driftsresultat industrielle aktiviteter	3 785	3 058	3 181

Avstemming av endring rentebærende gjeld

Beløp i mill. NOK	2016	2015
Endring rentebærende gjeld fra kontantstrøm Orkla-format	251	2 144
Herav utgjør endring likvide midler	483	(1 894)
Endring netto rentebærende gjeld ekskl. likvide midler	734	250
Netto rentebærende gjeld fra kjøpte og solgte selskaper	(349)	(1 261)
Valutaeffekt netto rentebærende gjeld	705	(583)
Valutaeffekt likvide midler	10	(23)
Endring netto rentebærende gjeld Kontantstrømoppstillingen	1 100	(1 617)

NOTE 41 HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Vesentlige hendelser etter balansedagen som inntreffer før styret har godkjent regnskapet, kan medføre enten at årsregnskapet må endres, eller at det må opplyses om forholdet i noter. Dersom det kommer nye opplysninger om forhold som eksisterte på balansedagen, og forholdet er vesentlig, må regnskapet endres. Dersom hendelser vedrører forhold som oppsto etter balansedagen, kan dette medføre at forholdene må opplyses om i note.

Det har ikke fremkommet hendelser etter balansedagen som ville ha påvirket regnskapet eller gjennomførte vurderinger i vesentlig grad.